

JESUS CRISTO MUWĒĞAP EKAWĒNTUP—MATEUS EMUDUPMUBARARAKTUP

1 Kuyjeayū Jesus Cristo diwatwat. Ixe Jesus tiwat ijop'in ma Davi dak, Abraão dak. Ixe Davi Abraão naxegebit osunuy. Kuyjeayū osodop ip. Tobuyū osodop ip. Ite diwatwat ma. Ibūrū ma osodop ip: **2** Isaque ebay Abraão osunuy. Jacó ebay Isaque o'e. Judá ebay Jacó osunuy—Judá kitpiyū ebay dak. **3** Peres ebay Judá osunuy, Zera ebay dak. Ixi Tamar osunuy. Esrom ebay Peres osunuy, Zera ebay dak. Ixi Tamar osunuy. Esrom ebay Peres osunuy. Arão ebay Esrom osunuy. **4** Aminadabe ebay Arão osunuy. Nasom ebay Am-inadabe osunuy. Salmom ebay Nasom osunuy. **5** Boaz ebay Salmom osunuy. Raabe Boaz xi osunuy. Obede ebay Boaz osunuy. Obede xi Rute osunuy. Jessé ebay Obede osunuy.

Iměn o'e. 14 em osodop—14 gerações osodop.

6 Davi ebay Jessé osunuy—kuyibit kukukat ebay. Salomão eba y Davi osunuy. Urias tayxibuk Salomão xi osunuy. **7** Roboão ebay Salomão osunuy. Abias ebay Roboão osunuy. Asa ebay Abias osunuy. **8** Josafá ebay Asa osunuy. Jorão ebay Josafá osunuy. Uzias ebay Jorão osunuy. **9** Jotão ebay Uzias osunuy. Acaz ebay Jotão osunuy. Ezequias ebay Acaz osunuy. **10** Manassés ebay Ezequias osunuy. Amom ebay Manassés osunuy.

Josias ebay Amom osunuy. ¹¹ Jeconias ebay Josias o'e, Jeconias kitpiyū ebay dak.

Imēn Josias o'e, itakomaayū Israel naxeğebitbit tujowatwan pima Babilônia eipi be. Imēn o'e dak. Wara'at 14 em osodop—14 gerações osodop.

¹² Tujowat puje, Salatiel ebay ixe Jeconias osunuy. Zorobabel ebay Salatiel osunuy. ¹³ Abiúde ebay Zorobabel osunuy. Eliaquim ebay Abiúde osunuy. Azor ebay Eliaquim osunuy. ¹⁴ Sadoque ebay Azor osunuy. Aquim ebay Sadoque osunuy. Eliúde ebay Aquim osunuy. ¹⁵ Eleazar ebay Eliúde osunuy. Matā ebay Eleazar osunuy. Jacó ebay Matā osunuy. ¹⁶⁻¹⁷ José Maria itop osunuy. Jacó Maria itop ebay osunuy. Jesus Maria'it osunuy. Cristo i ibutet, ixe Jesus putet.

Imēn o'e dak. Warara'at 14 em osodop—14 gerações osodop. Ibûrū ma Jesus tobuyū.

¹⁸ Jesus Cristo kapap. Jesus xi José wadip osunuy. Maria i ibutet osunuy. Yukreḡ o'e, jewebumūn awap. Deus biōgbuk o'gu'ukreḡ.

¹⁹ Yukreḡ puje, José iboam itaybit o'e. Icēmat osunuy José. Maria musūsūn pin gu osunuy ibaripyū etabun. Imēnpuye José ibu'u osunuy jewebumūn. Iba'arēm suiwat ojuy.

²⁰ José bit ijop i'e pin pima, Deus ekawēn tojotjot'ukat ma oajēm José kay, jexeyxey bima.

— José! — io'e. — Davi diwacat ēn! Epararam gu juy Maria eju jewebumūn ām—ewadip eju. Deus biōgbuk Xipan o'gu'ukreḡ. ²¹ I'it je'kap—ağokatkat'it'it. Ibuten Jesus i esubutetmōğ. I'it puten. Judeuyū bewi ikērēat

ju'uk je'e ipiat'ajoap puxim – io'e—Deus ekawēn tojotjot'ukat o'e José be.

²² Soat ijop o'jebapuk. Deus o'e jekawēn muwēnuwēn'ukayū be iap tağ o'jebapuk. ²³ Imēn ixe o'e apēn Deus o'e iap tağ:

Eya'ōpicūgcūg cuy epesop. Ayacat yukreg je'e. Ayacat i'it je'kap. Ağokatkan je'e. Yaypan'isuat je'it ġukap. Emanuel i ibuten je'e, i.

(Emanuel o'e Deus omuy wuyweju.)

²⁴ Jewurūğ puje, José o'e soat Deus ekawēn tojotjot'ukato'e cebe. Deus ekawēn tağ José o'jewebumūn Maria eju. ²⁵ I'it kap awap, o'jepo ġu buk ceweju. Maria'it o'subutetmōğ Jesus i, ikap puje.

2

¹ O'kap Jesus Belém ka be, Judéia eipi be. Gebuje itaybit cīcāayū oajēm Jerusalém ka kay. Kasopta jujuap itaybit cīcā ip. Herodes Judeuyū kukuk'ukat pima, oajēm ip. Kaxijēmap eipi bewi oajēm ip.

² — Poce bekicat omuy? — io'e ip. — Xeku Judeuyū kukuk'ukan em—ixe bekicat. Kasopta ocetajojo oceka be—kaxijēmap eipi be. Tawaru ma o'jedaebapuk. Imēnpuye ocetaybit bekicat o'kap iam. Ya'ōbacaat xeku. Ocajēm ixe mubuyxi am — io'e ip. ³ Imēnpuye Herodes yağuybabī'üm o'e, Jerusalém ka watwat tak.

⁴ Judeuyū epaīyū kukukayū o'tomuwā Herodes. Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū dak o'tomuwā ixe. O'je'awero ip Herodes kay.

— Poce Deus emunaē je'kap? — io'e cebe ip.

5 — Belém ka be, Judéia eipi be — io'e ip Herodes pe. — Imēn Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat kuy tupmubararağ o'e—Deus ekawēntup. **6** Kuy o'e:

Belém ka bewi eykukukat omuyku—Judá eipi bewi. Imēnpuye iboceayū je'e iboap ika muboğubog. Eykukukat Israel naxeğebitbit mujujum je'e. Imēnpuye ikabog je'e iboka, i.

Imēn Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat kuy tupmubararağ o'e—Deus ekawēntup — io'e ip.

7 Gebuje Herodes itaybit cīcāayū o'tomuwā—kaxijēmap eipi bewiayū. Iba'arēm o'tomuwā. Oajēm ip, o'tomuwā buye.

— Puju ixe kasopta o'jedaebapuk kabi be—eyeipi be? — i biğ ma o'e—Herodes o'e.

Kasopta muwēnuwēn o'e ip Herodes eju.

8 — Epeju Belém ka kay — Herodes o'e cebe ip. — Bekicat kudadam cīcā epeju. Tobuxik puje, ixe awēğ cuy epeyawēğmuwēn owebe, owebe ijo am, ixe mubuxin am — Herodes o'e itaybit cīcāayū be. Herodes pit bekicat mubuxin ojuy ğu.

9-10 Herodes ekawēn co buje, o'jēm ip. Belém ka kay o'ju ip. Cucum pima, kasopta o'ju cewap ip. Icokcok cīcā ip o'e waram, tajojom puye. Cum. Cum. Cum. O'jedaecū. Bekicat tuk'a ase o'jedaecū.

11 Oajēm ip uk'a kay. Oōm ip.

Gebuje bekicat o'jojojo ip. Ixi eju osunuy bekicat—Maria eju. O'jēğ'aecōğcōğ ip bekicat topabe, imubuxin am. Jebubut mün'a o'yadomudip'uk ip. Ibubun o'ğüm ip Maria be. Ouro o'ğüm ip. Darut'a o'yaũm ip. Tade'oatup o'tupüm ip—mirradup. Soat o'ğüm ip bekicat peam.

12 Xet. O'jexeyxey ip, jexet pima.

— Epeyepit ġu juy Herodes kay — Deus o'e cexey bi.
Imēnpuye o'jepit ip jeipi kay wara'at e dağwi ma.

¹³ Itaybit cīcāayū ijēm puje, Deus ekawēn tojotjot'ukat o'jebapuk José kay—Maria itop kay. Ixet pima, jexey bi o'jebapuk. O'jekawēn José eju.

— Ecenapōn cuy Egito eipi kay — io'e José be.
— Bekicat etujupa'um, ixi dak. Bomaku epesop cuy — i'e'em cebe. — Ajēm puje, epesop cuy Egito eipi be, Herodes bekicat kudadam puye. Ixe kudadam je'e yaokam — io'e José be. — Emukuyjo buje, epeju juy Egito eipi bewi — io'e Deus ekawēn tojotjot'ukat.

— Hm hm — José o'e.

¹⁴ O'jenapōn. Egito eipi kay o'ju ip. Bekicat o'tujupa'um ixima dağ, ixi dak.

¹⁵ Oajēm ip. Osodop ip Egito eipi be Herodes itait pima, osodop ip. Ce'ū buje, o'jepit ip jeka be.

Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat cuk adi o'jekawēn kuyjeayū be.

Egito eipi bewi okpot otomuwā, i juk o'e Deus, io'e.
Imēn Deus o'e. Ipot muwēnuwēn o'e. Jesus muwēnuwēn o'e. José itait pima, Deus ja'ō mucūğ ām o'ğugē.

¹⁶ Wara'at e dağ itaybit cīcāayū epit puje, Herodes itaybit o'e jemuğuykuku iam. Cekay ip itakoma jījā o'e. Te'e ma o'e.

Kuy bima kasopta o'jedaebapuk—xepxep koato bima. Iboam osunuy itaybit Herodes. Imēnpuye jebekitkit o'ğuju xepxep koatoayū yaokam, pūğ koatoayū dak yaokam. Kap'isuat tak ip o'yaokaka.

O'̄guju Belém ka be—Belém ka tē̄g ma dak.
17 Imēn Deus tak o'̄guğē. Ja'ō mucūğ ām o'̄guğē. Jeremias kuyje imēn kawēnwēn o'e Deus a'ō dağ.

18 Kuyje Jeremias o'e:

Raquel o'ya'ijojo ip—Rama ka beacat. O'tōtōn cīcā Raquel ya'ōberen. Iguycūğ cīcā o'e ixe. Iba'ore iboceayū be Raquel mucok am. Bekitkit'üm'üm kay o'tōtōn. O'tōtōn jenaxeğebitbit oe'ü'ü buye, o'guy'üm puye, i juk o'e Jeremias Deus a'ō dağ.

19 Herodes e'ü buje, Deus ekawēn tojotjot'ukat waram o'jebapuk José kay. Ixet pima jexey bi o'jebapuk. Egito eipi be o'jebapuk.

20 O'jekawēn José eju.

— Kuy oe'ü ip—bekicat aoka pinayū — io'e cebe.
 — Bekicat etujowat, ixi dak. Israel eipi kay epeju juy — io'e José be.

— Hm hm — José o'e.

21 Aripit. O'jepit Israel eipi kay. Bekicat o'tujupit, ixi dak. O'jepit ip. **22** Imēnpit iparara o'e José Herodes ipot puxim—Arquelau buxim. Judéia eipi kukukan o'e Herodes'üm tieğ Arquelau. José iboam itaybit pima, iparara o'e Judéia eipi be jajēm am. Galiléia eipi be o'ju ip José jeparara pibun. O'ju ip, waram ma jexeyxey buye.

— Eğuy ̄gu juy Judéia eipi be — Deus o'e José be, jexeyxey bima.

23 Oajēm ip Nazaré ka kay. Osodop ip Nazaré ka be, Judéia eipi be. Imēn Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū juk o'e ip bekicat muwēnuwēn pima.

Nazaré ka wat je'bapuk xeku, i.

Soat ma apēn Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū o'e iap tağ o'jebapuk. Imēnpit soat etabun xipat'ūm cīcā osodop ip—Nazaré ka wat.

3

¹ Gebujeat kabia João Batista o'ju. Judéia eipi be o'ju—Jordāodi be—uk'a'ūmat pe. O'ju, Jesus Nazaré ka be bima. Ipi juacat mutaybitbin oeku ixe João.

² — Epeyepere juy ikērēat muğēğēap. Deus soat kukanap kabia jajēm dao ma. Deus a'ōbi ijoceyū muju am jajēm — io'e ipi juacat pe.

³⁻⁴ Camelodap muğēğē osunuy João doti. Jekpumūnpu dak ixee muğēğē osunuy. Ixat osunuy arobidadek puximat, eit koğūnpi dag tak.

Kuyje Isaías ixe João muwēnuwēn o'e Deus a'ōbi Israel naxegebit pe.

Ağokatkat jewāwāwām uk'a'ūmat pe, i. Imēn jewāwām: “Soat e juy epesuemukacūğ wuyukukat ajēm ām,” i. “Ie juy epesuemudim ceku am,” i, io'e.

Imēn e'em Isaías emudupmubararaktup.

⁵ Gebuje isu ma Jerusalém ka watwat o'ju ip João kay. O'ju João ekawēn a'ījo am. Soat Jordāodi wābu korerenayū dak o'ju, Judéia eipi beacat tak. ⁶ Soat ip o'jewemubatisasan Jordāodi be. O'jewemubatisasan João be. O'gubatisasan ixe João.

— Deus etabun ikērēat kuğ oceju. Imēnpit ikērēat epere pin oce'e. Imēnpuye ocemubatisasan cuy ece — io'e ip João be.

Ijop ekawēn muwēnuwēnayū o'ğubatisasan João.
⁷ Fariseuyū cucum o'e ip jewemubatisasan Jordāodi be. Saduceuyū dak cucum o'e ip.

João o'jekawēn cebe ip—Fariseuyū be,
 Saduceuyū be dak.

— Deus xewi eyenapōn pin, eykay itakoma buye. Eyenapōn pin ikērēat ipi cīcāat puxixim. Abu jeymukūyjo eyenapōn ām? — io'e. — Puybu'it'it buxim eyju. Wuye'ūap mubapukatpu buxim eyju — io'e. — Apēn puybu o'jenapōn wuykat pewi wuykat mupik pima, imēn tak eyenapōn pin Deus o'supi'ajoiat pewi — io'e. ⁸ — Cūğ ma juy epedu soat etabun. Ikērēat cuy epeyepere — io'e.

Imēn soat itaybit e'em iğuycūğ cīcā ip ikērēat e'e buye iam, ğasū cūğ ma je'ku ip iam tak.

⁹ — Tūibe Deus ipiat supi'ajoaat ğu wuywebe, wuyju Abraão naxeğebitbit puye iān purut eyju e'em — io'e João cebe ip. — Cedag ğu eyju jewağuydadam. Iba'ore ğu Deus pe wita'a muwexat am Abraão naxeğebitbiyūm, jekay kūyjobitayūm — io'e. ¹⁰ — Gaxīn ma o'a kukat jajēm ya'a'e'ūmat'ip takat am, yop xik am daxa be — io'e. — Ixe buxim Deus tak gaxīn ma ipiat supi'ajoaat kūyjobit'ūmayū be, eywebe — João o'e.

¹¹ — Wara'acat omuyku onomuju. Ixe obodi ma ya'ōbuyxi. Soat podi ma ya'ōbaca. Ӧn pit ajo peğap ğu cebeam? Cedag ğu kuka oce ixe a'ōbuywatwat'ukan, oboğ ğu buye. Ӧn ma eymubatisasan idibi be. Ixe bit Deus biōğbuk ǵuōm eywebe, ya'ō dağ eyeku am. Apēn daxa be taixee mupik, imēn tak Deus biōğbuk pe ikērēat guy'ū. ¹² Wuyju taixee xikxiğ tumūntata mujēm ām taixee bewi.

Tumūntata muxipanpan wuyju tamūn'a be. Taixee mupikpiğ daxa be. Imēnpuxim Deus kūyjobicayū muwajejēm kūyjobit'ūmayu xewi. Kūyjobicayū ixe xe jeedop soat em. Kūyjobit'ūmayū bit soat em ipiat supi'ajojo — Joāo o'e cebe ip—Fariseuyū be, Saduceuyū be dak.

13 Jesus oajēm Jordāodi be, ixe jemubatisaan Joāo be. Joāo bit ibu'u o'e Jesus mubatisasan.

14 — Okay du ejut? — Joāo o'e Jesus pe. — Ón ġu bit. Ėn acā juy ece omubatisan — io'e Joāo Jesus pe.

15 — Gasū ma — io'e Joāo be. — Omubatisasan cuy ece. Imēn cuy ace, cūğ ma wuyeku am Deus etabun.

— Xipat — Joāo o'e.
O'ğubatisan.

16 Idibi bewi o'jeu Jesus. Kabi ma o'jekoce. Pukaso jo'iat o'jojojo pupum—Ibiōğbuk xipacat. Jesus kay oajēm. Oõm Ibiōğbuk xipacat cebe—Jesus pe.

17 Gebuje Deus o'jekawēn kabi bewi.
— Ite okpot—wemukukpinput — io'e. — Soat em ocokcok cīcā cekay — Deus o'e.

4

1 Gaxīn ma Ibiōğbuk xipacat Jesus o'tujowat uk'a'ūmat pe. O'tujowat, ibiōğbuk kērēayū kukukat pe ibuyxijo am. **2** Uk'a'ūmat pe osunuy Jesus ade kabia—40 kabia. 40 ixima dak osunuy. Jekōnkōn ġu osunuy. Repi'ajojom cīcā osunuy.

3 Ibiōğbuk kērēayū kukukat oajēm Jesus kay.
— Jesus — io'e. — Deus ipot ēn pima, a'ōbi ma wita'a juy eyamuwexat pāo'am, ere jījā buye — io'e.

4 — Ap! — io'e. — Imēn e'em Deus ekawēntup:

Wuyetabẽg wuyxat o'om puye āgu—Deus wuy-mutaicin puye, i. Wuyju jekukum, Deus a'ōbuyxi buye acā, i – io'e Jesus.

⁵ Gebuje ibiōgbuk kērēayū kukukat Jesus o'tujowat Jerusalém ka be, Deus a'ōbi ika xipacatka be.

Deus eju kawēnwēnap'a kay oajēm ip—yaboğat'a kay. O'jeu ibo uk'a jeje. Uk'a yaberena't'a o'yadop. O'jomōğ ibo uk'abi jeje.

⁶ — Ėn Deus ipot pima, ecewemuy'at ijop'abi jejewi ipi ju – io'e. — Imēn e'em Deus ekawentup: Deus ekawēn tojotjot'ukayū āguju xipan ekuk am, i. Ixeyū jeak ekay wita'a be ei mucakcakap puxim, i – io'e.

— Imēn e'em Deus ekawēntup — io'e Satanás. — Deus ekawēntup tomuju ecewemuy'at — io'e.

⁷ — Ap! — io'e Jesus.

“Cēm paxi Deus ja'ō dağ e'em?” i'ūmgu juy epe'e, i – io'e Jesus.

— Imēn tak e'em Deus ekawēntup — io'e Jesus.

⁸⁻⁹ Gebuje ibiōgbuk kērēayū kukukat Jesus o'tujowat co'a kay—yaberena't'a kay.

Ibocewi soat o'gubapuk Jesus pe. Jebacaap, ipi juacat, ipi juacat muju'ukayū; soat ip o'jojojo. Idip cīcā ma osodop ip. Ixe biōgbuk kērēat kukukat ja'ōbuyxi ojuy Jesus pe. Imēnpuye ixe o'e Jesus pe:

— Soat kuka ijop o'gūm ewebe, owap ēn a'ecūğcūğ puje, omubuyxin puje dak — io'e.

¹⁰ — Ap! — io'e Jesus. — Ecenapōn oxewi, Satanás! Deus ekawēntup e'em:

“Xipat ēn” i juy epe'e Deus pe acā, i. Deus a'ō kay acā epesop kūyjobin—eykukukat a'ō kay, i – Jesus o'e.

11 Imēneju o'jenapōn ibiōgbuk kērēayū kukukat Jesus xewi. Deus ekawēn tojotjot'ukayū oajēm ip Jesus buywāt am ġebuje bit.

12 Itaybicayū Jesus pe o'ġuwēn ip Joāo omuy daomūnmūnap'a be iam. Imuwēn puje, o'ju Galiléia eipi be Jesus.

13 Jesus o'ju Cafarnaum ka kay. Nazaré ka bewi o'ju. Oajēm. Osunuy Cafarnaum ka be iodi xe—Galiléiadi xe. Zebulom eipi be osunuy, Naftali eipi be dak.

14 Kuyje Isaías juk o'e Deus a'ōbi:

15 Judeu'ūmayū kabiaat cīcāat o'jojojo ip—yobogat. Jeipi be o'jojojo ip—Galiléia watwat, iodi wābu watwat, Jordāodi winabuat ka watwat tak. Zebulom watwat o'jojojo ip, Naftali watwat tak. **16** Kabiokboġ pe kaxikxik'iyayū kabiaat o'jojojo. Kabiaat cīcāat oajēm kuy je'ū ojuyayū kay, i juk o'e Isaías.

O'jekawēn kuyjeayū be.

17 Ibocewi Jesus kawēnwēn o'e adeayū be.

Ikērēat mujurūgrūgap cuy epeyepere! Eyguycūg cuy epesop, ikērēat kuġ puye. Deus soat kukanap kabia jajēm dao ma—kabi beat soat kukanap — io'e.

Imēn soat em kawēnwēn o'e Jesus.

18 Pūg kabia Jesus Pedro o'jojojo, André dak. André Pedro kitpit osunuy. Pedro butet osunuy Simão Pedro i. Ixeyū o'jojojo Jesus. Xīgxīg'i bima Galiléiadi wābu be o'jojojo. Axima bubuap xikxiġ ip o'e iodi be, axima bubu'ukayū osodop ip puye.

19 — Epesot okay, oweju jekuku am — Jesus cebe ip. — Axima bubu'ukayūm cuk adi epesop. Iğasū

kawēn idipat epeğuwēnuwēn ijodiat pe imutabun ip okay – io'e Jesus cebe ip.

20 Axima bubuap o'suiwat ip dao ma.

O'ju ip Jesus kay, ceweju jekuku am.

21 Jesus wara'acayū o'jojojo—xepxepayū—Tiago, Joāo dak. O'jojojo, ibocewi cucum pima. Joāo Tiago kitpit osunuy. Zebedeu ipotpoyū osodop ip. Kobe be osodop ip Zebedeu eju. Axima bubuap muwaketken o'e ip.

– Epesot okay, oweju jekuku am – Jesus o'e Zebedeu ipotpoyū be.

22 Kobe o'suiwat ip, jebay dak. O'suiwat ip cekobe be.

O'ju ip Jesus kay. Dao ma o'ju ip, Jesus eju jekuku am.

23 O'ju Jesus soat tağ—Galiléia eipi dağ. Adeayū mutaybitbin o'e Deus eju kawēnwēnap'a be. Kawēn idipat muwēnuwēn o'e adeayū be. Deus soat kukanap muwēnuwēn o'e. Iwātaxipipiayū o'gu'ada'ada. Ibaca'ūmayū mubacakan o'e Jesus.

24 Imēneju itaybicayū Jesus awēğ o'guwēnuwēn. Soat Síria eipi beacat o'jekūyjojo. Soat iwātaxipipiayū: ipi kuğayū, ibiõgbuk kērēat kuğayū, yağuybabı'ūm'ukayū, ijebit e'ūat puximayū; soat ip o'tujowat Jesus kay. Soat ip o'gu'ada. **25** Adeayū o'ju ip Jesus tomuju—ade jījā. Galiléia eipi bewiayū, Dez Cidades ka bewiayū, Jerusalém ka bewiayū, Judéia eipi bewiayū, Jordāodi winabu wiayū; soat ip o'ju Jesus tomuju.

5

1 Adeayū jojom pima, o'ju Jesus, ade jījā ip puye.

Co'a kay o'ju. O'jeu co'a dağ. Oabik iboce. Cebek-itkit oajẽm Jesus kay—ceweju etaybitbinayū.

² Gebuje o'jekawēn jebekitkit pe. Imutaybitbin o'e Jesus.

³ — Icokcok okay itabutpinayū, jetaybicap puye – io'e Jesus. — Itaybit ip Deus oce mubacanucan pima acā, Deus a'õ dağ oceku iam. Icokcok ip, soat em Deus xe jeedop puye.

⁴ — Waayū dak icokcok ip – Jesus o'e. — “Epetōtōn āgu juy epesop,” Deus waayū be e'em. Imēnpuye icokcok cīcā je'e ip – io'e Jesus.

⁵ — Icokcok ya'ōkadidim warara'cat kukayū. Xipacat je'jat ip Deus xewi—apēn Deus o'e'e iap tağ.

⁶ — Icokcok cīcā jeedop ip—Deus xe cūg cīcāayū. Apēn idibi kay wuyju, wuybipuruk pima, imēn tak Deus bikuyap kay ixeyū dak jajẽm. Apēn puybit kay dak wuyrere bima, imēn tak Deus bikuyap tağ jeku pin ip. Imēnpuye Deus ibikuyap je'gūm cebe ip—cūg cīcāayū be. Icūg cīcā e'em ip – io'e Jesus.

⁷ — Icokcok cīcā jeedop wara'acat kay itabotaid-abotbocayū – io'e. — Deus tak itabotaidabotbot jeenuy cekay ip – io'e Jesus.

⁸ — Icokcok cīcā jeedop ip—yağuy'isuayū. Deus cocom jeedop ip – io'e Jesus.

⁹ — Icokcok itakomaat mudinudin'ukayū. Jekpotpoyū buxim Deus tak jukuk ip – io'e Jesus.

¹⁰ — Icokcok cīcā jeedop ip—Deus bikuyap tağ jekuku'ukayū. Ipiat ajojom ip, Deus bikuyap tağ jekukum puye. Imēnpit soat em Deus xe jeedop ip – io'e.

¹¹ — Okay eyetabut puye, adeayū itakoma jeedop eykay. Imēnpit eycokcoğ ma epesop – io'e cebe ip. — Eycokcoğ ma epesop, eymuymuy

ip pima, xipat'üm eykuk ip pima dak, eyawẽg mukẽrẽrẽm ip pima dak. Eycokcoğ ma epesop itakomaayū imẽn jeykuk, okay eyetabut puye — Jesus o'e. **12** Imẽn tak kuyjeayū Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukayū xipan ġu o'jukuk ip. Eycokcoğ cīcā epesop. Kabi be bit, Deus xe bit, ade kuğ epesop—idipat kuğ — io'e Jesus.

13 O'jekawẽn jebekitkit pe. Wuymutaybinap muwẽnuwẽn o'e Jesus—imẽnpuximap ekawẽn.

— Ipi juacat pima eyju, kawta buxim epesop — io'e. — Kawta tayu buye, xipat cīcā. Imẽnpit takō'om puje, xipat ġu kuka. Te'e ma kuka atakuk. Apẽgām tak takuğ kuka acesop? Taxik am acā. Taxik puje, tamucakucağ kuka wuyju — io'e Jesus. Imẽnpuximap kawẽnuwẽn o'e Jesus. Kawta wuyxat mukun. I'o pin wwuyju, wuyxat pe kawta opop puye. Imẽnpuxim Jesus kay itabucayū ekukuap cuy ipi juacat mudim. Jekuku ojuy ipi juacat Deus a'ō dağ, Jesus kay itabucayū ekukuap jojo buye.

Tayu'üm pima bit, xipat ġu kuka kawta. Acetaxik kuka, tamucak am. Imẽnpuxim tak cebekitkit Jesus kay itabut'üm'üm jekukum pima bit, xipat ġu kuka, ipi juacat mudim'üm kuka buye.

14-16 Ipi juacat etabixe kabiahamat puximayū epesop — io'e Jesus. — Xipan eyekukuap cocom pima ip, Deus awẽg mubuyxin jeedop ip—wuyebay awẽg—kabi beat awẽg — io'e Jesus. — Apẽn e dağ wuyjojo but, kabiaham pima; imẽnpuxim Deus awẽg buxin put warara'acayū, xipan eyju jekukum pima — io'e Jesus.

— Ipi juacat eyju bima, kabiaat puxim epesop — io'e. — Aġokaxiri co'a be wuysukamuy bima, ika ba'arẽm ġu o'sukadop. Ikamunẽm pa'ore. Kuy bi

ma ikabapuk soat pe, co'a jeje buye – io'e. – Eyju dak iba'arẽm ūgu epesop, xipan epekuku bima. Soat pe eyekukuap je'bapuk. Imẽn ipi juacat pe kabiaat puxim eyju, itaybit ip puye ajo xipat Deus xe iam, eyekukuap cocom ip pima – io'e.

— Lamparina musop puje, ico diotpē ūgu ajomuy. Uk'a be acejomõg imũn ceje. Um ma ajomuy kabia i'e am soat uk'a beat kay, soat ijo but am.

17 O'jekawẽn Jesus jebekitkit pe.

— Epeyewağuy ūgu juy “Osodot teku Moisés ekawẽn mu'üm ãam, Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukat imutaybitbinap mu'üm ãam tak” i. Imẽgãm ūgu ojot. Ojot ma imutaybit am apẽn ape iboap ekawẽn osodop iam – io'e Jesus. **18** — Moisés ekawẽn i'üm pa'ore cebe ip. Soat Deus o'e iap tağ je'bapuk – io'e Jesus. — Kabi oi'üm kuka, ipi dak. Deus ekawẽn pit i'üm ūgu. Pūg a'õ dak ka'üma ma i'üm. Soat epa'ümap jajẽm. Iboap ekawẽn tak jedop—Moisés ekawẽn. Iboap kay ğebum cuy epesop – io'e.

19 — Imẽnpit pūgpūg Moisés ekawẽn kay ūgu. Kûyjobit ūgu ip Moisés ekawẽn kay. Warara'acayũ mutaybitbin ip kûyjobit'üm ãam Moisés ekawẽn kay. Kabi be bima, Deus xe bima, “Teku Deus a'õ kaysũ ã. Xipatput acã teku,” i je'e soat kûyjobit'ümayũ be.

— Pūgpūg ma Moisés ekawẽn kay jijã. Kûyjobit cĩcã ip. Warara'acayũ mutaybitbin ip kûyjobit am Moisés ekawẽn kay. Kabi be bima, Deus xe bima, “Teku Deus a'õ kay jijãat. Xipacat teku,” i je'e soat kûyjobicayũ be.

20 — Oğuwẽn eywebe: Deus bikuyap tağ eyeku bimap acã, eywebe ajẽm put Deus kay. Fariseuyũ bodi ma Deus bikuyap tağ eyeku'üm pima, Deus

xe ūgu epesop soat em—Moisés ekawēn imutaybit-bin'ukayū bodi ma dak — io'e Jesus.

21 — Eyju juk epeya'ijojo apēn Moisés o'e iam.

Epeyaoka ūgu juy. Pūg em tak ka'ūma. Wara'at o'yaokaiat epetujowat cuy ibimāmāat ekawēn coco'ukat pe, i — Jesus o'e.

22 — Õn pit e'em eywebe: Soat cuy epetujowat ibimāmāat ekawēn coco'ukat kay—jewaño kay itakomaayū. Iboce ipiat supi'ajoat itakomaat pe. “Ka'ūmaat ma ēn,” i'e'e'ukat pe bit itakomaat podi ma ipiat supi'ajoat ibimāmāat ekawēn coco'ukayū kukukat a'ō dag. “Akpidapi,” i'e'e'ukat pit daxaboōg kay je'ju—ipiat'ajoat ka kay — io'e.

23-24 — Imēneju eykitpit epegudin cuy, eykay itakoma bima. Iūmūmap epesuiwat Deus eju kawēnwēnap'a be. Ajo epetojot imōg ām Deus etabixeat'a be, ijop epesuiwat. Epeju juy eykitpit kay, imudin am — io'e Jesus. — Epeju juy, juk epeōm ma'gu Deus tuk'a be. Epeju juy, eyju ġebum puye “Okitpit itakoma okay,” i — io'e Jesus.

— Eykitpit mudin puje acā, epeyepit iūmūmap ūm ām Deus pe — io'e Jesus.

25 — Ebure eymuymuy bima, eyweroap teida'ūm pima, dao ma juy epegudin ebure. Xipan epeyekawēn — io'e Jesus. — Cucum pima ibimāmāat ekawēn coco'ukayū kay, xipan epeyekawēn cebe — io'e. — Imēn eyekawēn'ūm pima, imudin'ūm pima, eymuymuyat eydujowan ibimāmāat ekawēn coco'ukayū xe. Ixeyū eydujowan daomūnmūnap'a kukat kay, eymōg ām daomūnmūnap'a be. Eyenapōn pa'ore kuka epe'e ibocewi bit — io'e. **26** — Icēmān õn e'em

eywebe. Daomūnmūnap'a be epesop soat em. Soat ġu eyeweroap teida'um pima, jeymujēm ġu ip daomūnmūnap'a bewi – io'e Jesus cebe ip.

27 — Moisés o'jekawēn kuyjeacat pe – Jesus o'e.

Ecepo ġu juy wara'at ayacat eju—etayxi eju acā. Aoyū dak jepo ġu juy ip wara'at aġokatkat eju—jektop eju acā, i – io'e.

— Eyetaybit iboam – io'e Jesus. **28** — Imēnpit õn e'em eywebe: Ayacat kay aġ pima eyju, dabi'o pin pima dak, kuy ceweju jepo iap co'i epe'e. Eyağuy be ma kuy ibapuk ayacat kay – io'e Jesus.

29 — Imēnpuye epeyepere juy jeakap ikērēat kay. Eyba'at kadiata'um pima bit purut, kuka ikērēat epeğugē. Imēn ikērēat epeğugē ġu ipiat'ajoap puxixim – io'e—Jesus o'e.

Imēn Jesus o'e, Jesus xe wuyta wuybikuyap puxim. Wuybikuyap pewi wuyju ikērēat kay bima, iboap ibikuyap taġ jekukum ġu juy acesop. Puġ ēm tak ka'ūma.

30 — Epeyepere juy ikērēat muğegħēap tak – io'e Jesus. — Eyba'at kadiatpu'um pima bit purut, kuka eybum ikērēat epeğujurūg. Imēn ikērēat epeğugē ġu, ipiat'ajoap puxixim – io'e Jesus.

Imēn Jesus o'e, Jesus xe wuyba wuye'eap puxim. Wuye'eap pewi wuyju ikērēat mubapuk pima, iboap e'eap taġ jekukum ġu juy acesop. Jepere juy wuyju.

31 — Moisés o'jekawēn waram kuyjeacat pe.

Aġokatkat jetayxi epere pin pima, otayxim ġu ēn ġasū bit iaptup cuy tupūm cebe. Imēn cuy etupūm cebe, cepere am, i – Jesus o'e.

32 — Õn pit e'em eywebe: Añokatkat jetayxi epere buje, jetayxi wara'at eju o'jepo ñun ma'gu, ixe añokatkat ikérēat kuñ Deus xe. Ixe ayacat waram jewebumún puje, ikérēat kuñ Deus xe, itop ikérēat o'guñē buye. Wara'at añokatkat tak ixe ayacat eju jewebumún puje, ikérēat kuñ Deus xe – io'e Jesus.

33 — Moisés o'jekawẽn.

Icémãñ cuy epe'e. Eybu'um ñu juy eytabucap kay epesop. Eya'õ dañ cuy epeku soat em. Eya'õ kay juy epesop—ajo imuñéap ojuy iap kay. Kuy juk epeyekawẽn Deus pe: ‘Wa'õ kay'ñm pima, ipiat osupi'ajoat owebe,’ i juk epe'e. Iméneju eya'õ kay juy epesop, i – io'e Jesus.

34 — Õn pit e'em eywebe: Eyetabucap epe'e bima, epeyekawẽn ñu juy Deus pe: “Wa'õ kay'ñm pima, ipiat osupi'ajoat owebe,” i ñu juy epe'e. Püñ em tak ka'ñma – io'e Jesus. — “Etaybit icémãñ kabi kake. Iménpuxim cuy etaybit icémãñ e'em õn ewebe,” i'ñmgu dak cuy epe'e warara'acat pe. Imén epe'e bima, “Etaybit icémãñ Deus kake,” i bima bit purut ka epe'e, kabi Deus abikbikap puxim puye. Imén pima pit purut ka epe'e, Deus kabi be omuyiat puye.

35 — “Etaybit icémãñ ipi kake. Iménpuxim cuy etaybit icémãñ e'em õn ewebe,” i'ñmgu dak cuy epe'e warara'acat pe. Imén epe'e bima, “Etaybit icémãñ ipi o'guñéiat kake,” i bima bit purut ka epe'e, ipi Deus imñka buxim puye. Imén pima bit purut ka epe'e, Deus ipi o'guñé buye.

— “Etaybit icémãñ Jerusalém ka kake. Iménpuxim cuy etaybit icémãñ e'em õn ewebe,” i dak ñmgu juy epe'e warara'acat pe. Imén epe'e bima, “Etaybit icémãñ Jerusalém ka watwat kukukat kake,” i

bima bit purut ka epe'e, Deus Jerusalém ka watwat kukukat cīcāat puye.

— Imēneju epe'e ġu juy soat pe. Pūğ em tak ka'ūma. Soat kake ip, Deus a'ōbiat ebapukpukap puye.

³⁶ — “Etaybit icēmān wa'a kake. Imēnpuxim cuy etaybit icēmān e'em ñ ewebe,” i dak ūmğu juy epe'e warara'acat pe. Imēn ġu juy epe'e, eywebe iba'ore buye yaypan'isuat waram ebapuk am, yaypan cīcā buje; eywebe iba'ore buye dak yaypan cīcā ebapuk am, yaypan'isuat pima – io'e Jesus.

³⁷ — I juy epe'e, “Icēmān,” i. I dak epe'e, “Ka'ūma,” i. Imēn acā epeyekawēn cuy, ibiōğbuk kērēayū kukukat pewi beku wara'at ekawēn ajēmjēm puye—dapxi iap ekawēn ajēmjēm puye – io'e.

³⁸ — Moisés cuk o'jekawēn.

Ağokatkat ta'ūm pima, eyju dak wara'at epesutamu'ūm, i. Agokatkat tūy'uk puje, wara'at tak epetūy'uk cuy, i – io'e Jesus.

³⁹ — Ón pit e'em eywebe: Ikērēm eykukayū eyba'at kadi eydopaoka buje ip, wara'at kadi koreren epe'e eydopa, wara'at kadi eydopaoka am – io'e Jesus. — Ikērēm ġu juy ip epejukuk – io'e. ⁴⁰ — Eye-kamixa kay ip pima, ibimāmāayū kay eydujowan pima, epeğüm cuy cebe ip. Eyekabek tak epeğüm – io'e Jesus. ⁴¹ — Wara'at ka bewiat sorara a'ōbi pūğ kilometroat tağ jebubut eymudujowan puje, epeyetujowat cuy xepxep kilometroat tağ.

⁴² — Eyxewi iojuy buje, epeğüm cuy cebe. Eyweju o'jekawēn pima: “Eybubut epeğüm cuy owebe darem. Waram iūmūm eywebe ma,” i; darem cuy epeğüm cebe – io'e Jesus.

⁴³ — Kuyje Moisés o'jekawēn.

Eyduk'a xeayū xipan epejukuk, i. Eykay itakomaayū bit xipan ġu juy epejukuk, i – io'e Jesus.

44 – Gasū oce eywebe: Eykay itakomaayū xipan cuy epejukuk. Xipan ġu eykukayū beam cuy epeyekawēn Deus eju – io'e Jesus. — “On odin ip cekay,” i juy epe'e, kawēnwēn pima Deus pe.

45 – Imēn jekukum pima, kabi beat ipotpoyūm epe'e. Soat peam Deus kaxi o'ğuju kabi be—xipacayū beam, xipat'ūmayū beam tak – io'e Jesus. – Soat peam tak Deus muba'at o'ğuju ipi kay—icūğat peam, cūğ'ūmat peam tak – io'e.

46 – Ekyayayū acā ikukpin eyxe bima, imēn xipat Deus xe du? Ka'ūma. Apēnpuye Deus a'ōbi xipacat ūmap wiwim eyju? Jeyipi iecuğap peam dinheiro bubu'ukayū imēn tak ixeyū xe jekayayū ikukpin jekuku ip—eyxe cekay'ūm cīcāayū imēn jekuku ip. Ekyay'ūmayū dak xipan cuy epejukuk – io'e Jesus.

47 – Eybureyū eju acā eyekawēn puje, ajo ġu e'em cīcā eyju. Imēn tak Deus kay itabut'ūmayū jekuku ip.

48 – Wuyebay xipat cīcāat soat em. Ixe buxim cuy epesop—wuyebay icēmat puxim cuy epesop—kabi beat puxim – io'e Jesus.

6

1 O'jekawēn Jesus jebekitkit pe.

– Eyday'em'um cuy epesop – io'e Jesus. – Wara'acayū be eyjojoap puxim ġu cūğ ma epekuku – io'e. – Imēn cuy epeğugē ġu ixeyū be eyjojoap puxim. Imēn epeğugē bima, Deus xewi ka'ūmğu jeyyat, eye'eap puye. Ixe kabi beat xewi ka'ūmğu epejat – io'e ya'ijo'ukayū be. **2** – Imēnpuye ibubutbet'ūmat kay eyetabotaidabotbot

pima, cebe eyebutbut'in ūmūm pima, eyawēg epeyawēgmupōgpōg ġu juy — Jesus o'e. — Eymuğuyku'ukayū jawēg mupōgpōg ojuy ip imēn ma. Deus uk'a be jawēg mupōgpōg ip, e dağ tak. Jebureyū ekawēn kay jījā ip, "Xipat cīcāat ēn," i bima cebe ip. Iboap ekawēn kay jījā ip. Icēmān oce eywebe. Jebikuyap tağ je'jat ip. Imēnpit ka'ūma ma je'jat Deus xewi — io'e Jesus ya'ījojo'ukayū be.

³ — Eyju bit ibubutbet'ūmat pe iūmūm pimap, iba'arēm ma juy epeğüm, jebure jījāat cuy itaybit ġu iūm ām je'e — io'e cebe ip. ⁴ — Iba'arēm iūmūm pima eyju, ixe kabi beat o'jojojo—wuyebay. Xipacat je'ğüm eywebe. "Xipat ēn oxe," Deus e'em eywebe — io'e Jesus.

⁵ — Eyju bit warara'acat muğuyku'ukat puxim ġu juy epesop. Soat etabutpe ip kawēn pin Deus eju. Deus eju kawēnwēnap'a be kawēn pin ip soat etabutpe—uk'a ukpibubu dağ tak. Warara'acat pe jejojoan acā ip kawēnwēn Deus eju. Warara'acat kawēn ām ojuy ip. "Xipat ip. Deus kay jījā ip," i. Warara'acat o'jewağuy cebe ip ojuy ip. Wararaācat ijojom ip iap acā je'jat ip. Deus xewi bit ka'ūma ma je'jat ip.

⁶ — Eyju bit eyduk'a be juy epeőm, Deus eju kawēn ām — Jesus o'e cebe ip. — Eyduk'a exīntabi juy epetomudip, warara'acat pe eyjojoap puxim. Epetomudip, kawēn ām kabi beat eju—ijo ba'oreat eju—wuyebay eju. Deus imēn eyjojo. Xipacat je'ğüm eywebe. "Xipat ēn oxe," i'e'em tak eywebe — io'e Jesus cebe ip. ⁷ — Deus eju kawēnwēn pima, eyejoojuyap ade em ġu juy epeyekawēn — io'e. — Imēn Judeu'ūmayū o'jekawēn ip Deus baroyū be. Tūybe ocekawēn kay ya'ījojo je'e oceju ade ma

kawēnwēn puye iān je'e ip. ⁸ — Eyju bit ka'ūma. Imēn epeyekawēn ġu juy Deus eju. Deus eyebay buxim. Kabi beat teku. Eyekawēn awap, itaybit ajo-kug̫ ġu eyju iam — io'e.

⁹ — Imēn cuy epe'e, Deus eju kawēnwēn pima: “Bay!” i juy epe'e kabi beat pe. “Soat cuy ibuyxin ebutet kug̫ jeenuy,” i. ¹⁰ “Gaxīn ma juy soat kukukan eğuy,” i dak. “Soat kukukan eğuy bima, ipi juacat cuy jekukum jeedop ip ebikuyap tağ apēn kabi beacat cucum ip ebikuyap tağ,” i. ¹¹ “Gasū ocexan cuy eğüm ocewebe,” i. ¹² “Apēn oceju ġebum ġu apēn warara'acayū be juk adi warēmtağ ocekuk iap kay; imēn tak ġebum ġu juy eğuy apēn cuk adi ikērēat oceğujurūğrūğ iap kay,” i dak. ¹³ “Oca'ō mubacanucan cuy eğuy ocewebe ikērēat mujurūğap puxim. Ikērēat tak eju'uk cuy ocewebewi,” i dak cuy epe'e — io'e Jesus.

— Imēn ma juy epe'e Deus eju kawēnwēn pima — io'e. ¹⁴ — Eyju ġebum'ūm pima apēn warara'cayū be juk adi ikērēm eykuk iap kay; ikērēat epeğujurūğrūğ cīcā ma'ğu, Deus tak jeğebu ġu apēn juk adi ikērēat epeğugēğē iap kay. Kabi beat jeğebu ġu—wuyebay — io'e. ¹⁵ — Eyju ġebum pima bit apēn warara'acayū be juk adi ikērēm eykuk iap kay, Deus tak jeğebu apēn juk adi ikērēat epeğugēğē iap kay. Wuyebay xeku — io'e Jesus.

¹⁶ — Deus kay ġebumap kay jekōnkōn'ūm pima eyju, eyğuycūğcūğ ġu juy epesop. Eymuğuykuku'ukayū iğuycūğcūğ oekuku ip, Deus kay ġebumap kay jekōnkōn'ūm pima ip.

Iğuycūğcūğ oekuku ip, soat itaybit ojuy, “Teku Deus kay ȝebumap kay jekõnkõn ȝu iam. Jebureyū juk o'jekawēn ip. “Deus kay jījāat teku,” i. Imēnpuye jebikuyap tağ cuk o'jat ip—soat ma. Iboap kay ȝebum cuy eyju – io'e Jesus. ¹⁷ – Eyju bit Deus kay ȝebumap kay jekõnkõn'ūm pima, epeyewedopawuywuy juy. Epeyewedapmusem cuy dak – io'e. ¹⁸ – Imēn wara'acayū itaybit ȝu ip teku jekõnkõn ȝu iam. Deus acā je'e itaybit iba'arẽm jekõnkõn ȝu teku iam. Ijo ba'oreat acā itaybit. Xipacat je'ȝūm eywebe. “Xipat ēn oxe,” i dak e'em Deus eywebe – io'e Jesus.

¹⁹ O'jekawēn jebekitkit pe.

– Eywebeam ade bubut epeğuxipan ȝu juy epe-sop – Jesus o'e. – Ijoce imuxipan ȝu juy. Ijoce kopi'i eybubut jo'o. Hi'ep eybubut iokok an e'em Ibukurukat eyduk'a be öm'öm eybubut tujupa'um am – io'e. ²⁰ – Kabi be bit Deus xe epesop soat em. Eycokcok cīcā epesop. Kopi'i kake ȝu Deus xe. Hi'ep kake ȝu dak. Ibukurukayū kake ȝu dak – io'e. ²¹ – Eybubut ijodi bima soat em ȝebum epesop eybubut kay. Kabi be eyguy pin pima bit, ȝebum epesop kabi beat kay. Imēnpuye eycōkcōk cīcā epesop Deus xe soat em – io'e Jesus.

²² – Wuyeta kabiaap puxim. Wuyjetibit peam ixe kabiaap. Wuyetadip pima soat ijo but wuywebe. Kabia dağ ajeku. Soat ijobucap wuyekukuap puxim—Deus xe cūğ ma wuyekukuap puxim. ²³ – Wuyetakērē bima bit, ijo ba'ore wuywebe. Kabiok tağ ajeku. Kabiok tağ jekukuap ikērēat mujurūğrūğap puxim. Imēnpuye kabiaap kabiok e'em pima, kabiok cīcā e'em wuywebeam. Ikērēat mujurūğrūğ cīcā wuyjuyū.

24 — Pūg'a be, uk'a be bima, iba'ore ibuywat-wat'ukat pe xepxepayū beam kapik am. Kari-wawayū wara'at taḡtaḡtaḡ e'em pima, itakoma kuka o'e pūg kay, jekariwa kay, wara'at jekariwa ikuk pin cīcā bima. Kūyjobit kuka o'e pūg a'ō kay, wara'at a'ō kay kūyjobit'ūm pima. Imēnpxim dinheiro kay jījā bima, Deus kay jījā ġu epe'e — io'e Jesus. **25** — Imēnpuye oğuwēn eywebe: Eyağuy'ūm ġu juy epesop eybubut kay — Jesus o'e cebe ip. — “Ajo paxi acejo'o?” i'ūmġu juy epe'e — io'e. — “Ajo paxi acetikōn?” i'ūmġu dak cuy epe'e — io'e. — “Ajo paxi aceğuōm wuydotim?” i'ūmġu dak cuy epe'e. Xipat eyxat kuğ pima, eydoti kuğ pima dak. Imēnpit ibodi ma xipat soat em Deus xe eydop am — io'e.

26 — Gebum cuy epesop wasū kay — io'e Jesus. — Pupum ip kabi be. Taidadam ġu ip. Jeku beat tak pupum ġu ip, jeku bewiat mūn'a be imōğ ām. Imēnpit Deus ixat ūmūm cebe ip—wasūyū be. Deus xe wasū teiboğ ġu—wuyebay xe—kabi beat xe. Imēnpit aḡ cekay ip. Imēnpxim wuykay dak soat em aḡ. **27** Ade koato mabuk wetabēğ oğuuy iap kay ġebum cīcā bima, eyetabēğ xe'e? Ka'ūma. Gaxīn ma aco'i epe'ū.

28 — Pām eydoti dak? Apēnpuye eyağuybabī'ūm eydoti kay? Eyağuybabī'ūm ġu juy. Gebum cuy epesop apēn tūmūntitit aypapan iap kay. Tūmūntitit kapikpiğ ġu. Jesay muğēğēm ġu dak ip. **29** Icēmān ñn e'em eywebe. Salomāo ibubut adeat osunuy. Idip cīcāat kuğ osunuy—jesay kuğ. Salomāo dipap podi ma bit titip tip taḡatip. **30** Gasū ma tūmūntitit titetabēğ e'em. Kuyaje bit tite'ū e'em. Titip Deus a'ōbi. Imēnpxim ja'ōbi dak eyemukayp-

input je'gūm eywebe. Eyetabutsu ma'gu cekay – io'e Jesus. ³¹ – Imēnpuye eyağuybabi'ūm ġu juy epesop. “Ajo paxi acejo'o?” i'ūmgu juy epe'e. “Ajo paxi acetikon?” i dak. “Ajo paxi aceğuōm?” i dak – io'e. ³² – Judeu'ūmayū yağuy'ūm iboap kay—soat kay. Eyebayat pit itaybit eyju ikuğ'ūm pima iam—kabi beat.

³³ – Koap ġebum cuy epesop Deus soat kukan je'e iap kay—Deus ebikuyap kay dak. Imēn ġebum pima, Deus soat je'gūm eywebe. Eyxan je'gūm, eydotim tak – io'e.

³⁴ – Imēneju eyağuybabi'ūm ġu juy epesop kuya-jeat kabia kay. Kuyaje jajēm pima, eyetaybit epe'e ajo o'jebapuk ixe kabia iam—ajo xipat, ajo xi-patpūt tak. Gasū bit eyağuybabi'ūm ġu juy epesop kuya-jeat kabia kay – io'e Jesus.

7

¹ O'jekawēn jebekitkit pe.

— “Eykērē jjā Deus xe,” i'ūmgu juy epe'e warara'acat pe. Imēn tak Deus “Eykērē oxe,” i'ūmgu je'e eywebe. ² “Ikērēat kuğ ēn,” i'ūmgu juy epe'e warara'acat pe. Imēn e'em'ūm pima, Deus “Ikērēat kuğ eyju,” i'ūmgu dak je'e eywebe. Apēn warara'acat pe eyekawēnap puxim Deus tak je'e eywebe ajo xipat jexe, ajo xipat ġu jexe. Warara'acat pe epeğūm pima, Deus tak je'gūm eywebe. Apēn cuk epeğūm iap puxim epejat – io'e Jesus.

³ Wuymutaybitbinap ekawēn muwēnuwēn o'e Jesus—imēnpuximap ekawēn. Jebekitkit pe imuwēnmuwēn o'e, itaybit am ip. Warara'acat ekukuap mukorēm ām, wuyekuku bima,

imukorẽmap tõm puxim Jesus xe, ip puxim tak cexe. Imẽnpuye Jesus o'jekawẽn jebekitkit pe.

— Te'e ma eyju jeakağ eybure eta beatõmtõm kay, eyeta beap'ip cocom'ũm pima. ⁴ Te'e ma eyju e'em cebe: "Ma. Otõmtõm'uk eta bewi," i, eyeta beap'ip cocom'ũm pima — io'e Jesus. ⁵ — Eyju jewemuğuykukukum. Koam eyeta beap'ip cuy epeyop'uk.

— Yop'uk puje, iba'ore ģu je'e eyewebe tõmtõm'uk am eybure eta bewi. Yop'uk puje, xipan epe'e ijojom — io'e.

Imẽn Jesus wuymutaybitbin warara'acat kay ģu juy acejeak iam—wuyekay acã juy acejeak ikẽrẽat muğẽ buje iam—yopit ma ikẽrẽat muğẽ buje iam yoboğ ma ikẽrẽat muğẽ buje iam tak.

⁶ — Wekawẽn icẽmã̄n — io'e Jesus. — Soat pe ģu juy epeğuwẽn wekawẽn. Akurice buximayū be ģu juy epeğuwẽn, wa'ō kay ģu ip puye. Ya'ōpuruğ jede ip. Warẽmtağ webekitkit o'jukuk ip — Jesus o'e.

— Xipat ma wekawẽn. Soat pe ģu juy wekawẽn epeğuwẽn. Dajebaro buximayū be dak ģu juy epeğuwẽn. Itaybit ģu ip ya'ōdip ma iam. Ixeyū be wekawẽn kawẽn te'e maap puxim — Jesus o'e cebe ip.

⁷ O'jekawẽn jebekitkit pe.

— Deus xewi juy epejoojuy. Iojuyjuy bima, epejat. Ixe xewi juy epejokudada. Ikudadam pima, epetobuxik. Ixe xewi iojuyjuyap x̃intabi be tağtagtağ'iap puxim. X̃intabi be tağtagtağ'i bima, tomudip'uk ip eymuõm ãm. ⁸ Soat ojuyjuy'ukat je'jat; soat kudada'ukat tobuxik; x̃intabi tağtagtağ'iat pe x̃intabi tomudip'uk ip — io'e.

9 — Wita'a ġu epeyaūm eyipotpot pe “Pāo'a kay ūn,” i'e buje. Ka'ūma ma ey'in wita'a o'yaūm kuka cebe pāo'a yaūmap tieg. **10** Puybu ġu epe-subuūm cebe, “Axima kay ūn” i'e buje. Kaūma ma ey'in puybu o'subuūm kuka cebe aximaūmap tieg. **11** Eyju ikērēat kuğ. Imēnpit eyju ma xipacat ūmūm eyipotpoyū be. Apēn eyju iūmūmap podi ma eyebayat pit xipacat ūmūm jexewi iojuyjuy'ukayū be—kabi beat pit. **12** Eybikuy warara'acat pe xi-pan eykuk am. Imēnpuye xipan cuy warara'acat epejukuk. Iju Moisés ekawēn, Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū emumutaybitbinap tak.

13 Jesus tak o'jekawēn.

— Epeōm cuy xīntabi itok'ít tağ. Xīntabi itokboğ pit daxabog kay wuymujujuap e ma—ipiat'ajojoap kay. E pa'ore'ūmat e. Xīntabi itokboğ. Ade wuyjuyū ie dağ jekukum. **14** Xīntabi itok'ít pit e pa'oreat e xīntabi. Wuytait'icap e. Pūğpūğ ma wuyjuyū ie dobuxikxīg.

15 Jesus dak o'jekawēn jebekitkit pe.

— Eyday'em'um cuy epesop eymuğuyku-ku ojuyayū kay—jewexe Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū kay. Omuyku ip. Ovelha jo'i ma'gu ip jajēm, badi bit ip ika'uayū buxim, akurice buxim. Eykay itakomaayū ma ip, xipacat co'iyayū ma'gu ip jajēm — io'e. **16** — Eyetaybit widaõhō ya'a'e ġu e'em—uva'a iam. Eyetaybit tak aru'ip tağ figo'a'e ġu e'em iam. Imēn eyetaybit widaõhō, aru'ip tak. Ya'a nomuju eyetaybit iboyūm. Imēnpuxim tak eyetaybit je'e abuyū jewexe Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū iam. Xipat'ūm cekukuap tomuju eyetaybit ixeyūm.

17 — Yopxipacat'ip ya'a xipat e'em. Yopxipat'ūmat'ip ya'a dak xipat ġu ma e'em. **18** Yopxipcat'ip pit yaku'ūm an ġu aypatpan. Yopxipat'ūmat'ip tak yaku an ġu aypatpan. **19** Yop yaku'ūmat'ip soat wuyju ixikxiğ, takatkan daxa be ixik am. **20** Apēn yopxipat'ūmat'ip ya'a dak xipat ġu ma e'em; imēnpuxim jewexe Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū xipat ġu jeku.

— Imēneju eyetaybit epe'e pebicayū jewexe Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū xipat'ūm cekukuap to-muju — io'e Jesus.

21 — Deus soat kukanap kabia je'e ip owebe: “En ocekukukat,” i. Soat pit jeōm ġu Deus xe kabi be—webay ibikuyap tağ cekuibiyū acā—kabi be omuyat a'ō kayayū acā — Jesus o'e.

22 — Gebujeat kabia Deus abuyū ikērēat kuğ iap ġuwēn. Adeayū je'e'e ip owebe: “Ocekukukat! A'ōbi ocekuku. Xipacap oceğuwēnuwēn—Deus soat kukukaniap muwēnuwēn oceju,” i. “A'ōbi ibiōğbuk kērēayū oceğujēmujem wuyjuyū xewi,” i dak je'e. “A'ōbi ocewebe i'e ba'oreat oceğubapukpuk,” i dak je'e.

23 — Gebuje õn je'a'ōbu.

— “Wetaybit ġu oğuy eyjum. Pūğ em tak ka'ūma,” ioce'e — Jesus o'e. — “Wede epe'e oxewi. Ikērēat muğēğem acā epekuku,” ioce'e dak — Jesus o'e.

24 — Wa'ōkayayū itaybicat puxim ip—ağokatkakat puxim ixeyū wekawēn coco'ukayū. Ixe ağokatkakat uk'a o'yamuy wita'a jeje. Uk'a'abi'ip o'yopmuy wita'a jeje. **25** Muba'at oajēm wita'a jejeiat'a kay—muba'atxixi. Muba'at idibi o'timubog. O'tiajēm. Kabidoxixi dak o'subidoakaka. Imēnpit

o'ya'at ġu yacem puye, wita'a jeje buye – io'e Jesus
cebe ip.

²⁶ — Wa'õ dag ġu jekuku'ukayū itaybit'ūmat puxim—waramtaġ ma uk'a o'yamuyiat puxim ip—wekawēn kay'ūmayu. Wa'ījom ip. Inaka kūyjobit ġu ip wa'õ kay. Warēmtaġ uk'a o'yamuyiat puxim—ağokatkat puxim—yağuyba'arēmat puxim. Ixe ağokatkat uk'a o'yamuy ipi ju, ka'oririt pe. Cem ġu o'yamuy.

²⁷ — Muba'at oajēm ka'oririt peat'a kay. Idibi o'tiajēm—tibogati. Kabido dak o'subidoajēm. O'subido'at bidobog ya be. O'ya'at. Igo'a o'ya'ūm cīcā, o'ya'at puye – io'e Jesus.

²⁸ Soat yağuybabi'ūm ip osodop, Jesus ekawēn epere buje.

— Wara'an wuymutaybitbin Jesus – io'e ip. — Idim cīcā teku wuymutaybitbin – io'e ip.

²⁹ Ja'ōbi imutaybitbin Jesus osunuy. Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū buxim ġu imutaybitbin osunuy.

8

¹ Guyjom o'kop Jesus co'a bewi. Ade dak o'kop ip Jesus tomuju. ² Kopkom pima, ierepat oajēm Jesus kay, jemu'ada am. O'jeg'aecōğcōğ cewap, Jesus ya'ōbuyxiat puye.

— Kariwa – io'e Jesus pe. — Ebu'u'ūm pima, omu'adam ece – io'e Jesus pe.

³ — Obu'u ġu. Jemu'ada õn – Jesus o'e. O'jebaepucūğ. O'ğucay. O'je'ada dao ma. Ierep topibit xipat o'e.

⁴ — E'adaap cuy eğuwēn ġu warara'acat pe – io'e. — Pañ kay juy ejü – io'e. — Ecewemubapuk

cebe emu'adaam itaybit am – io'e. – Xepxem cuy pukaso eğüm pañ be Moisés ekawēn tañ. Imēn ece'e soat ijoceayū itaybit am Jesus ierepat o'gu'ada iam. Ên pit eğuwēn gu e'adaap. Pañ ma juy ǵuwēn e'adaap – Jesus o'e ierep tūibit pe.

— Hm hm – io'e.

⁵ Cafarnaum ka be Jesus ajẽm puje, sorarayū kukukat oajẽm. Jesus kay oajẽm.

— Kariwa! – io'e Jesus pe. ⁶ — Obuywatwat'ukat opop oduk'a be. Ipi jījā opop. Jebit oe'üat puxim. Iwātaxipi jījā ma. Ikop pa'orean – io'e Jesus pe.

⁷ — Ijom puk ñon pit, imu'ada am – Jesus o'e.

⁸ — Ka'üma, Kariwa – io'e. — Eju gu juy oduk'a kay, wa'obuyxi'ǖm puye, Judeu'ǖmat ñon puye. A'õm ma juy eğu'ada. “Ece'ada juy,” i ñen e'em pima, obuywatwat'ukat je'ada – io'e Jesus pe.

⁹ — Õn tak warara'acat mujujum. Wa'õ kay kūyjobit ip wesorarayū. Püg pe ñon e'em, “Ejẽm,” i bima, je'jẽm. Wara'at pe ñon e'em, “Ejot,” i bima, je'dot. Obuywatwat'ukat pe ñon e'em, “Imēn cuy ece,” i bima, imēn je'e.

— Apẽn wesorarayūm wa'õ kay, imēn tak a'õbi ma obuywatwat'ukat je'ada – io'e Jesus pe.

¹⁰ Iboap co buje, Jesus itabëg o'e.

— Soat Judeuyū etabucap podi ma itabut okay igo sorarayū kukat, Judeu gu ma'gu – io'e Jesus jenomujuacayū be. ¹¹ — Adeayū jajẽm ip Deus dopap pe—Judeu'ǖmayū, mesa koreren jabik ãm Abraão eju, Isaque eju dak, Jacó eju dak. Soat eipi bewi jajẽm ip. Püg ixeyū'in kaxijẽmap ka bewi jajẽm ip. Wara'acayū ixeyū'in kaxiajẽmap ka bewi jajẽm ip, kabi beat soat kukan pima. Icokcok cīcā

e'em ip – io'e Jesus. **12** – Ajẽmjẽm ip pima, Deus Israel naxegebitbit joxik ip wũy ma kabiokboğ pe. Iboce ma tötõn jeedop. Tūy yẽyẽy ipi bun jeedop – io'e Jesus jenomujuacayū be.

Ipiat'ajoap ka be iap muwẽnuwẽn o'e Jesus—kabiokat ka be iap.

13 – Eju eduk'a kay – Jesus o'e sorarayū kukukat pe. – Kuy ebuywatwat'ukat o'je'ada, okay etabut puye – io'e Jesus.

O'je'ada ğebuje bit. Ibuywatwat'ukat o'je'ada.

14 O'ju. Jesus oajẽm Pedro duk'a be. Oõm. Pedro daxijo o'jojojo. Ipa'i jĩjã opop xeku. **15** Jesus o'gucay ipa'iat. O'subaixik. Imẽnpuye ipa'i'ũm o'e. Xipat o'e. O'kop cama bewi. Jesus xat o'gugẽ cebeam.

16 Katpuje ma iboceayū ibiõgbuk kẽrẽat kuğayū o'tujowat ip Jesus kay. Imu'ada am, o'tujowat ip. Ade osodop ip—iwãtaxipiayū. Ibioğbuk kẽrẽayū o'gujẽm Jesus ikukayū bewi.

– Epejẽm – io'e cebe.

O'ajẽm ip Jesus a'õbi. Iwãtaxipiayū dak o'gu'ada'ada.

17 Isaías juk o'jekawẽn kuyjeayū be. Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukat juk o'jekawẽn. Jesus muwẽnuwẽn o'e.

Iwãtaxipiayū o'gu'ada xeku, ibaca'ũmayū dak, i juk o'e kuyjeayū be.

Jesus o'gujẽm xipat'ũmayū jemumukukukayū xewi—ibiõgbuk kẽrẽayū. Imẽn Jesus e'eap puye, soat itaybit o'e icẽmān Isaías'ũm ekawẽn iam.

18 Adeayū o'je'awero ip Jesus kay. Timudek pin Jesus, ade buye.

– Ga'a – io'e. – Iodi atimudek cuy.

19 Moisés ekawēn imutaybitbin'ukat tak oajēm.
— Omutaybitbin'ukat — io'e cebe. — Soat ka dağ
ojejuku eweju ejuap tağ — io'e.

20 — Tapu — Jesus o'e. — Oweju jekukuayū
ya'umgu jedopdopap'a — io'e cebe—Moisés
ekawēn imutaybitbin'ukat pe. — Kak ikūykēy.
Wasū dak topipe. Ön pit ka'Üma. Ya'umgu
odopdopap'a — io'e—Jesus o'e—soat waço o'e.

21 — Kariwa! — io'e wara'at Jesus pe. — Koap
webay'üm ojokot. Gebuje cum puk ön eweju — io'e
Jesus eju jekukuat.

22 — Kā'ä. Ejot cuy okay — Jesus o'e cebe. — Deus
ekawēn kay'umat jebadipyū'üm'üm jokot. Ën pit
ka'uma. Oweju juy ejekuku — io'e.

23 Kobe be oõm Jesus. O'timukek ip, wînâbu
o'timudek ip—Jesusyū.

24 Timudekdeğ pima ip, kabidoxixi oajēm.
Oajēm iodi kay. Topapün kobe o'e idibim,
kabidoxixi ajēm puje. Kobe dağacat iparara ip
o'e kabido buxixim. Jesus pit ixet kobe be. **25** Jesus
o'gwurüg ip—ceweju etaybitbinayū.

— Kariwa! — io'e ip. — Ocedaxijom ece. Akõm
wuyju!

26 O'jewurüg Jesus.
— Apẽgãm puxim eyparara? — io'e. — Apẽnpuye
eyetabutbüt okay? — io'e ipararaayū be. — Ey-
pararam gu juy epesop. Okay juy eyetabut cīcā.

— Ebidopon! — io'e kabido be. — Edipon! —
io'e iodi be. Imẽnpuye kabidoxixi o'subido'üm. Iodi
dak tisem cīcā o'e Jesus a'öbi.

27 — Apen ibo o'jebapuk? — io'e ip. — Abu
sute? Kabidoxixi o'subido'üm ya'öbi. Iodi dak

kūyjobit ya'õ kay – io'e ip. Jesus muwēnuwēn o'e ip jewewebe.

28 Kabido'ũm puje, o'timudek ip. Gadara eipi dag oeku Jesus. Xepxep osodot ip—ibiõgbuk kērēat kuğayū. Ika'u jījā o'e ip. Ce'ü'üayū mōgmōğap pewi osodot ip. Bomaku nuynuy soat em. Ixeyü buxixim, e dag kapkap gu o'e ip—ibo ka watwat—Gadara ka watwat.

29 — Deus ipot ēn — io'e ip Jesus pe. — Ag cuy ocesüy. Jajēm gu juy ocekay ipiat'ajoon ocewebe ipi ūm awap ma — io'e ip Jesus pe.

30-31 — Ite agókatkayū xewi ocemujēm puje, ocemujum ece dajebaro be—ibiõgbuk kērēayū o'e cebe. Imēn ma o'e ip, dajebaro bomaku wurürürüg puye—ade dajebaro.

32 — Epejēm — Jesus o'e.

O'jēm ip agókatkayū xewi.

O'ju dajebaro kay. Oõm. Imēnpuye dajebaroyū daudaum o'jenapõn co'a pẽnpẽn tağ. Iodi be o'kop ip. Oakõmkõm ip. Jeabokabog ip oap.

33 Dajebaro kukukayū owatwat ip. Soat muwēnuwēn o'e ip agóka watwat pe. Dajebaro aokaap awěğ muwēnuwēn o'e ip agóka be. Ibiõgbuk kērēat kuğ topibiyū awěğ tak yawěğ muwēnuwēn cīcā o'e ip.

34 Gebuje Jesus o'topabe ip—agóka watwat—soat.

— Ejēm cuy ocka bewi — io'e Jesus pe.

9

1 O'jēm. O'jepit Jesus. Jeipi be o'jepit—Cafernaum ka be. O'jepit, waram timudek puje.

² Ağoka watwat ijebit e'ūat o'tujowat Jesus kay. Ixexecap pe ixe ijebit e'ūat o'tujowat ip. Jesus itaybit o'e cekay itabut ip iam. Imēnpuye o'jekawēn ijebit e'ūat pe:

— A'ōcam cuy — io'e cebe. — Ikērēat kuy oju'uk ewebewi, tapu. Iboap ikērēat kay ġebum ġu oce, i'uk puje — io'e. — Pūğ em tak ka'ūma — io'e—Jesus o'e ijebit e'ūat pe.

³ — Ite Jesus “Deus co'i õn,” i napa ma teku e'em — Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū napa ma o'e. Pūğpūğ ixeyū'in napa ma o'e jewewebe.

⁴ Jesus itaybit o'e apēn jewağuydadam ip iam.

— Apēnpuye ikērēm epeyewağuy? — io'e Jesus Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū be. ⁵ — “Ikērēat oju'uk ewebewi,” i kuy oce cebe — io'e. — Imēnpit eyetabut ġu ikērēat'uk put owebe iap kay — io'e. — “E'āy,” i oce ibima, “Ecexīğxīğ,” i dak, eyetabut ġu kuka epe'e okay — io'e.

⁶ — Soat wağo õn — Jesus o'e. — Wa'ōbi teku oğu'ada. Imu'adaap co buje, “Ja'ōbi ma teku o'gu'ada,” i epe'e — io'e cebe ip.

Gebuje Jesus o'jekawēn ijebit e'ūat pe.

— E'āy — io'e cebe. — Eju eduk'a kay. Exexecap cuy etujowat eweju — io'e.

⁷ O'āy. Jexexecap kuğ o'ju jeduk'a kay.

⁸ Adeayū iparara jījā o'e ip, iboap tobuxik puje.

— Ka'ūmğu xipacat Deus co'iat — io'e ip. — Deus Jesus a'ō mubacaat puye. Imēnpuye ixe Jesus pe ikērēat i'uk put wuyxewi — io'e ip.

⁹ Ibocewi Mateus o'jojojo Jesus.

Oajēm Jesus Mateus kay. Ixe Mateus xik'i osunuy jekapikpikap'a be—iecuğap edinheiro bubuap'a be.

— Ejot. Oweju ejeku — io'e Mateus pe.
O'āy. Oeku Jesus eju.

10 Mateus tuk'a be oajēm ip—adeayū, jekōn ām. Oabikbik mesa koreren iecuğap edinheiro bubu'ukayū, Deus xe ikērēan e'e'ukayū dak, Jesus tak, Jesus eju etaybitbinayū dak. Soat ip oabikbik mesa xe jekōn ām.

11 — Apēnpuye ixeyū eju eymutaybitbin'ukat jekōnkōn—iecuğap edinheiro bubu'ukayū eju? Ikērēat muğēğē'ukayū eju dak? — Fariseuyū o'e Jesus etaybitbinayū be. Imēn kawēnwēn o'e ip, Jesus jekōnkōn o'jojojo ip puye.

12-13 O'jede ġu imutaybitbinayū. Jesus pit Fariseuyū o'ya'ījojo. O'jekawēn.

— Iwātaxipi'ūmayū wuyanūgtata'ukat kay je'ju ġu—iwātaxipipiayū acā — io'e. — Imēnpuxim ḏn tak jewexe xipacayū nomuwā ām ġu ojot—xipat'ūmayū nomuwā ām acā. Ikērēat uk am ixeyū bewi ojot. Imēnpuye cekōn ikērēat muğēğē'ukayū eju — io'e.

— Cum tuy eyju eymutaybitbinayū kay — io'e — eytaybit am apēn Deus ekawēntup e'em iam — io'e Jesus Fariseuyū be. — Imēn opop ibararakat:

Idip ma oxe warara'acayū eyetabotaidabotbot pima. Imēnpit idip ġu oxe warara'acayū kay ġu eyetabotaidabotbot pima, obuyxi am carneiroyū mupiğ ma'ġu eyju, i — io'e.

— Imēnpuye ijoce jewexe xipacayū nomuwā ām ġu ojot—xipat'ūmayū nomuwā ām acā — io'e Jesus.

14 Joāo Batista eju etaybitbinayū oajēm ip Jesus kay.

— Apēnpuye Fariseuyū jekpiwan ma jewemureren Deus eju kawēn ām—oceju dak, eweju etaybitbinayū bit jekōnkōn ip pima? — io'e ip.

15 — Oweju etaybitbinayū jekōnkōn, òn ceweju ip puye. Òn pit ceweju ip'ūm pima, jekōnkōn gu ip. Jekpiwan ma jewemureren ip Deus eju kawēn ām. Imēn soat itaybit e'em iğuycūğ cīcā ip iam. Òn iwadip puxim. Iwadip cexe ip pima, abu ixeyū'in iğuycūğ e'em—jewebumūnap epeta be tomuwāibiyū'in? Ka'ūma ma! Imēnpuxim oweju etaybitbinayū jekōnkōn ip. Jewebumūnap epeta be tomuwāibiyū buxim ip — io'e Jesus.

16 Jesus wuymutaybinap ekawēn o'guwēn cebe ip—imēnpuximap ekawēn. Imēn o'guwēn.

— Paǵo iisuān gu imuaketken wuyju—toti iorokat muwaketken. Iisuāt pit imuaket puje, jewa'i'in biǵ ma idieǵboǵ e'em — io'e Jesus.

17 — Uva'abidi tiisuati dak acetimōğ yaiisuat'a dag — io'e Jesus. — Ya iisuāt taǵ'ūm pima, o'jeaebaǵ kuka — io'e. — Imēnpuye uva'abidi tiisuati acetimōğ timūn'a be—yaiisuat'a be, uva'abidi cediepuyat puxixim, tiporoyat puxixim, timun'a'ūmap puxixim — io'e Jesus João Batista eju etaybitbinayū be.

Iboam e'em pima, “Wekawēn paǵo iisuāt puxim, uva'abidi tiisuati buxim tak,” i'e ojuy osunuy. Imēn Jesus o'e. Kawēn iisuāt ma Jesus ekawēn o'e ǵasū bit. Fariseuyū ekawēn taǵ gu o'e, Saduceuyū ekawēn taǵ gu o'e dak.

18 Judeuyū kukukat tak oajēm Jesus kay. Ixe osunuy Deus eju kawēnwēnap'a kukukat. O'jēg'aecōğcōğ Jesus topa be, ibuyxi am.

— Odaxit ḡaxīn ma oe'ū — io'e Jesus pe. — Ejot pima bit, eḡu'ada. Jetait — io'e Jesus pe. — Ebuesubumōḡ ijeje bima, je'ada odaxit — io'e.

19 — Ga'a — io'e.
O'ju ip—Jesusyū. **20-21** Cucum pima, pūḡ ayacat oajēm Jesus tomuju, cesay mucay am—Jesus ekabek ukpu mucay am. 12 koato bun ma ixe ayacat iwātaxipipin o'e, doybucukcuḡ ḡu buye.

— Cesay mucay buje ma, oce'ada — ixe ayacat o'e jewebe ma.

Jesus ekabek o'ḡucay. **22** O'jekorepēn Jesus.

Gebuje Jesus ayacat o'jojojo.

— A'ōcam cuy — io'e ayacat pe. — Etabut okay.
Imēnpuye ḡaxīn ma eceje'ada — io'e.

Dao ma o'je'ada ixe ayacat.

23 Oajēm ip Judeuyū kukukat tuk'a kay. Ade wāwām ip osodop. Jebubut'uk muydedeayū dak o'jojojo Jesus. Imuydedem ip Judeu babi daḡ. Cebabi daḡ tak wāwām ip osodop.

24 — Ce'ū ḡu teku. Yaypan'isuat ixet ā — io'e Jesus wāwāayū be. Jesus itaybit o'e yaypan'isuat'ūm oe'ū iam. Inaka waram imutain. Imēnpuye “Ixet ā,” io'e. Wāwāibiyū bit jewaywayway ip o'e Jesus kay. Jesus o'e cebe ip:

— Epejēm uk'a bewi — io'e.
O'ḡujēm.

25 Ijēm puje, Jesus oōm yaypan'isuat kay. O'subaixik. Dao ma o'je'ada. Itait o'e waram ḡuto ce'ū topibit, Jesus o'subaixik puye. Ixe o'kop—ce'ū topibit.

26 Ipi juayū ce'ū topibit awēḡ o'yawēḡmupōḡ ip. Jekawēnwēn o'e ip soat taḡ—soat ibo eipi daḡ.

27 Jesusyū eipi kukukat ka bewi cēm puje, xepxep o'ju Jesus tomuju—ita'ūmayū.

— Etabotaidabotbon cuy eguy ocekay — io'e ip. — Ocemu'ada am — io'e ip Jesus pe—Davi'ūm naxegebit pe—Judeuyū ajojoyū'ūm'ūm kukukat naxegebit pe.

28 Oajēm ip Jesus kay, ixe jeduk'a be ōmōm pima.

— Eyetabut tu okay—eyemu'ada õn iap kay? — io'e Jesus cebe ip.

— Hm hm — io'e ip. — Ocetabut, kariwa.

29-30 O'sutamucay Jesus ita'ūmayū. O'je'ada.

— Eyju eyetabut okay buye, õn jeymu'ada — io'e Jesus itā'ūm topibiyū be. Itate o'e, Jesus o'sutada buye.

— Eymu'adaap epeguwēn ġu juy eybureyū be—ka'ūma be ma — io'e Jesus.

31 Imēnpit je'adaap o'ğuypōğpōğ ip soat kaka dağ.

32 Jesusyū uk'a be cēmcēm pima, iboceayū ibiōgbuk kērēat kuğat o'tujowat Jesus kay. Cekawēn pa'oreat o'e ixe, ibiōgbuk kērēat kuğ puye. O'tujowat ip Jesus pe, imu'ada am.

33 O'je'ada Jesus a'ōbi. Ağokatkat pewi ibiōgbuk kērēat cēm puje, xipan o'jekawēn ma, o'je'ada buye.

— Abu yağuyğuy imēn o'jebapuk iam? — adeayū o'e ip jewewebe. — Ka'ūma ma ijo'iat imēn wuyjojojo ġu Israel eipi be—wuyeipi be — io'e ip.

34 Imēnpit Fariseuyū o'jekawēn. Napa ma o'jekawēn ip.

— Jesus ibiōgbuk kērēat mujēmjēm cebewi ibiōgbuk kērēayū kukukat a'ōbi—Satanás a'ōbi — io'e ip napa ma.

³⁵ O'ju Jesus ikaboğatka dağ, ika'icatka dāg tak. O'ju ağoka watwat mutaybitbin. Judeuyū Deus eju kawēnwēnap'a be imutaybitbin o'e. Deus soat kukanap o'guwēnuwēn soat pe—kawēn idipat. Imēn ma imutaybitbin ip oeku. Ibomaayū mu'ada'adam oeku: iwātaxipiplayū, ibaca'ūmayū dak—soat mu'ada'adam oeku. ³⁶ Itabotaidabotbot ma iboka watwat kay Jesus osunuy, yağuybabi'ūm osodop puye. Ovelha buxim ip, jekukat'ūm pima ip. Imēnpuxim ika beacat ikukuk'ukat'ūmayu osodop ip, ka'ūmğu ibuywatwat'ukat puye.

³⁷ Imēneju Jesus o'jekawēn jeweju etaybitbinayū be.

— Kadai ya ade opop—kadai'a—yaopat'a. Pūgpūğ pit omuyku ip yabu am — io'e cebe ip. ³⁸ — Epeyekawēn cuy kapikpik'ukayū kukukat pe. I juy ep'e cebe: “Kapikpik'ukayū eğuju juy kadai'a bu am,” i — io'e Jesus jeweju etaybitbinayū be.

Imēn Jesus kawēnwēn o'e, Jesus eju adeayū ceku pin ip puye. Apēn kadai ya ade o'yadop—kadai'a yaopat'a; imēn tak adeayū ceku pin ip Deus emunaẽ eju. Imēnpit pūgpūğ oekuku Jesus kawēn muwēnuwēn ijodiacat pe. Imēnpuye imuwēnuwēn'ukayū kukat eju juy jekawēn ip Deus eju.

— Adeayū juy eğuju ekawēn muwēn ām — i juy e'em ip cebe.

10

¹ Jesus 12 beayū o'tomuwā—jeweju etaybitbin'ukayū. O'tomuwā, ja'ōbi soat mu'ada am—iwātaxipiplayū mu'ada am, ibiōgbuk kērēayū

mujẽm ãam tak—ja'õbi imujẽm ikuãayũ bewi—soat ip pewi. Ja'õbacaap o'gum cebe ip—12 beayu be.

²⁻⁴ 12 beayu ibutet 12 butet pe osodop ip. Ibürü ma ibutet osodop ip—Jesus emumujuju butet: Koapat Simão i, André i, Tiago i, João i, Filipe i, Bartolomeu i, Tomé i, Mateus i, wara'at Tiago, Tadeu i, wara'at Simão, Judas Iscariotes i. Ibürü ma ibutet osodop ip.

Wara'at putet Pedro i ibutet osunuy—Simão butet. André Pedro kitpit osunuy. Tiago, João dak, Zebedeu ipotpoyu osodop. João Tiago kitpit osunuy. Mateus iecuãgap peam Israel naxegebitbit xewi dinheiro bubu'ukat osunuy. Wara'at Tiago Alfeu ipot osunuy. Wara'at Simão Israel eipi kay cĩcaa osunuy. Judas Iscariotes guyjom Jesus o'gum cekay itakomaayu be yaoka am. Ibürü ma osodop ip—12 beayu—Jesus eju jekuku'ukayu.

⁵⁻⁶ 12 beayu o'guju Jesus.

— Epeju Israel naxegebitbit kay — io'e cebe ip. — Itabidaoyu buxim ip — io'e. — Ovelhayu buxim ip — io'e Jesus. — Wara'at eipi bewiayu kay epeju gu — io'e 12 beayu be. — Israel naxegebitbit kay acã juy epeju. Judeu'umayu kay gu epeju, Samaria eipi beayu kay gu dak — io'e. ⁷ — “Ijasun Deus soat kukan je'e,” i juy epe'e Judeuyu be, Israel naxegebitbit pe cucum pima eyju — Jesus o'e 12 beayu be.

⁸ — Iwãtaxipipiayu epegu'ada juy ip — io'e cebe ip. — Ce'ũ'üayu dak epegutait. Waram jetait ip — io'e Jesus. — Ierepayu epegu'ada juy — io'e cebe ip. — Ibiõgbuk kẽrẽayu dak epegujẽm cuy ibiõgbuk ikẽrẽat kuãayu bewi — io'e Jesus. — Imẽn epe'e juy wa'õbi—ce'adaap epe'e juy. Epeteida gu juy. Imẽn

ãm cuk oğum wa'obacaap eywebe teidam ġu – io'e Jesus cebe ip.

9 — Dinheiro epetujowat ġu juy eyweju. Ouro epetujowat ġu, prata dak ka'uma. Cobre dak ka'uma. Epetujowat ġu juy dinheiro mün'a be.
10 Cucumap pubut mün'a dak epeyadujowat ġu juy. Xepxem cuy epetujowat ġu—eydoti, pūg ma acā. Sandália dak ka'uma. Eyba'ip tak epeyoptujowat ġu juy. Eybuywacayū ma juy eyxan je'gūm. Imēnpuye eybubut epetujowat ġu juy – io'e Jesus.

11 — Ajẽm pima ağoka be jeduk'a be eyguyguy pinat epetobuxik cuy. Ixe duk'a be juy epesopsop, ibo ağoka be bima – io'e Jesus. **12** — Ixeyū duk'a be õmõm pima, epeyekawēn tuk'a beayū eju. Kato juy epe'e cebe ip – io'e Jesus.

13 — Gebuje eyekawēn kay ya'ōpīcūgcūg je'e ip. Ya'ōpīcūgcūg je'e ip, eyekawēn kay buye. Imēnpit wara'acayū eyekawēn kay'um pima bit, ya'ōpīcūgcūg ġu je'e ip. Epajẽm cexe ip. Imēnpit te'e ma epe'e, “Wuykabia,” cebe ip. “Epeõm,” i ġu je'e ip, eyekawēn kay'um puye.

14 — Eykay'umayū bewi epejẽm cuy, eyekawēn kay'umayū bewi dak. Cẽm pima eyesandália epeğupoypoy, “Deus ipiat supi'ajoat eywebe ya'ō kay'um puye” iap mubapuk am ibo ka watwat pe. Imēn cuy epe'e cebe ip, ağoka bewi wan pima, uk'a bewi wan pima – Jesus o'e 12 beayū be.

15 — Deus kũyjobit'umayū be ipiatpi'ajoap kabia bima, Sodoma ka watwat pe ipiat supi'ajoat, Gomorra ka watwat pe dak. Ixeyū be iap podi ma bit ibo ka watwat pe ipiat supi'ajoat, eyekawēn com ip ibu'u buye. Iboap kay ġebum cuy epesop – io'e.

16 — Ya'ōpicūg cuy epesop — io'e cebe ip. — Eymujum ñon. Ovelha buximayū eyju. Widayū parakpe eyju ovelhayū buxim. Imēnpuxmin eykay itakomaayū parakpe eyju. Ovelhayū be bit i'e ba'ore akuriceyū be. Imēnpuxmin eywebe i'e ba'ore eykay itakomaayū be.

— Wa'ōbi eyju buje, itaybit cīcāayūm epesop. Aḡ cīcā juy epesop. Dao ġu juy eyetakomām cekay ip — io'e Jesus.

17 — Aḡ cuy epesop — io'e. — Eykay itakomaayū jeydaomūn. Jeydujowat ip wuyekawēn coco'ukayū be. Jeymupokupok ip Deus eju kawēnwēnap'a be jetakomaap kay. Ixee bum jeymupokupok ip — Jesus o'e. **18** — Eyju webekitkit puye jeydujowat ip ipi kukayū be, kariawayū be dak. Jeydujowat itaybit am eyetabucap xipat cexe ip iam ma, eyetabucap xipat'ūm cexe ip iam pit. Kawēn idipat epeğuwēn cebe ip, Judeuyū'ūmayū be dak — io'e Jesus. **19** — Eyağuybabi'ūm ġu juy epesop, eyetaybit'ūm puye ajom epeyekawēn iam, apēn epeyekawēn iam tak. Eydujowatwan pima ip, Deus o'guwēn eywebe ajom epeyekawēn iam. Imēn jeymutaybin. **20** Wa'ōbi juy epeyekawēn. Imēn epeyekawēnwēn Deus biōgbuk ma kawēnwēn je'e eywebewi—Wuyebay biōgbuk — Jesus o'e cebe ip.

21 — Adeayū jebadipyū kay itakoma je'e, ixeyū webekitkit puye. Iwaǵo jekitpit tujowat cekay itakomaayū be yaoka am. Ikitpit tak jewaǵo tujowat yaoka am. Ipotpet tak itakoma jījā je'e jebay kay. Jebay tujowat cebe ip, yaoka am — io'e. **22** — Soat ixeyū itakoma jījā je'e eykay, eyju webekitkit puye. Ipiat pibun eyetaxi bima, Deus a'ō daǵ

jekukum cuy eyju. Guyjom Deus jeymuyu, cexe soat em eyedop am – io'e.

23 – Eywebe ipiat supi'ajojo bima, epeyenapõn cuy. Imẽn e'e ip pima pūg ka be, epeyenapõn cuy wara'at ka be—agóka be – io'e cebe ip. — Soat wago õn – Jesus o'e. — Waram wajẽm awap, ade agóka dağ epeju—Israel naxeğebitbit eipi dağ – io'e Jesus.

24 – Imutaybitbin'ukat podi ġu je'e jeweju etaybitbinayū itaybit ip. Kariwa dak podi ġu dak je'e jekapikpiğ'ukayū kapikpiğ ip. **25** Imẽnpuye kapikpiğ'ukayū icokcoğ cuy jedop ip, jekariwa buximayū ip puye. Itaybitbinayū dak icokcoğ cuy jedop ip jemutaybitbin'ukat buximayū ip puye. Ijoceayū cekariwa a'õ ya'õmuy ip pima, “Belzebu teku,” i bima ip, cebekitkit a'õ dak ijo'i ma ya'õmuy je'e ip. Cekariwa omuymuy ip pima, cebekitkit tak imuymuy ip cekariwa muymiyap podi ma – io'e Jesus.

26 – Eypararam ġu juy epesop ixeyū e'ap puxixim – io'e jebekitkit pe. — Yajuyjuyat jewedobuxik guyjom. Iba'arẽmat ibapuk je'e soat xe. **27** Imẽnpuxim ajo oğuwẽn eywebe, kawẽnwẽn wuyeweweju ma, ijop epeğuwẽn soat pe guyjom – io'e. — Ibidadaap kay epeya'ijojo, ijop soat pe epeğuwẽn guyjom – Jesus o'e.

28 – Eypararam ġu juy epesop eyaoka ojuyayū buxixim – io'e jebekitkit pe. — Wuyejebit aoka but ip. Imẽnpit wuybiōgbuk aoka ba'ore cebe ip – io'e. — Deus puxim pit cuy eypararam epesop. Wuyejebit muy'ũm put cebe, wuybiōgbuk tak. Ipiat'ajojoap pe imu'ũm put – Jesus o'e.

29 — Xepxep pe pidiwe dei tei'it ma—pūgpūg centavo ma—wasū yopīcat tei. Imēnpit pūg wasū yopīcat at'an pima, Deus itaybit ixe wasū o'at iam. Deus a'obi acā je'at — Jesus o'e. **30-31** — Deus xe teibōg āgu wasūdei. Imēnpit aḡ cekay. Imēnpuxim wuykay dak aḡ soat em. Deus itaybit wuyadap peburūdap iam. Imēneju eyağuybabī'ūm'ūm āgu juy epesop. Deus soat itaybit wuyekuku iam — io'e.

32 — Eyju “Jesus ebekitkiyū oceju,” i soat pe e'em pima, ñon tak “Teyūku webekitkit,” i oce webay be—kabi beat pe — io'e Jesus jeweju etaybitbinayū be. **33** — Eyju bit e'em warara'acayū be, “Jesus bureyū āgu oceju,” i bima, ñon tak “Iteyū bure āgu ñon,” i oce Webay be—kabi beat pe — io'e Jesus.

34 — Epeyewaḡuy āgu juy: “Jesus osodot kaba'ūm wuydop am,” i. Ojot puye, ipi watwat pe wara'at taḡtaḡtaḡ ma jekuku. Itakoma je'e ip jewewekay. Pajam jewaokakam je'e ip — Jesus o'e. **35-36** — Ibadipyū itakoma cīcāayū je'e jewewekay, pūgpūg ixeyū'in okay itabut puye — Jesus o'e. — Cebay ma okay je'e. Ipot pit okay āgu je'e. Ixi ma okay je'e. I'iyyū okay āgu je'e—ayacayū. I'it tayxi okay āgu je'e. Yuktayxi okay je'e. Imēneju wara'at taḡtaḡtaḡ ma jeku ip — Jesus o'e cebe ip.

37 — Eyebay kayap podi ma okay'ūm pima, oweju jekukuayū āgu epesop, eyxi kayap podi ma dak, eyekpotpoyū kayap podi ma dak, eydaxityū kayap podi ma dak. **38** Owebeam je'ū ibu'u'ūmat puximayū acā webekitkit ma oxe. Korosa jeje je'ū ãm, korosa dujuwatwan ñon pima, webekitkit tak cucum onomuju. Cucum ip korosa kuḡ, je'ū ãm. Apēn aḡokatkat korosa dujuwatwan cucum, korosa jeje

jebamupayam je'ū ãm; imẽnpuxim cuy epeku soat em owebeam je'ū ibu'u'ūmat puxim.

³⁹ — Eye'ū bima, õn ma obuyxi eyxe buye, ibin ma soat em eyetabēg epesop Deus xe. Eywebe ma jawağuyğuy: “Õn ma obuyxiat,” i bima bit, soat em ipiat'ajojoap pe epesop eye'ū buje — Jesus o'e cebe ip.

⁴⁰ — Gasū epeju Israel naxeğebitbit kay. Wa'õbi epeju — Jesus o'e jeweju etaybitbinayū be. — Pūğ ixeyū'in eyewebe je'e, “Epeõm,” i. Imẽnpuxim ma owebe dak je'e ip — io'e Jesus. — Imẽnpuxim ma oğujuiat pe dak je'e ip — io'e. ⁴¹ — Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat pe dak je'e, “Eõm,” i. Ixe dak iõm pin, Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat puye. Iõm pin. Imẽnpuye Deus cekapikaptei je'gūm cebe, kapikaptei ūmūm pima jekawēn muwēnuwēn'ukat pe.

— Cūğ cīcāt pe dak je'e, “Eõm,” i. Ixe dak iõm pin, cūğ cīcāat puye. Iõm pin je'e. Imẽnpuye Deus cekapikaptei je'gūm cebe, kapikaptei ūmūm pima cūğ cīcāat pe. ⁴² Wara'acat webekit'isuat pe idibi ma tiũm ticukati, ixe webekit puye, Deus tak xipacat je'gūm idibiūmat pe — io'e. — Iboap kay ğebum cuy epesop — io'e Jesus.

11

¹ Ibocewi o'ju Jesus agókaxiriyū be. Wūy ğu osodop boyūku. 12 beayū muju bujep, agókaxiri beayū mutaybit am o'ju. Deus ekawēn muwēnuwēn oeku Jesus.

² João Batista Cristo awēğ o'yawēğcoco daomūnmūnap'a be. Bekitkit o'ğuju Jesus kay.

Jeweju etaybitbinayū o'guju Joāo. O'guju, ja'ō daxijo am.

³ — “Deus emumuju ajēmap wiwim oceju,” i juy epe'e cebe — io'e Joāo. — “Ēn ma du ixe? Wara'at ġu xe'e ocejowiwi?” i juy epe'e cebe — io'e Joāo.

— Hm hm — io'e ip.

Joāo a'ō daxijo am o'ju ip.

Oajēm ip cekay—Jesus kay.

— Ēn ma du omuykuiat? Wara'at ġu xe'e ocejowiwi? — io'e ip Jesus pe.

⁴ — Epeyepit cuy Joāo kay — io'e cebe ip. — Epejojoiap cuy epeguwēn Joāo be, epekūyjojoiap tak — io'e. ⁵ — Ita'ūm topibiyū o'e itate ġasū. Taokērē topibiyū dak xipan ip o'e jexīgxīg ġasū. Ierep topibiyū dak xipan o'e ġasū. Ya'ōpi'ūm topibiyū dak ya'ōpipe o'e ip. Jekūyjojom ip o'e. Ce'ūm topibiyū dak waram itabēg o'e ġasū. Tadaibotbocayū dak kawēn idipat cocom ġasū—Deus ipot awēg cocom.

⁶ — Imēneju: “Ecokcōg eġuy okay etabut am ebu'u'ūm pima. ‘Ite ġu omuykuiat,’ ie'em pima bit, ecokcōg ġu eġuy,” i juy epe'e Joāo be — io'e Jesus.

— Hm hm — io'e ip.

⁷ Cēmcēm ip pima, Jesus Joāo o'guwēn ibo ka beayū be.

— Joāo jom cuk epeku uk'a'ūmat pe — io'e Jesus. — Pām ixe Joāo? Ajo-buxim ixe o'e? Ip'ūn'ūn kay kabido ajēm puje, je'ipe'adedem. Yaġuykorerenayū ite'ip puxim, soat em jeweġuy muwarurururun puye. Joāo bit yaġuykoreren ġu. Ite'ip puxim ġu. ⁸ Joāo doti teiboġ ġu. Teiboġat kukayū adeayū kukat tuk'a be opop ip—ibubut adeayū. ⁹ Joāo bit ibubut adeat ġu. Deus ekawēn

muwēnuwēn'ukat xeku. Warara'acat podi ma Joāo ya'ōbuyxi—Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū bodi ma.

10 — Imēn Deus ekawēntup e'em—Joāo muwēgaptup:

Ağ cuy epesop, ie'em Deus, i. Wemumuju oğuju ewap ajēm puje, emuxipan am, i.

Imēn e'em Deus ekawēntup—Joāo muwēgaptup — io'e.

11 — Kuyjeayū bodi ma Joāo ya'ōbuyxi. Ka'ūma ma omuy Joāo Batista jo'i ya'ōbuxian. Deus xe bit—kabi beat xe bit—yopīcat Joāo bodiat ya'ōbuyxiat wekawēn kayayū'in—Jesus o'e. **12** — Ixe Joāo Deus awēg o'yawēgtojot ipi juacat kay—Deus soat kukanap awēg. Iboap awēgcocom pima ip, cekay jījā ip, Deus xe nuynuy pin cīcā ip puye. Imēn ǵasū dak cekay jījā ip — io'e. — Deus xe ajēm pin ip — io'e.

13 — Joāo ajēm awap, Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū dak iboap awēg cuk o'yawēgtojot—soat ip. Imēn tak Moisés ekawēn tup e'em — io'e Jesus. **14** — Iboap awēg kay eyetabut pima, eyetabun tak Elias jajēmiap Joāo jo'i ma oajēm. **15** Epeya'ōpicūğcūğ cuy epesop — io'e Jesus cebe ip.

16 Jesus waram o'jekawēn adeayū eju.

— Oğuwēn eywebe, abu-buxim ǵasuacat iap iam eyetaybit am. Bekitkit puxim ixeyū—pasiaham ip iap pe pubutbucayū buxim. Jewāwāwām ip jebureyū—bekitkiyū. **17** “Tēğtēğ'a oceyamuyde eywebe ya'ijo am. Eydaobu'u'u eyju bit da'i'in,” ie'em ip. “Wa ocesop jewexe i'ūmcocom. Eybu'u

eyju bit oceweju totõn,” ie'em ip. Ijoyū buxim
ğasñacat – io'e Jesus.

18 — João Batista oajẽm eykay. Ixe vinhodi o'tikõn
gu. Ire oeku Deus eju jekawẽn ãam. Soat pit napa
ma e'em João muwẽnuwẽn: “Ibiõgbuk kẽrẽat kukat
teku,” i.

19 — Soat wa gó õn. Ojot eykay. Soat xat
o'om ojeku, soat tikõnkõn tak. Soat pit napa ma
e'em omuwẽnuwẽn: “Ika'o'on'ukat teku,” i. “Teku
iecuğap peam dinheiro bubu'ukat pure,” i dak.
“Teku ikẽrẽat mujurũgrûg'ukat pure,” i dak – io'e.
— Wuyju Deus emumutaybitbinap tağ jekukum
pima bit, warara'acayū je'e omuwẽnuwẽn, João
muwẽnuwẽn tak, “Deus xe cüg ma wuymutaybit-
bin,” i – Jesus o'e.

20 Jesus tak o'jekawẽn iboceat pe. Ikẽrẽan
e'e'ukayū muwẽnuwẽn o'e Jesus. Ikẽrẽat
epere'ũmayū muwẽnuwẽn o'e. Ikẽrẽat kuğ o'e
ip. Imẽnpit iğuycüg' gu ip ikẽrẽat kay. Jesus a'õbi
iba'oreat cuk o'jebapuk ixeyū etabun. Jesus a'õbi
o'jebapuk. Imẽnpit ikẽrẽat mujurũgrûg. Imẽn
o'e—Corazim ka watwat o'e, Betsaida ka watwat
tak, Cafaranaum ka watwat tak.

21 — Karem ma ipiat epesupi'ajo jijã, Corazim
ka watwat! — Jesus o'e. — Karem ma ipiat epe-
supi'ajo jijã, Betsaida ka watwat – io'e. — Ka'ũma
buk epejojojoiap cuk adi ogubapukpuk eyetabut
pe eyka be bima – io'e. — Tiro ka be iboap
mubapuk pima, Sidom ka be dak, kajuk ikẽrẽat
mujurũgrûgap o'jepere ip—ibo ka watwat. Itabut
kajuk ip Deus kay – io'e. — Ibo ka be iboap muba-
puk pima, kajuk ikurususucat o'guõm ip jedotim.
Daxa daypibewiaptõm tak kajuk o'tõmõg ip jabi

jeje. Imēn kajuk o'e ip, "Oceğuyucūğ cīcā ikērēat kuğ oceju buye" iap mubapuk am; "Gasū bit ikērēat ağuğē ğu" iap tak mubapuk am jebureyū be – io'e.

22 – Deus kūyjobit'ūmayū be ipiat supi'ajoat iap kabia bima, Tiro ka watwat pe ipiat supi'ajoat, Sidom ka watwat pe dak. Imēnpit Tiro ka be iap podi ma, Sidon ka be iap podi ma dak eywebe ipiat supi'ajoat. Iboap kay ğebum cuy epesop – io'e Jesus Corazim ka watwat pe, Betsaida ka watwat pe dak.

23 – Cafarnaum ka watwat! – io'e. – Deus jeymuyu ğu kabi kay – io'e Jesus. – Jeymukop ipiatpi'ajojoap kay bit. Ka'ūma buk epejojojoiap cuk adi oğubapukpuk eyetabut pe eyka be bima oce – io'e. – Iboap mubapuk pima Sodoma ka be, ikērēat kajuk o'jepere ip. Deus kajuk ağıoka o'sukamupik ğu – io'e Jesus.

24 – Deus kūyjobit'ūmayū be ipiat supi'ajoat iap kabia bima, Sodoma ka watwat pe ipiat supi'ajoat, Tiro ka watwat tak. Imēnpit Sodoma ka be iap podi ma Deus ipiat supi'ajoat eywebe. Iboap kay ğebum cuy epesop – io'e Jesus Cafarnaum ka watwat pe.

25-26 – Jesus o'e ğebuje bit.

– Bay – io'e. – Ên acā soat kukukat – kabi beacat kukukat, ipijuacat kukukat tak – io'e. – Apēn ën e'em iap mubapukpuğ ën jewexe itaybit cīcāayū be ğu – imutaybitbin'ūmayū be acā – io'e. – Ixeyū acā wekawēn imutaybitbin ën. Imēn xipat oxe. Ocokcok cīcā imēn ebikuy buye. Ocokcok cīcā xipat exe buye dak – io'e Deus pe.

27 – Soat ma juk Webay o'ğüm owebe – io'e cebe ip. – Warara'acat ğu itaybit abu Deus ipot

iam—cebay acā. Imēnpuxmin warara'acat ġu itaybit abu ipote bay iam—ipot acā. Jebay mubapuk am, ipot ībikuy bima acā warara'acat itaybit je'e abu Deus iam — Jesus o'e cebe ip.

²⁸ — Okay epesot. Ikērēat oju'uk eywebewi — io'e Jesus cebe ip. Deus a'ō kay kūyjobit ojuy ip. Imēnpit kūyjobit ġu ip.

²⁹ — Eymutaybitbin oce. Webekitkit e'em. Wa'ōpuruğ'ūmat õn. Wağuybabibi. Yobogat pin ġu owexe. Eywebewi ikērēat oju'uk. ³⁰ Wa'ō kayap iba'ore ġu imugē ām. Kūyjobit am okay dak iba'ore ġu eywebe. Wara'at ikērēat kay eyebu'um epe'e, eywebewi ikērēat oju'uk puye — Jesus o'e soat pe.

12

¹ Gebuje Jesusyū o'ju trigodip tağ. Sábado bima o'ju, Judeuyū jebodoydoyap kabia bima. Trigodadot o'tadot'uk ceweju etaybitbinayū. Trigoda o'tabu ip, jerere buye. O'ta'o'o ip. ² Ta o'om pima, Fariseyū ixeyū o'jojojo. Jesus eju etaybitbinayū o'jojojo ip.

— Ak'i! — Fariseyū o'e Jesus pe. — Eweju etaybitbinayū Moisés ekawēn tağ ġu jekuku ip. Jebodoydoyap kabia be kapikpiğ ip. Cūğ ma ġu e'em ip. Trigodadot uk'uğ ip. Imēnpuye ikērēat kuğ ip, wuywebe jebodoydoyap kabia be kapikpi buye — io'e cebe.

³⁻⁴ — Tā. Ikērēat kuğ ġu ip — io'e Jesus. — Kuyje Davi oōm Deus eju kawēnwēnap'a be. Ire bima, oōm Davi, ceweju yū dak. Deus emesa bewi paō'a o'ya'o'o ip—Deus etabixe o'yamōğ ip iat'a—paīyū be acā ya'o pi ġu iat'a. Moisés ekawēn tağ ġu ijop'a

o'ta'o'o ip—Daviyū. Apēn Davi o'e'e iaptup opop Deus ekawēntup pe. Kuy epetupcoco—iboaptup — io'e Fariseuyū be.

⁵ — Deus eju kawēnwēnap'a be paīyū kapikpiğ ip soat kabia. Jebodoydoyap kabia jekukum ip Moisés ekawēn tağ ġu yabogat'a be. Wara'at tağ jekukum ip, kapikpiğ puye. Imēnpit ikērēat kuğ ġu ip Deus xe. Iboaptup ekawēn eyetaybit—Deus ekawēntup. Kuy epetupcoco—iboaptup tak — io'e Jesus.

⁶ — Icēmān ocekawēn eywebe. Deus eju kawēnwēnap'a Israel naxeğebitbit o'yamuy—yabogat'a. O'yamuy ip, wuyu yamubuyxin am. Imēnpuye Deus eju kawēnwēnap'a kukukayū ya'ōbacaayū. Imēnpit ya'ōbaca jījāat omuy ijoce ğasū — io'e Jesus cebe ip. Jewebe ma o'e Jesus, "ya'ōbaca jījāat" i'e'em pima.

⁷ Warara'acayū kay eyetabotaidabotbocap kay õn, i Deus juk o'e — io'e Jesus cebe ip. Owebeam carneiro mupikap kay ġu bit õn—eyetabotaidabotbotap kay acā, i — io'e Jesus.

Ijoptup ekawēn eyetaybit pima, "Ikērēat kuğ ip," i kajuk epe'e ġu ikērēat kuğ'ūmayū muwēnuwēn pima — io'e Jesus Fariseyū be. ⁸ — Soat wa gó õn. "Epeyekapik cuy," i õn e'em pima jebodoydoyap kabia be dak, cedağ kuka o'e eyekapikap Deus xe — Jesus o'e.

⁹ O'ju Jesus ibocewi. Oajēm Deus eju kawēnwēnap'a kay—Judeuyū e'aweroroap'a kay. Oōm.

¹⁰ Gebuje aġokatkat o'tobuxik iğ'o'a be. Pūğbūnū'a o'subūnū'anūy ibūnū'akērē.

Pūgpūg o'je'aweroiayu'in Jesus muymuy ojuy ip.

— Jesus Moisés ekawēn taḡ ḡu jekukum — i'e ojuy ip warara'acayū be. Imēnpuye:

— Jebodoydoyap kabia bima, xipat tu exe ibūnū'a kērēat mu'ada am? Imēn tu Moisés ekawēn taḡ ma? — io'e ip Jesus pe.

11-12 — Xipat Moisés ekawēn taḡ warara'acayū ikukpin wuyxe bima — Jesus o'e Fariseuyū be. — Jebodoydoyap kabia bima eyōhō o'at pima ipikūykūy be i'uk'ug ip ipikūykūy bewi—ixe ovelha — io'e. — Abū jeōhōyū ug ḡu? Ka'ūma ma. Ovelha ikukpin ip, jeōhōyū buye. Imēnpuye i'ug ip. Imēn tak wuyju ovelha bodi ma wuykukpin Deus xe. Imēnpuye xipat Moisés ekawēn taḡ wuywebe xi-pacat muğē ām jebodoydoyap kabia be — io'e Jesus.

13 — Paya'i ece ebu — io'e ibūnū'a kērēat pe. O'jewebūmupaya. O'je'ada ibūnū'a kērē topibit. Wara'atpunu'a jo'i o'e. Ibūnū'adip o'e.

14 Fariseuyū bit o'jēm yabewi. O'jewede ip Jesus xewi. O'jewawē ip Jesus aoka am, kapikpiġ Sábado kabia be buye. **15** Imēnpuye Jesus o'ju ibocewi. Fariseuyū ekawēn itaybit puye, o'ju. Adeayū o'ju Jesus tomuju. Iwātaxipipiayū o'ğu'ada'ada—soat ip.

16 — Wawēg epeyawēğmuwēn ḡu juy. Pūg em tak ka'ūma — io'e cebe ip.

17 Ibo o'jebapuk apēn Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat o'e iap taḡ—apēn Isaías kuyje o'e iap taḡ.

18 Deus o'e: Ija otaēiat—obuywatwat'ukat—õn cekay jījāiat—omucokcokcok'ukat.

Obiõgbuk ojomõg cebe. Ajo cûg ma oxeiap ñuwën soat pe—Judeu'ñmayü be. ¹⁹ Ya'ñxikxiñ ñu je'ku. Jewãwãm ñu je'ku. Soat ka dag tak kawenwén ñu je'ku. ²⁰ Ikérēan e'e jijáyü daxijo xeku ikérēat pewi. Okay itabut cíca'ñmayü ñutabut cíca okay. Imén ma je'ku soat pewi ikérēat uk'uñ—Deus kayayü bewi. ²¹ Soat ipi juacat Deus emunaë kay je'e, i.

Imén Isaías o'ñuwën kuyjeayü be.

²² Gebuje iboceayü agókatkat o'tujowat. Ita'ñmat osunuy ixe agókatkat. Cekawën pa'oreat tak o'e ixe, ibiõgbuk kérēat imuyde'ñm'ñmm puye. O'tujowat ip. O'je'ada Jesus a'ñbi. Ijojom o'e, o'je'ada buye. Xipan kawenwén o'e—ibiõgbuk kérēat kug tñibit o'e, o'je'ada buye. ²³ Iboceayü yañguybabí'ñm o'e ip—soat ip.

— Davi naxegebit paxi sute? — io'e ip.
Jesus muwénuwén o'e ip.

²⁴ Fariseuyü bit Jesus awéñ o'yawéñcoco.
— Ixe Jesus ibiõgbuk kérēayü o'ñgújém agókatkayü bewi Belzebu a'ñbi—ibiõgbuk kérēayü kukukat a'ñbi—Satanás a'ñbi ma — i napa ma o'e ip.

²⁵ Jesus itaybit osunuy apén ixeyü jewañguyguy iam.

— Pñg eipi watwat jeweweju ma jewaoka buje, jewemu'ñm ip. Pñg ka kukukat jebekitkit mujém puje, abu kuka o'e ya'ñ kay? Ka'ñma ma. Pñg tiwat kukakat pe jebekitkit mujém puje, abu kuka o'e ya'ñ kay? Ka'ñma ma — io'e Fariseuyü be.
²⁶ — Iménpxim Satanás pe jebekitkit mujém puje,

abu kuka o'e ya'õ kay? Ka'ũma ma. Imẽn Satanás a'õbacaap mu'ũm kuka o'e. Imẽneju Satanás ja'õbacaap ũmũm ģu owebe ibiõgbuk kẽrẽayũ mujẽm ãm—jebekitkit mujẽm am — io'e Jesus.²⁷ — Belzebu a'õbi õn ibiõgbuk kẽrẽat mujẽmjẽm pima, abu a'õbi dak eyebekitkiyũ imujẽmjẽm ip? Jewemuğuykukukum eceju iap mubapukpuğ cĩcã eyebekitkiyũ.

²⁸ — Deus biõgbuk a'õbi ibiõgbuk kẽrẽayũ oğujẽm. Belzebu a'õbi ģu oğujẽm. Ibiõgbuk kẽrẽayũ o'jẽm ip puye, kuy eyetaybit Deus soat kukukan je'e iap mubapukpuğ õn eywebe iam — io'e cebe ip.

²⁹ — Wuyõm pa'ore wuykay isapka'oreat tuk'a be ibubut pu am. Imukiriğ acã koam — io'e. — Imukirik puje bit, wuyõm put soat pu am—uk'a beap pu am — io'e Jesus.

Imẽn Jesus o'e, jebacaap Satanás ebacaap podi ma buye. Ibodi ma buye, Jesus pe ibiõgbuk kẽrẽayũ mujẽm put ikukayũ xewi.

³⁰ — Imẽn tak okay'ũmat itakoma okay — io'e Jesus. — Webekitkit mu'awerom obuywatwat'ũmat imuypõgpõgpõg—webekitkit muypõgpõgpõg — io'e. ³¹ — Imẽnpuye oğuwẽn eywebe. Ipi juacayũ be Deus muymuy buje, iboap imuymuyap kay soat em Deus ğebum ģu je'e. Deus iboap ju'uk cebewi ip. Ixeyü be Deus biõgbuk muymuy buje bit, iboap imuymuyap kay soat em Deus ğebum je'e. Cebewi ip iboap i'uk pa'ore Deus pe; apẽn eyju napa ma e'em, “Ijop e'ead Satanás a'õbi o'jebapuk,” i. Imẽn tak kuy eyetaybit Deus a'õbi ijop e'ead o'jebapuk iam — Jesus o'e.

32 — Soat wa gó ñon — io'e Jesus. — Omuymuy puje ip, Deus je ġebu ġu iboap kay soat em. Iboap ju'uk cebewi ip. Deus biōgbuk muymuy ip pima bit, Deus je ġebu iboap kay soat em— ġasū, waram tak ġebum je'e. Iboap ku ġ jeedop ip soat em—ik ērēat ku ġ—Deus biōgbuk muymuyap ku ġ — io'e Jesus.

33 — Wuyetaybit yopk ērēat' im. Yopk ērēat' ip puye, ya'a e'em yak ērēat'a. Wuyetaybit yoptipat' im tak. Yoptipat' ip puye, ya'a e'em yadi pat'a. Yoptipat' ip, ya'a dak soat em jeenuy yaku. Yapk ērēat' ip pit, ya'a dak soat em jeenuy yak ērēat'a. **34** Im ēn puybu tuypiatpu buximay ū eyju, ik ērēat ku ġ c īcā buye. Iba'ore dak eywebe idipat ekaw īn muw īn ām. Ap īn wuyju jewa ġuguy wuywebe, im ēn wuyju e'em. Im ēn tak iba'ore ġasū acat pe idipat ekaw īn muw īn ām, ya ġugyk ērē buye. **35** Ap īn xipacat idipap uk'u ġ imuxipanpanap'a bewi, im ēn tak wuya ġuguy dip pima, wuyekaw īn tak idip ma e'em, wuye' eap tak. Wuya ġuguy nomuju ma wuyju jekaw īn w īn. Xipat' ūmat idi' ūmap uk'u ġ imuxipanpanap'a bewi. Im ēn tak wuya' ġuguy dip' ūm pima, wuyekaw īn k ērē e'em, wuye' eap tak — io'e Jesus cebe ip.

36-37 — O īguw īn eywebe. Wuyekaw īn tip pima, "Idip ma eyju oxe," i je'e Deus wuywebe k ūyjobit' ūmay ū be ipiat supi' ajoap kabia. Wuyekaw īn k ērē bima bit, "Ik ērēat ku ġ eyju oxe," i je'e Deus wuywebe.

— Deus ipiatpi' ajoan k ūyjobit' ūmay ū be iap kabia bima te'e ma juk adi acekaw īn iap a īguw īn Deus pe — io'e Jesus.

38 — Ocekukukat! — Fariseuy ū o'e cebe. —

Ka'ũma buk ocejojojoiap eğubapuk cuy ocewe-beam – io'e ip.

Imẽn tak Moisés ekawẽn imutaybitbin'ukayū o'e Jesus pe.

39 — Ka'ũma — io'e. — Ikẽrẽat kuğ eyju. Deus kay eyetabut gu. Ka'ũma buk eyejojojoiap co pin eyju. Imẽnpit oğubapuk gu eywebeam. Jonas awẽg acã ka'ũma buk eyejojojoiap tieğ e'em eywebeam—Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukat awẽg — Jesus o'e.

40 — Soat wa gó õn — io'e Jesus. — Ixe Jonas osunuy ebapüg kabia axima yobogat uk pe. Ebapüg ixima osunuy dak. Apẽn Jonas osunuy axima yobogat uk pe, imẽnpuxim ma oğuy ebapüg kabia ipi be, ebapüg ixima dak — io'e Jesus. — Deus a'õbi ixe Jonas o'jẽm axima yobogat uk pewi. Cejẽmap Nínive ka watwat pe ka'ũma buk o'jojojoiap osunuy. Õn tak imẽnpuxim Deus a'õbi waram ocetait we'uap tomukadi — io'e Jesus.

41 — Kuyje Nínive ka watwat iğuycüg o'e ip ikẽrẽat kuğ puye ip — Jesus o'e. — Ikẽrẽat mujurûgrûgap o'jepere ip — ikẽrẽat e'e'ukayū. O'jepere ip, Jonas pe Deus ekawẽn o'tojot puye. Deus ipiatpi'ajoan kûyjobit'ũmayū be iap kabia Nínive ka watwat je'bapuk soat etabut pe. Ixeyū je'e ̄gasūacat pe: "Eyju ikẽrẽat kuğ Deus xe," i, eyju wekawẽn kay'um puye. Jonas kay o'e ip Deus ekawẽn muwẽnuwẽn pima Jonas. Õn pit Jonas etaybicap podi ma wetaybit cícã Deus ekawẽn muwẽn ãm. Imẽnpit eyju wekawẽn kay ̄gu — Jesus o'e.

42 — Kuyje kaxi etajoreğat ka kukat oajẽm wũyat ka bewi. Ayacat oajẽm Salomão ekawẽn co

am—itaybit cīcāat ekawēn co am.

— Deus ipiat'ajoañ kūyjobit'ūmayū be iap kabia ixe ayacat je'bapuk soat etabi xe. “Ikērēat kuğ eyju Deus xe,” i je'e ǵasūacat pe, eyju wekawēn kay'ūm puye. Salomāo kay o'e ixe, taybit cīcāp muwēnuwēn pima Salomāo. Ón pit Salomāo etaybicap podi ma wetaybit cīcā. Imēnpit eyju wetaybicap kay ǵu — Jesus o'e.

⁴³ — Aǵokatkat pewi ibiōgbuk kērēat cēm puje, ixe ibiōgbuk jekukum idibi'ūmat taǵ, jebodoyap kudadam. Jebodoyap pit tobuxik'ūm pima kuka o'e jewebe ma: ⁴⁴ “Jepin ma òn kuy bima onuyap kay,” i — Jesus o'e. — Jepitpin.

— Yajēm puje, ixe aǵokatkat tobuxikxiǵ. Ka'ūmgu ibiōgbuk kērēat opop ixe aǵokatkat pe ǵasū. Ixe aǵokatkat uk'a buxim—yabuk'a buxim—yabi'ōǵ'ōǵat'a buxim—yaxipanat'a buxim. ⁴⁵ Imēnpuye ixe ibiōgbuk kērēat cēmcēm ma'ǵuto. 7 beayū dobuxikxiǵ—ibiōgbuk kērēayū dobuxikxiǵ—ibodi ma xipat'ūmayū dobuxikxiǵ. Ixeyū dak òmōm ixe aǵokatkat pe—7 beayū. Ómōm koapat ibiōgbuk kērēat eju. Kuy bima ixe aǵokatkat tadaybot osunuy. Gasū bit ibodi ma tadaybot o'e. Imēnpuxim ma dak ǵasūayū jeedop. Ikērēat ǵubapukpuk cīcā ip — io'e Jesus.

⁴⁶ Ixi oajēm Jesus kay—ikitpitpit tak. Warara'acat pe kawēnwēn pima oajēm ip. Akiju osodop ip.

— Ocekawēn pin Jesus eju — io'e ip iboceayū be.

⁴⁷ — Exi oajēm, ekitpityū dak — io'e—puǵ aǵokatkat o'e Jesus pe. — Akiju opop ip. Cekawēn pin ip eweju — io'e Jesus pe.

⁴⁸ — Icēmān igó oxiat. Boyūku okitpitpicat — io'e Jesus.

⁴⁹ Pacuğ'i o'e jebekitkit kay.

— Webekitkit pit oxi jo'i oxe, okitpitpit co'i dak — io'e. ⁵⁰ — Kabi beat a'õ kay buye, okitpitpit co'i oxe, wuyixít co'i dak ip, oxi jo'i dak ip—Deus bikuyap tağ jekuku'ukayū — io'e Jesus.

13

¹ Ixe kabiam ma Jesus o'jẽm uk'a bewi. Iodi kay oajẽm. Oabik iodi wābu be. ² Ade jījā o'je'awero Jesus xe. Imēnpuye kobe be oōm ixe. Oabik kobe be. Adeayū bit kapurūğ pe ma osodop ip kacūğcūğ'i.

³ Gebuje o'jekawēn adeayū be. Wuymutaybitbinap ekawēn muwēnuwēn o'e adeayū be. Adeap muwēnuwēn o'e. Koap imēn o'e:

— Ağokatkat o'ju — Jesus o'e. — Jekadai damudu-du am o'ju. ⁴ Tamududum pima, xepxepta o'ta'at. E bitako dağ o'ta'at — io'e Jesus. — Ixeda wasūyū o'ta'o'o, ajẽmjẽm pima ip — io'e Jesus.

⁵ — Wara'ata karatūğ'a parak tağ o'ta'at. Ade ġu ka'wi o'e iboce. Ierūn ma o'e ka'wi. Imēnpuye dao ma kadai o'tanokap — io'e Jesus. ⁶ — Imēn tak kaxiepiat e ajẽm puje, kaxie o'ğuyū ibo kadai — io'e. — Ikaraw o'e. Oe'ū tābuju ba'ore buye — io'e Jesus.

⁷ — Wara'ata widaohoda picūğ pe o'ta'at. Widaoho yaypan pima, igó kadai o'tipmu'ūm.

⁸ — Wara'ata ma katō be o'ta'at. İgoda o'ta'acoğ. Katō be o'ta'acoğ — io'e Jesus. — Ta'ade o'e. Pūğpūğ kadai be ta'adesu o'e—30 be o'e ta—katō peata. Wara'at kadai be ta'ade o'e—60 be o'e ta. Wara'at kadai be ta'ade jījā o'e—100 be o'e ta — io'e. ⁹ —

Wekawēn eyetaybit pin pima, eya'ōpicūgcūg cuy wa'ō kay – io'e.

10 Gebuje 12 beayū oajēm Jesus kay.

— Apēnpuye ocemutaybitbinap ekawēn acā ecekawēn ijoceayū eju? – io'e ip.

11 — Itaybit ġu ip puye Deus soat kukan je'e iam. Iba'arēm ijoceayū be. Eyju bit eymutaybitbin ūn, eyetaybit am kabi beat soat kukan je'e iam – io'e Jesus. **12** — Xipan'ūm ya'ījo buje, yopit ma juy eyetaybin. Xipan ya'ījo buje bit, yoboğ cuy eyetaybin—ade jījā. **13** Imēnpit ijoceayū mutaybitbinap ekawēn muwēnuwēn ūn cebe ip. Jeakağ ip. Inaka ijojom ġu ip. Wekawēn pa'arēm cexe ip, wekawēn cocom ma'ġu ip – io'e Jesus 12 beayū be.

14 — Isaías cuk o'jekawēn apēn ġasū o'jebapuk gasūacat pe iam. Gasūacat muwēnuwēn o'e kuyje.

Ya'ījojom je'e ip iboceayū. Imēnpit itaybit ġu ip je'e. Ijojom je'e ip. Imēnpit itaybit ġu je'e ip ajom sute e'em iam. **15** Jağuymu'ūm ojuy ip: Ja'ōpi o'jewa'ōpinomudip ya'ījoap puxim. Jeta o'sutanomudip ijoap puxim. Imēn'ūm pima bit kadi ijojom ip, ya'ījojom tak. Imēn'ūm pima bit kadi ip itaybit o'e. Okay itabut kuka o'e ip. Ūn kuka adi ip oğu'ada, ikērēat uk'uğ cewebewi, io'e Deus, i juk o'e Isaías – io'e Jesus.

— Gasūacat muwēnuwēn pit o'e – Jesus o'e.

Imēn Jesus o'e itaybit ġasūacat itaybit pin pima, ip kajuk iğuycūg ikērēat kuğ puye iam—ikērēat kajuk o'jere ip, kajuk Deus ikērēat o'ju'uk ixeyū bewi buye iam.

16 — Eyju bit eycokcok epesop. Eyju ijojo pin. Ya'ījo pin tak. Eyeta itaisuata jo'i – Jesus o'e 12

beayū be. — Wekawēn kayap eyeta itaisuatate iap puxim. Eya'ōpipe iap puxim tak. Imēnpuye soat wekawēn epeya'ījojo. Imēnpuye eyetaybit soat wekawēn. Soat epjojojo, apēn cuk ocece iap.

17 — Kuyje ajo eyju ijojom iap co pin cīcā osodop ip ade Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū, Deus xe cūg cīcāayū dak. Imēnpit o'jojojo ġu ip. Ajo eyju kūyjojom iap co pin cīcā ip osodop. Imēnpit o'jekūyjo ġu ip. Gebu'i juy epe'e iboap kay — Jesus o'e.

18 — Epeya'ījojo juy kadaida mududumap ekawēn kay, eyetaybit am apēğape ibo wekawēn iam — io'e 12 beayū be. **19** — Deus ekawēn a'ījojoayū īgoda buxim—e be ta'at'anata buxim. Deus soat kukan ekawēn ya'ījojo ip. Imēnpit itaybit ġu ip apēğape Deus ekawēn iam. Satanás oajēm cekay ip—Deus ekawēn a'ījojoayū kay. Yağuyba'ūm'ūm ip cekawēn kay—Deus ekawēn kay, Satanás oajēm ip cekay buye — io'e Jesus cebe ip.

20 — Wara'acayū Deus ekawēn o'ya'ījojo ip. Ixeyū iboapta buxim ip—karatūğ'a parak tağata buxim ip. Dao ma Deus ekawēn cocom o'e ip. Koap icokcok cīcā e'em ip—ijojoayū. **21** Imēnpit kadai tabue'ūmat puxim ip. Deus ekawēn badi ġu ūmōm cebe ip. Ibureyū itakoma cekay ip. Ipiat supi'ajoat cebe ip. Imēneju ibu'u ip jetabut am Deus kay.

22 — Warara'acayū o'ya'ījojoayū widaoho parak tağata buxim. Ixeyū Deus ekawēn o'ya'ījojo ip. Imēnpit soat em ġebum ip jemukaypininput kay. Tuybe ocokcok cīcā oce dinheiro kuğ pima iān e'em ip. Deus ekawēn kay ip yopīt ma itabut. Deus ekawēn muwēnuwēn ġu ip warara'acayū be—jebureyū be — io'e.

23 — Warara'acayū o'ya'ijojoayū iğoda buxim—katō beata buxim. Ixeyū Deus ekawēn kay jījā ip. Apēğape Deus ekawēn iam ip itaybit. Deus ekawēn tağ jekukum ip. Ixeyū duk'a xeayū dak Deus ekawēn tağ jekukum, Deus ekawēn a'ijojom pima. Ade Deus ekawēn kay itabut jeedop ip. Ade ip e'em soat ka dağ—Deus kay itabucayū. Kadai'ip puxim ixeyū—ya'a'eat'ip puxim. 30 be o'e takuğ'iat'ip puxim ip, 60 be o'e takuğ'iat'ip puxim tak, 100 be o'e takuğ'iat'ip puxim tak — io'e Jesus jeweju etaybitbinayū be.

24 Deus soat kukanap muwēnuwēn o'e Jesus. Imēnpuye wara'acat tak imuwēnuwēn o'e iboceayū be—wuymutaybitbinap—imēnpuxitimap ekawēn.

— Deus soat kukanap muwēnuwēn pimap, kat pe wuyju tiotatam pimap puxim — io'e Jesus. — Wuyju tiotatam pimap tiotataat jekat pe xipacata o'taida.

25 — Ixet. Ixima dağ oajēm ip—itakomaayū. Ixi-dipta o'tadum ip trigoda paraktağ—trigoda jo'iata. O'tadum ip. O'jenapōn itakomaayū — Jesus o'e.

26 — Gebuje ixidip o'jedipuk kadai paraktağ, yaypapan pima. **27** Imēnpuye ibuywatwat'ukayū o'jekawēn ip jekariwa be.

— “Kariwa,” io'e ip. “Xipacata du etadum ekat pe?” io'e ip.

— “Hm hm,” io'e.

— “Abu ixidipta o'tadum kadai paraktağ?” io'e ip.

28 — “Okay itakomaayū o'tamudu,” io'e.

— “Ixidip tu acetip'uk tu?” io'e ip.

29 — “Iba'ore,” io'e cebe ip. “Trigodip kuka epetip'uk, ixidip uk'uğ píma. Iměnpuye trigodip'ukap puxixim tip uğ ġu eyju,” io'e.

30 — “Iměneju ixidip tiptop cuy trigodip'ukap puxim. Yaypan pima, tip pupu'ukayū be ocekawēn: ‘Koap ixidip puk epetip'uk tipmūnmūn ām, daxa be tip mupik am. Trigodip pit epetipu, ta'uk am tip pewi, oduk'a be tamōğ ām,’ ioce'e tip pupu'ukayū be. Soat tarun pimap, tip pupum ip,” i – io'e Jesus.

Iměn Jesus iboceayū mutaybitbin o'e.

31 Jesus waram o'jekawēn iboceayū be. Wuymutaybitbinap o'ğuwēn—iměnpuximap ekawēn. Deus soat kukanap muwēnuwēn o'e.

— Deus soat kukanap mostardada buxim – io'e Jesus. **32** — Iboda wuykat pe atadaida. Ta'icata mostardada, taidadam pima. Warara'ata bodi ma ta'it ma. Iměnpuxim Deus soat kukanap koap ma pūğpūğ ma ikukan. Ade ġu cekay itabucayū. Mostardada bit aypapan cīcā, taida buje. Wara'at kadai bodi ma aypapan e'em. Wasū ajěmjěm jedopi mōğ ām tāku jeje, yaypan pima. Iměnpuxim Deus soat kukanap ġuyjom pit ade jījā ikukan. Ade cekay itabucayū – io'e Jesus.

33 Jesus waram o'jekawēn—wuymutaybitbinap—iměnpuximap ekawēn. Iměn o'jekawēn.

— Deus soat kukanap pā'o'a muyhuhuaptōm puxim – io'e Jesus iboceayū be. — Trigonōm kuğ osunuy ayacat—ebapūğ copo. Ixe ayacat pā'o'a muyhuhuaptōm o'tōmpu. O'tōmōğ trigonōm pe. O'tōmpinā. Soat tağ o'jenōmupōğpōğ—trigonōm tağ. Iměnpuxim soat ka watwat Deus soat kukukan

je'e iap awēg coco—kabi beat soat kukan je'e iap awēg – io'e Jesus.

³⁴ Imēn o'jekawēn Jesus iboceayū be. Wuymutaybitbinap ekawēn acā o'jekawēn cebe ip. Soat em o'jekawēn Jesus imēn ma.

³⁵ Imēn o'jebapuk apēn Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat o'e'e iap. O'jekawēn ixe:

Wuymutaybitbinap ekawēn acā ceweju ip oğuwendēn. Ya'ōba'arēm ipi ebapuk ebi kaap ekawēn oğuwendēn, i.

Imēn cuk o'e Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat.

³⁶ Gebuje Jesus o'ju uk'a be. Adeayū xewi o'ju. Imutaybitbin'ibiyū oajēm ip Jesus kay.

— Iba'arēm ocewebe. Ocewebe juy eğuwendēn apēgape—ixidip muwēnuwēn iape – io'e ip Jesus pe.

³⁷ — Kā – io'e. — Ağokatkat co'iat ñon. Xipacata o'taidaiat co'i ñon. Soat waño ñon. ³⁸ Ikat soat ipi beayū co'i. Xipacata Deus kay itabucayū jo'iat. Ixidip Satanás kay itabucayū jo'iat—ibiōgbuk kērēayū kukukat kay itabucayū jo'i. ³⁹ Itakomat ibiōgbuk kērēat kukukat co'i. Tabubuap co'i ipi jucayū'ūmap. Tip pupu'ukayū Deus ekawēn tojotjot'ukayū jo'iat – io'e Jesus.

⁴⁰ — Imēn e'em ipi'ūmat kabia, ipi juacat'ūmap. Apēn wuyju ixidip pupum pima, tip mupik am; imēnpuxim je'e ipi juacat'ūmap. ⁴¹ Soat waño ñon. Wa'ō dojotjot'ukayū oce'gudot, soat xipat'ūmayū uk am xipacap pewi, wara'acat pe xipat'ūmat muğēğe'ukayū dak.

⁴² — Gebuje jomōğ ip daxaboḡ pe, ipiat'ajojoap pe. Iboce ip jeedop jetōtōn. Tüy yeiyei je'e ip ipi bun.

43 — Soat Deus a'õ kay kũyjobit pin pima, Deus ebekitkit jeedop ip isop Deus xe. Kaxi buxim ip isop jeedop, Deus soat kukan pima. Eya'õpicǖgcǖg cuy epesop wa'õ kay – io'e Jesus.

44 Jesus iboceayǖ mutaybitbin o'e. Deus soat kukanap kabia muwẽnwẽn o'e.

— Deus soat kukanap kabia teibogat puxim—xipacap puxim – io'e Jesus. — Ikat pe iba'arẽmat puxim – io'e. — Aãokatkat ibo xipacap o'tobuxik wara'at kat pe. Cekay jijã o'e. Imẽnpit waram o'gunẽm. Icokcok cãcã o'e. Soat ikuãat o'gum wara'acat pe dinheiro bu am ma.

— Waram o'jepit. Ibo kat o'jat kat iwat xewi. Imẽnpuxim wuywebe gãsü dak ajo wuyju ikuãiat iãum put, Deus xe wuynuy am. Soat iãum put wuywebe, wuynuy pin cãcã cexe buye – io'e Jesus.

45 — Deus soat kukanap kabia wara'acat puxim tak—aãokatkat jekukuap puxim – io'e Jesus. — Pérola'a kudadamat ixe. Teiboãat'a kudadam o'e.

46 — Ixe aãokatkat pérola'a o'yadobuxik—yabogat'a. Ade dinheiro o'gum yadeim—perola'a deim. Soat ikuãat o'gum wara'acat pe, dinheiro bu am ma – io'e Jesus.

— Ibocewi oajẽm perola'a kukukat pe. Yabogat'a o'yabu yakukat xewi. Imẽnpuxim wuyju dak. Wuybikuyap pupum Deus xewi. Wuywebe ajo wuyju ikuãiat iãum put Deus pe, cexe wuynuy am, Deus soat kukan pima wuynuy pin cexe buye – io'e Jesus.

47 — Deus soat kukanap axima bubuap puxim tak – io'e Jesus. — Aãokatkayǖ ixe axima bubuap o'joxik iodib. Ade o'jat ip ibubuap pe—axima – io'e Jesus. **48** — Ibubuap topapñ pima, ixe

āgokatkayū tojojon ka'oririt kay, axima naē ām. Kaxikxik'i o'e ip ibubuap akokoreren. Taēhēm o'e ip ibubuap pewi. Xipacat ico be ip mō̄gmō̄g. Xipat'ūmat ixikxīg ip – Jesus o'e.

49-50 — Imēn je'e ipi'ūmat kabia — io'e. — Deus ekawēn tojotjot'ukayū jajēm ijodi wuyjuyū naēm—xipat'ūmayū naēm xipacayū xewi. Jajēm ip xipat'ūmayū xik am daxaboḡ pe, ipiat'ajojoap pe. Ibocewi jeedop ip tōtōn xipat'ūmayū. Tūy yeiyei ip je'e ipi bun — io'e.

51 — Ijop ekawēn eyetaybit tu—soat? — io'e jeweju etaybitbinayū be.

— Hm hm — io'e ip. — Kuy ocetaybit.

— Xipat — io'e Jesus.

52 — Deus soat kukan pima, Moisés ekawēn imutaybitbinayū webekitkin je'e—soat ip. Bekicat ebay buxim ip. Ibubut muxipanpanap'a bewi iisuat uk'ūg, kuyat uk'ūg tak xeku. Imēnpuxim ixeyū dak itaybit cīcā Moisés ekawēn. Ijop ekawēn kuyat uk'ūgap puxim. Wekawēn pit iisuat uk'ūgap puxim — io'e Jesus cebe ip.

53 Imutaybitbinap epere buje, Jesus o'ju jeka kay—Nazaré ka kay. **54** Oajēm. Iboceayū mutaybitbin o'e Deus eju kawēnwēnap'a be. O'yaguybabī'ūm iboceayū.

— Apēn sute soan itaybit imēn? — io'e ip. — Apēn xe'e sute o'gubapuk wuywebe i'e ba'oreap? — io'e ip jewewebe.

— José ipot ġu du sute? — io'e ip jewewebe.

— Karepīga ipot ġu du sute? — iboceayū o'e. Tūybe Jesus José ipot iān o'e ip.

— Maria i ixi butet ġu du? — io'e ip. — Ikitpityū butet Tiago i, José i, Simon i, Judás i. Soat ip

ikitpityū ġu du? — io'e ip jewewebe. **56** — Iixītyū dak ijoce ma ġu du wuyweju—soat iixītyū? — io'e ip. — Apēn cuk sute itaybit cīcā ġasū? — io'e ip.

57 Itakoma ip o'e cekay.

— Wuyju bit kūyjobin ġu juy ajop ixe a'ō kay, ixe wuyjo'iat puye — i napa ma o'e ip.

— Soat ka dagacat ibuyxim ma Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat kuğ. Jaypanap ka beayū bit ibuyxim ġu ikuğ—ipi beayū bit, uk'a beayū bit tak — io'e Jesus.

58 Ade ġu o'ğubapuk Jesus—Deus a'ōbacaap. Iba'ore o'e, ipi beayū itabut'ūm cekay buye.

14

1 Herodes Jesus awēğ o'yawēğcoco. Ipi kukukat osunuy ixe Herodes iğebujeat—Galiléia eipi kukukat.

2 — Ixe ağıokatkat João Batista i ibutet — Herodes o'e, tūybe iboap icēmān iān o'e buye.

Imēn kawēnwēn o'e jebuywatwat'ukayū be. Jesus muwēnuwēn o'e.

— Waram ġuto o'jetait João je'ūap tomukadi — i cedağ ġu o'e. — Imēnpuye Deus a'ōbaca am wuywebe i'e ba'oreat mubapukpuğ teku — Herodes o'e.

3 Kuy bima Herodes jebekitkit o'ğuju João kay. João uk puje, o'ğukirikirik. O'ğukirikirik imōğ ām daomūnmūnap'a be. Ayacat cekayap puye, o'jomōğ—Herodías cekayap puye. Herodes kitpit tayxi osunuy ixe ayacat—Filipe tayxi. Imēn daomūnmūnap'a be Herodes João o'ğuōmat, João ekawēn puye.

4 — Cūg ū ewebe ixe ayacat kuk am. Deus xe cedağ ū ekitpit tayxi eju jewewbumūn ām—ixe Herodías eju jewebumūn ām — i juk o'e João ipi kukukat pe—Herodes pe.

5 Imēnpuye Herodes João aoka ojuy. Imēnpit Judeuyū xe João Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat osunuy. Imēnpuye Herodes iparara o'e Judeuyū buxixim.

6 Peta bima bit Herodías it o'jebapuk da'i'in Herodesyū etabut pe. O'jebapuk Herodes kapap epeta buye. Cekay jījā o'e Herodes—ayacat yaypan'isuat kay.

7 — Da'i'iap kay jījā ñon — io'e yaypan'isuat pe. — Emukaypinput eğuwēn owebe — io'e. — Deus etabun ñon e'em ewebe emukaypinput oğūm ewebe — Herodes o'e. — Deus cuy ipiat supi'ajoat owebe, wa'õ dağ ū iñ pima — io'e.

8 — Ijoce ma João Batista a prato be eyaũm owebe — io'e.

Imēn yaypan'isuat o'e.

— Imēn ece, o'it — i juk o'e cebe ixi.

Imēnpuye yaypan'isuat o'e imēn ma. **9** Yaũm pin ū o'e Herodes. Ibu'u o'e. Iguycūg o'e, yaypan'isuat imēn o'e buye. O'yaũm an pit cebe, jekawēn puye, itakoyiayū buye dak—jewejuayū buye. Jekawēn tağ o'yaũm.

10 — Daomūnmūnap'a kay eju — io'e sorara be. — João a eya'uk — io'e cebe.

11 — Hm hm — sorara o'e.

O'ju. O'ya'uk. O'yadojot prato be. O'yaũm ayacat'isuat pe. Imēn Herodes juk itaybit João oe'ü iam.

O'yadujowat jexi kay ixe.

Imēneju Herodes tūybe Joāo'ūm waram o'jetait iān o'e, Jesus awēğ yawēğcocom pima.

¹² Joāo eju oekuku'iayū oajēm Joāo'ūm kay. Ijebit o'tujowat witabikūy be, ikot am.

Jebabim ikot puje, o'ju ip. Oajēm Jesus kay. Joāo'ūm awēğ muwēnuwēn o'e ip.

¹³ Tobuxik puje, o'jēm Jesus adeayū xewi. O'ju kobe dag ağıoka'ūmat kay. Oajēm. Adeayū dak o'ju ip. E dag pit o'ju ip, Jesus cucumap awēğ cuk o'yawēğcoco ip puye. Oajēm ip ağıoka'ūmat pe, Jesus ajēm awap.

¹⁴ Kobe bewi cēm puje, Jesus ade jījā o'jojojo. Itabotaidabotbot o'e cekay ip.

Gebuje iwātaxipipiayū o'gu'ada Jesus.

¹⁵ Jesus eju etaybitbin'ukayū o'jekawēn cebe.

— Katpuje ma oexe buye, jexat pupu am ip eğuju ağıoka kay — io'e ip. — Ijoceayū eğuju juy. Ka'ūmğu ixat ijoce, ağıoka'ūmat puye — io'e ip. — Iteyū juy eğuju jexat pupu am dinheiro deim — io'e ip Jesus pe.

¹⁶ — Ka'ūma — Jesus o'e. — Je'ju gujuy ixeyū, jexat pum. Eyju ma ixan epeğüm cebe ip — io'e.

¹⁷ — Pūğpūğ ma ixat kuğ oceju — io'e ip. — Cinco be ma pāo'a opop. Axima dak opop—xepxep ma — io'e ip.

¹⁸ — Pāo'a epeyadojot, axima dak — io'e jeweju etaybitbinayū be.

¹⁹ — Soat epabikbik. Xikxikxik'i — io'e warara'acayū be—adeayū be.

Kaxikxik'i osodop ip. Pāo'a o'yabu Jesus. Axima dak o'jat. Xepxep ma o'jat.

Gebuje Deus eju o'jekawēn. Jeapūnpūn o'e kabi kay.

— Bay, ñen xipat — io'e. — Pāo'a eyaũm ocexat'am — io'e. O'yadakat jebum. O'yaũmũm jeweju etaybitbinayū be. O'yaũmũm ip iboceayū be. Imēn Jesus o'yamu'acog. Ya'ade jījā o'e. Ceweju etaybitbinayū o'yaũm adeayū be. ²⁰ O'jo'o'o soat ip. Ibēgbēg ip o'e.

Cepoyat puje, Jesus eju etaybitbinayū o'jat ico be. 12 be ico o'günopapūn ip cepoyan—pāo'a epoyan, axima epoyan tak. ²¹ Agókatkayū 5 mil be osodop ip. Aoyū dak bekitkit eju, ade ip osodop. Adeayū osodop ip—jekōnkōnayū.

²² — Owap cuy wīnābu epeju kobe dağ — io'e jeweju etaybitbinayū be. — Eyju cucum pima, ijoceayū mujum puk ñon ika be — io'e.

— Hm hm — io'e ip.

Ñomõm ip kobe be. O'ju. ²³ Warara'acayū o'güypit Jesus ika be.

Co'a kay jağepūğ ma o'ju, jekawēn ām Deus eju. Oajēm. Kabiok pima co'a jeje osunuy jağepūğ ma.

²⁴ Kobe dağayū bit iodi bicüğpe o'e ip. Wūy ma ipi bewi o'e ip. Tipodoy tibög cīcā o'e. Kobe mupokupoğ o'e kabidoxixi buye. Kopūğ. Kopūğ. Kopūğ. O'subidoajēm topabe.

²⁵ Kaxi jēm awap ma xīgxīğ o'e. Idibi adopa dağ xīgxīğ o'e.

Oajēm jeweju etaybitbinayū kay. ²⁶ Iparara jījā o'e ip. Tūybe axik sute iān o'e ip iodi adopa dağ xīgxīğ puye.

— Axik tu sute? — io'e ip.

O'jewāwā ip, iparara jījā buye.

²⁷ — Axik ma ġu ñon. Eya'ōcam cuy epesop. Ey-pararam ġu juy. Ñon ã — Jesus o'e cebe ip.

²⁸ — Kariwa! — Pedro o'e. — Ên pima, “Ejot idibi jeje,” i ece owebe. “Ejot ijodi,” i juy ece owebe — Pedro o'e cebe.

²⁹ — Ejot — io'e.
O'jẽm kobe bewi. Xīgxīg o'e idibi adopa dağ, ajẽm ām Jesus kay. ³⁰ Iparara bit o'e tipodoy buye. Imẽnpuye oakõm pin.

— Kariwa! — io'e. — Odaxijom ece iodi bewi — io'e ya'ōberen.

³¹ O'jebumupaya Jesus dao ma. O'subuixik Pedro. O'jat. Jesus Pedro o'jat.

— Etabutbūt ma okay — io'e cebe. — Etabun cīcā juy okay — io'e Jesus.

³² Kobe be oōm—xepxem. Kabido o'subido'ūm ġebuje bit.

³³ — Icẽm. Deus ipot ën — kobe beayū o'e ip Jesus pe.

Jesus oibuxin ip.

³⁴⁻³⁵ Iodi mudek puje, Genesaré eipi kay oajẽm Jesusyū. Jesus itaybit o'e ip—Genesaré watwat. O'ju ip eipi dağ—soat tağ. Iwātaxipipiayū dakoykoy o'e ip—soat. Iwātaxipipiayū o'tojotjot ip Jesus kay.

³⁶ — Iwātaxipipiayū esay ukpi mucay pin cīcā je'ada am — io'e ip Jesus pe. Genesaré watwat o'e ip.

— Ha'a — Jesus o'e.

O'je'ada ip—soat o'gucay'iayū—soat iwātaxipi topibiyū.

15

¹ Fariseuyū oajẽm Jesus kay Moisés ekawēn imu-taybitbin'ukayū eju. Jerusalém ka bewiayū os-dop ip—soat ip.

(Kuyje Fariseuyū oekuku ip aypapayū'ūm'ūm ekawēn tağ.

— Jekōn awap jewebuwuywuy'uk'ūm pima, xipat ġu wuyxe — io'e ip kuyje. Imēnpuye Fariseuyū oajēm Jesus kay.)

² — Apēnpuye eweju etaybitbinayū jewebu wuywuy'uk ġu ip, jekōn awap? — io'e ip Jesus pe.
— Xipat ġu imēn — io'e ip. — Wuyajojoyū'ūm'ūm ekawēn tağ ġu ip jekukum, jewebuwuywuy ġu ip puye — io'e ip cebe.

³ — Pām eyju? — Jesus o'e. — Apēneju Deus ekawēn tağ ġu eyju jekukum? Apēneju wuyajojoyū'ūm'ūm ekawēn tağ acā eyju jekukum? Deus ekawēn tağ ġu eyju jekukum — io'e Jesus cebe ip.

⁴ — Xipan cuy ebay ejukuk, exi dak, i.

Imēn Deus ma juk o'e — io'e Jesus.

Jebay muymuy'ukat cuy epeyaoka, jexi muymuy'ukat tak, i.

Imēn Deus o'e — io'e Jesus. ⁵ — Eyju warara'acat mukūyjojom pima bit, e'em: “‘Dinheiro kuka adi oğūm eywebe eybuywat am,’ i juy epe'e eyebay be,” ie'em eyju bit warara'acat mukūyjojom — io'e Jesus. ⁶ — Eyju dak e'em warara'acat pe: “Gebuje cūğ ma e'em ewebe ebay jukukuk xipan'ūm pima,” i — io'e Jesus. — Imēn ma ajojoyū'ūm'ūm ekawēn tağ ip jekukum, Deus a'ō mubuyxi'ūm'ūmay eyju — Jesus o'e Fariseuyū be.

⁷ — Wuyjuyū muğuykuku'ukayū eyju — io'e Fariseuyū be. — Kuyje ma juk Isaías emuwēn icēmān. Imēn o'e:

⁸ “‘Deus kay oceju,’ i napa ma e'em iteyū wuyjuyū,” i. “Imēnpit okay ġu ip,” i'e'em Deus, i juk o'e Isaías — io'e Jesus. ⁹ “‘En xipat,’ i te'e

ma e'em ip," i. "Imēnpit xipat ġu ñon ip cexe," io'e Deus, io'e Isaías. "Deus ekawēn eymutaybitbin oceju bit,' i napa ma e'em ip. Imēnpit wuyjuyū ekawēn acā adeayū mutaybitbin ip," ie'em Deus, i juk o'e Isaías – io'e Jesus.

10 Gebuje Jesus adeayū o'tomuwā. Oajēm ip.

– Ya'ōpicūğcūğ cuy epesop, eyetaybit am – io'e cebe ip. **11** – Ajo ñomõm eybi be iap ġu eymukērērērēn ġu – io'e. – Ajo cēmcēm eybi bewi acā eymukērērēn – io'e. – Iboap kay juy epeğebu – io'e cebe ip.

12 – Etaybit tu Fariseuyū itakoma ekay iam – ekawēn puye, itakoma iam? – ceweju etaybitbinayū o'e Jesus pe.

13 – Wetaybit – Jesus o'e. – Kadaidip webay o'taidağıaptip ju'uk Deus. Apēn wuyju tipkērēatip ju'uk ku bewi; imēnpuxim Deus fariseuyū emumutaybitbinap ju'uk wuyağuy bewi – io'e Jesus.

14 – Eyağuybabı'üm ġu juy itakomaayū kay – io'e. – Ikukukat ita'ümat puxim ip – Fariseuyū. Ikukukat ita'ümat pima, jekukukat tomuju wara'at ita'ümat cucum pima, xepxem ma ip at'an je'e ipiküküy be, ita'ümayū ma ip puye.

15 Ibocewi Pedro o'e:

– Wuywebe ñomõmap ġu wuymukērērēn – wuybinūn peat acā iat ekawēn iba'arẽm ocexe. I juy ece ocewebe apēğape ekawēn, iba'arẽm puye – io'e Jesus pe.

16 – Eyju adeayū buxim: ka'ümğu eyetaybit – io'e Jesus. **17** – Ajo ñomõm eybi be, ijop kapkam eydada be. Guyjom cēmcēm eywebewi – io'e.

18 — Ajo cēmcēm eybi dağwi, ixe eymukērērērēn, eybinūn pewi cēmcēm puye — io'e. **19** — Soat em ijodiat jewağuydadam ikērēat kay: warara'acat aokakam ip, warara'acat tayxi kaykay'uk ip, aoyū kaykay'uk ip, warara'acat pubut tujupa'üm'üm'uk ip, warara'acat awēğ mukērērēn 'uk ip, warara'acat awēğtatam ip. Soat eybinūn pewi jebapukpuğ, soat em ikērēat kay gebum puye acā — Jesus o'e. **20** — Ijodiacat ikērēat mujurūğrūğ'uk, aypapa'üm'üm ekawēn tağ jewebuwuywuy'üm puye ğu—soat em ikērēat kay gebum puye acā. Igo ağuykērēat acā eymukērērērēn. Iboam eytaybit ğu buk? — io'e jeweju etaybitbinayū be.

21 Ibocewi o'ju. Jesus Tiro ka tēğ ma o'ju. Sidom ka tēğ ma dak oeku.

22 Ayacat oajēm Jesus kay—Canaā eipi wat—Judeu'ümat.

— Kariwa! — io'e ya'ōberen. — Etabotaidabotbon cuy okay. Ibiōğbuk kērēat kuğ o'it, ipiat'ajojom cīcā ibiōğbuk kērēat kuğ puye — io'e Jesus pe—Davi diwacat pe.

Ayacat ma i'it osunuy. **23** O'jede ğu Jesus. Imēnpuye Jesus eju etaybitbinayū o'jekawēn ip Jesus pe.

— Soat em ixe ayacat wuynomuju ma ya'ōkarey. Esu'it mu'ada juy. Gebuje juy eğunapōn — io'e ip Jesus pe.

24 — Iba'ore — io'e. — Deus omuju Israel naxeğebitbit kay acā — Jesus o'e. — Itabidaoot puximayū kay—ovelha buximayū kay — io'e.

25 Jesus wap o'jēğ'aecōğcōğ ayacat.

— Kariwa — io'e. — Obuywan ece — io'e.

26 — Ka'ūma. Xipat ḡu oxe, bekicat xat'a yaxikxiğ pima, akurice be ya'om — io'e.

27 — Icēmān, Kariwa — io'e. — Imēnpit akuriceyū wuyxat epoyat o'om. Mesa bewi i'at puje, akurice io'om.

28 — Ka — io'e. — Wetaybit ḡasū okay etabut cīcā iam — io'e. — Ebikuyap tağ e'it mu'ada oce — io'e. Gasū ma je'it o'je'ada.

29 Ibocewi o'ju iodi be—Galiléiadi be. O'jeu. Oajēm co'a jeje Jesus. Oabik.

30 Jesus kay oajēm ip—ade jījāayū. Taokērēayū dujotjon ajēmjēm o'e ip, ita'ūmayū dak, jekawēn pa'oreayū dak, warara'acayū iwātaxipipiayū dak. Jesus kay imu'ada am ip o'tojot.

Oajēm ip. O'jomōğ Jesus wap. Soat ip o'jomōğ. Soat ip o'je'ada. **31** Yağuybabī'ūm o'e ip—adeayū, xīğxiğ pa'ore topibiyū o'jojojo ip puye. Yağuybabī'ūm o'e ip, kawēn pa'ore tūibiyū dak o'jojojo ip puye. Ita'ūm topibiyū tate o'e.

— Ka'ūmgu xipacat Deus co'iat. Israel naxeğebitbit Deus mubuyxi. Ixe a'ōbi o'je'ada ip — io'e yağuybabī'ūmayū.

32 Gebuje Jesus jeweju etaybitbinayū o'tomuwā.

— Wetabotaidabotbot adeayū kay — io'e Jesus. — Ibaca'ūm ip, ixat'ūm puye. Irere ip. Xepxep xet oweju ip jekukum. Gasū bit ixat'ūmgu ip o'e. E dağ jeku am iba'ore e'em cebe ip, irere jījā buye, ibaca'ūm puye ip. E dağ ma ip kuka o'tao'ūm'ūm repibun puye dak — Jesus o'e jeweju etaybitbinayū be. — Obu'u kawēn ām cebe ip: “Eyduk'a kay juy epeyepepit,” i, irere buye — io'e.

³³ — Pomawi pāo'a oceyabu soat muykōn ām? — io'e ip. — Ya'ūmgu uk'a igó ka be. Iba'ore yabu am — io'e ip.

³⁴ — Pebūrū pāo'a opop? — io'e cebe ip.

— 7 be — io'e ip. — Pūgpūg ma axima'it'it tak — io'e ip.

³⁵ — Kaxikxik'i epabik — Jesus o'e iboceayū be—adeayū be.

Oabikbik ip ipi ju.

³⁶ Pāo'a o'yabu Jesus—7 beat'a. Axima dak o'jat. O'jekawēn Jesus Jebay be—Deus pe.

— Bay! — io'e. — Xipat ēn, ocewebeam ocexat eğüm — io'e.

Soat xat o'takat Jesus—pāo'a, axima dak. O'yamu'acog cīcā. Ya'ade jījā o'e. Ade axima dak, imu'acog puye. Iūmūm o'e jeweju etaybitbinayū be. Cexat ūmūm o'e ip iboceayū be. ³⁷ Soat ip o'jo'o'o ip. Ibegbeg iboceayū o'e. Ixat o'jepoyat. 7 beap ico be o'günopapūn ip cepoyan—axima epoyan, pāo'a epoyat'am tak. Jesus eweju etaybitbinayū o'günopapūn. O'tujowat ip. ³⁸ 4000 beayū o'jekōn ip—ağokatkayū. Bekitkiyū dak o'jekōn ayacayū eju.

³⁹ Gebuje Jesus ixeyū ibegbegayū o'guju. Kobe dağ Jesus pit o'ju Magadā ka kay.

16

¹ Fariseuyū oajēm ip, Saduceuyū dak. Oajēm ip Jesus kay. Pūgpūg ajēmjēm o'e Jesus eju kawēn ām.

— Ocewebe i'e ba'oreat eğubapuk cuy ocewebe — io'e ip Jesus pe. — Deus a'ōbacaap co buje, acetabun ēn Deus xewiat iap kay — io'e ip. Iboap muwēn o'e ibuyxijo am.

2-4 — Oğubapuk ġu juy — Jesus o'e cebe ip. — Gasūacat ikērēat kuğayū ip. Deus kay itbut'ūmayū ip. Eywebe i'e ba'oreat oğubapuk ġu.

— Kan pima eyju e'em, “Kuyajeat kabia idip ma e'em, kabi ipakpuk puye,” i. Kabia isum pima eyju e'em, “Muba'at oajēm ġasū, kabi ipakpuk puye, kabikerere buye dak,” i. Eyetaybit cīcā apēnape kabi ipakpukat iam, kabi kay aġ puye. Imēnpit eyetaybit ġu apēnape oce'e'ead iam. Ajo juk o'jebapuk Jonas pe iap puxim pit ġuyjom je'bapuk eyetabun — io'e Jesus.

Imēn Jesus o'jekawēn cebe ip, itaybit puye ip apēnape kabi ipakpukat iam, ijojom pima ip. Imēnpuxim Jesus e'e'ap cuk o'jojojo ip. Itaybit kuka o'e ip Jesus bacaap Deus xewi osunuy iam.

— Kuyje Jonas o'jēm axima boġat uk pewi. Icēmān kuyjeacat pe i'e ba'oreat o'e. Imēnpuxim ġasū aġokatkat waram ġuto itait je'e, ce'ū'ūayū dopap pewi cēm puje xeku. Gasūacat pe i'e ba'oreat je'e xeku waram itaicap. Wara'at ġu eywebe i'e ba'oreat ġubapuk eyetabun — xeku waram itaicap acā Deus ġubapuk — io'e Jesus.

Ibocewi Jesusyū o'ju ip wara'at ka be.

5 O'timudek ip. Oajēm wara'at ka be.

Pāo'a o'yadujowat ġu Jesus eju etaybitbinayū, ġebum'ūm puye ip.

6 — Aġ cuy epesop Fariseuyū epāo'a muyuhuhuaptōm kay, Saduceuyū enōm kay dak — Jesus o'e cebe ip.

7 Gebuje o'jekawēn ip jewewebe.

— Jesus imēn o'jekawēn wuywebe, pāo'a wuyadojot ġu buye — io'e ip.

Cedaġ ġu o'e ip. **8** Jesus pit ixeyū ekawēn o'ya'ijojo.

— Yop̄it ma eyetabut okay — io'e cebe ip. — Ap̄enpuye eyewewebe kaw̄enw̄en eyju: “Im̄en xeku o'e, wuyju pāo'a kuğ ġu buye,” i? Im̄en ġu juy epe'e — io'e Jesus. ⁹ — Eyetaybit ġu buk? — io'e cebe ip. — Gebum ġu du eyju 5 be pāo'a oyaūm 5000 beayū xat'am iap kay? Gebum cuy epesop iboap kay — io'e. — Gebum ġu du eyju pebürū ico epeğunopapūnpūn yaepoyan? Gebum cuy epesop iboap kay dak — io'e.

¹⁰ — Gebum ġu du eyju 7 be pāo'a oyaūm 4000 beayū xat'am iap kay? Gebum cuy epesop iboap kay dak. Gebum ġu du eyju pebürū ico epeğunopapūnpūn yaepoyan? Gebum cuy epesop iboap kay dak.

¹¹ — Eyetaybit gu buk tu pāo'a muwēnuwēn ġu ñon iam? Eyetaybin cuy. Aḡ cuy ixeyū be pāo'a muyuhuhuaptōm kay—Fariseuyū epāo'a muyuhuhuaptōm kay, Saduceuyū epāo'a muyuhuhuaptōm kay dak — io'e cebe ip.

¹² Im̄eneju itaybit ip Jesus pāo'a muyuhuhuaptōm i'e buje, Fariseuyū emumutaybitbinap i'e ojuy osunuy, Saduceuyū emumutaybitbinap tak. Im̄en ip o'ğukūyjo. Xipat ġu cemumutaybitbin ip. Deus xe cedağ ġu ip imutaybitbin—Fariseuyū, Saduceuyū dak. Wuyjuyū muğuykuku'ukayū ip osodop.

¹³ O'ju ip Cesaréia eipi tēğ ma—Filipe eipi tēğ ma. Oajēm.

— Abu xe'e ñon wuyjuyū xe? — io'e cebe ip—soat wa gó o'e.

¹⁴ — “Teku waram ġuto o'jetait'iat,” i'e'em ip—pūğpūğ e'em ip — io'e ip. — “Teku João Batista—waram ġuto o'jetait'iat,” pūğpūğpūğ

e'em — io'e ip. — “Teku Elias—waram ġuto o'jetait'iat,” i'e'em warara'acayū — io'e ip. — “Teku Jeremias—waram ġuto o'jetait'iat,” i'e'em warara'acayū — io'e ip. — “Teku kuyjeat—Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat—waram ġuto o'jetait'iat,” i'e'em warara'acayū — io'e ip.

15 — Pām eyju? — io'e. — Abu ñn eyxe bit? — io'e.

16 — Cristo ñn — Simão Pedro o'e Jesus pe. — Deus emunaẽ ñn. Soat em itaicat ipot ñn—Deus ipot ñn — io'e Jesus pe.

17 — Icēmān, Simão — Jesus o'e. — Ijoceayū dak iboap ekawēn o'guwēn ġu ip ewebe—Deus acā—webay acā—kabi beat acā. Ecokcok ñn, João ipot, — io'e.

18 — Icēmān o'guwēn ewebe: Ñn Pedro. “Deus ipot ñn,” exe iap ekawēn kay itabucayū webekitkin e'em ip, itabut puye ip. Okay itabucayū oe'ū ip ma'ġu, jetait waram, ibaca jījā buye. Satanás ebekitkit bacaap podi ma e'em okay itabucayū bacaap.

19 — Ajo cūg ma exe ijoce, iboap tak cūg ma je'e Deus xe kabi be — io'e Pedro be. — Ajo bit cūg ġu exe ijoce, iboap tak cūg ġu je'e Deus xe kabi be. Imēnpuye a'ōbi Deus emunaẽ kay itabucayū jeedop ip Deus xe—okay itabucayū. Deus soat kukan pima, cexe jeedop ip — Jesus o'e Pedro be.

20 — Gasū dak cuy omuwēnuwēn epeku kuku ġu wara'acayū be. “Teku Deus emunaẽ,” i'ūmġu juy epeku — io'e jeweju etaybitbinayū be.

21 Jesus jeweju etaybitbinayū mukūyjojo o'e apēn kuka o'jebapuk cebe iam.

— Jerusalém ka be oju — io'e cebe ip. — Ika watwat xipan ġu okuk soat ip—Judeuyū

kukukayū, paīyū kukukayū, Moisés ekawēn imu-taybitbin'ukayū. Ipiat'ajom ñon, ixeyū buye – io'e jeweju etaybitbinayū be. – Waoka ip – io'e Jesus. – Imēnpit xepxep xet kap puje bit, waram ocetait – io'e Jesus.

²² Pedro ibodi ma o'tujowat jeweju, kawēn ām.

– Jaoka ġu ip. Deus bikuyap tomuju ġu, Kariwa – io'e Pedro. – Je'bapuk'ūma – io'e.

Imēn Pedro o'e Jesus pe. Imukorēm pin, Pedro xe xipat ġu kuka o'e imēn pima bit.

²³ O'jekorepēn Jesus.

– Mūğ ece! – io'e Pedro be. – Satanás ekawēn puxim ēn kawēnwēn. Satanás tak ibu'u owebe we'ū ām adeayū beam. Deus ağuy dağ ġu ēn jewağuyguy—ipi juacat ağuy dağ acā ēn. Imēnpuye Deus bikuyap tağ jekuku am, ēn omubu'un ojuy – io'e Jesus Pedro be.

²⁴ Gebuje Jesus o'jekawēn jeweju etaybitbinayū eju.

– Oweju jeku pin pima, eywekay ma eyağuyba'ūm cuy; eybu'um ġu dak cuy eye'ū ām owebeam; wa'ō dağ tak cuy epeku – io'e cebe ip.

²⁵ – Imēneju owebeam eye'ū buje, soat em eyetait epesop Deus xe eye'ūap tomukadi. Eybu'u eye'ū ām owebeam pima bit, epajēm ġu Deus kay – io'e. ²⁶ – Ajo-kuğ tak epesop soat tarekrek kuğ ipi juat kuğ, eybiōgbuk ipiatpi'ajojoap pe imēnpit? Ka'ūma kuğ ma! – Jesus o'e cebe ip. Tei'ūmğu soat em Deus xe wuydopapteim – io'e.

²⁷ – Soat waǵo ñon – Jesus o'e, kawēnwēn pima jewebeap pe ma. – Ocepit ma wekawēn to-jotjot'ukayū eju, webay a'ōbacaap eju dak, idip

cīcāap eju dak. Yajēm puje, teim je'gūm soat pe—apēn oekuku iapteim — io'e. — ²⁸ Pūgpūg pit jedop wajēmap wiwim itabēg—ijodiat. Oxe xe ma jedop ip, soat kukan õn pima. Wajēmap co'um puje, je'ñ gu ip — io'e Jesus—soat waño o'e.

17

¹ 5 xet kap puje, o'ju ip co'a kay—yaumat'a kay. Jesus ebapūg ma o'tujowat—Pedro, Tiago dak, João dak. Tiago kitpit osunuy ixe João. Jaçepūg ma o'tujowat ip.

Oajēm ip. ² Co'a jeje Jesus o'jewemuwarurun ebapūgayū wap. Kaxi sopsepap puxim topasopsep o'e—Jesus topa. Iisuat puxim jekabek—Jesus ekabek. Irut cīcā o'e.

³ Gebuje Moisés'um o'jebapuk, Elias'um tak. O'jebapuk ebapūgayū wap. Jesus eju jekawēn ãm o'jebapuk ip. O'jekawēnwēn ip Jesus eju.

⁴ Kawēnwēn epere buje, Pedro o'e Jesus pe:

— Kariwa — io'e. — Xipat ma wuyju ijoce am. Xipat exe bima, xijap ojomõg ijoce. Pūg edopam ojomõg. Wara'at Moisés'um dopam ojomõg, wara'at Elias'um dopam — io'e Jesus pe.

⁵ Kabikererereat tak oajēm cekay ip—Jesusyū kay. Isopsepat osunuy. Ixeyū dak o'yajuy isopsepan. Deus isopsepat pidasewi o'jekawēn—kabikererereat pidasewi.

— Teku okpot. Ikukpin cīcāat oxe. Omucokcokap cīcā okpot. Eya'ōpicūgcūg cuy epesop ya'ō kay — io'e—Deus o'e. Imēn kawēnwēn o'e Deus. Jesus muwēnuwēn o'e.

6 Ijo buje, ebapūğayū o'jēğ'aecōğcōğ ip. Iparara jījā o'e ip Deus kabikerereat pidasewi o'jekawēn puye. **7** Jesus pit o'jēğ'aecōğcōğ'iatyū o'ğucay.

— Epe'āy juy — io'e cebe ip. — Eypararam ġu juy epesop — io'e.

8 Jeakağ ip pima, Jesus ma o'jojojo ip. Ka'ūmğu warara'acayū o'jojojo ip. O'āy ip. O'kop ip Jesus eju. O'kop ip co'a jejewi. **9** Kopkom pima, Jesus o'jekawēn ebapūğayū eju.

— Gasū ġu juy epejojojoiap epeğuwēn warara'acayū be — io'e cebe ip. — Guyjom pit epeyawēğmuwēnuwēn put, waram wetait puje — io'e—soat wağo o'e.

10 — Apēnpuye Moisés ekawēn ocemutaybitbin'ukayū e'em, "Koap Elias'üm omuyku," i? — io'e ebapūğayū Jesus pe.

Imēnpuye Jesus kawēnuwēn o'e. Elias muwēnuwēn o'e.

11 — Elias'üm awēğ itaybit ġu buye ip — io'e Jesus. — Elias'üm co'iat kuy oajēm, soat muxipan am—wajēmap peam imuxipan. Adeayū ağuymuwarurun itabut am ip Deus kay — io'e Jesus. **12** — Imēn Elias'üm co'iat kuy oajēm ma ijoceayū kay. Ixeyū bit ixem itaybit ġu o'e—Moisés ekawēn eymutaybitbin'ukayū. Warēmtağ ma ip o'jukuk. Ikērēm cīcā ip o'jukuk. O'ğudadaibotbon cīcā ip. Imēn ma ñon tak ipiat osupi'ajojo, xipan ġu ip okuk puye — io'e Jesus—soat wağo o'e.

13 Imēn Jesus eju etaybitbin'ukayū itaybit o'e Jesus ekawēn—João Batista ajēmap ekawēn.

14 Jesusyū oajēm adeayū kay. Iboceat o'jēğ'aecōğcōğ—ağokatkat. O'jēğ'aecōğcōğ Jesus wap.

15 — Okpot kay etabotaidabotbon cuy, Kariwa – io'e. — Axik opop cebe. Ipiat'ajojom ibiõgbuk kérēat pibun – io'e ağokatkät Jesus pe. — Ade em o'at'at daxa be. Ade em oakõmkõm idibi be – io'e.

16 — Eweju etaybitbin'ukayū kay otojot. Okpot otojot. Imẽnpit itaybit ġu ip ibiõgbuk kérēat mujẽm ãm. Iba'ore cebe ip okpot mu'ada am – io'e Jesus pe.

17 — Deus kay itabut'ũmayū eyju! — Jesus o'e. — Soat em wara'at tağ epeyağuyğuy buye, eye-tabut'ũm Deus kay. Soat em ikẽrẽan e'e buye dak. Puğūn oğuy eyxe? Ade koato eyxe oğuy bima dak, kuka eyeabut'ũm ma epesop okay. Imẽnpit ekpot etojot cuy okay ġasū – io'e cebay be.

O'tojot.

18 Ibiõgbuk o'ğukorẽm Jesus.

— Ejẽm – io'e Jesus ibiõgbuk kérēat pe. O'jẽm jekukat xewi—ağokatkät ipot xewi. O'je'ada ġaxñ ma ibiõgbuk kérēat kuğ topibit.

19 Yağepüğ ma bima, oajẽm ip Jesus kay. Jesus eju etaybitbinayū oajẽm.

— Apẽnpuye ocewebe ibiõgbuk kérēat mujẽm pa'ore? – io'e ip cebe.

20 — Deus kay eyetabutbüt puye — Jesus o'e. — Deus kay eyetabucap yopît pima, ka'ũmğu iba'ore kuka eywebe. Eyetabucap yopît pima, mostardada buxim acã okay eyetabucap pima, kuka epe'e co'a be: “Ecenapõn ijocewi. Wara'at ka be eju juy,” i. Igo'a dak o'jenapõn kuka wara'at ka be – io'e cebe ip.

21 — Deus a'õbi'ũm pima bit, o'jẽm ġu kuka ip—ibiõgbuk kérēayū. O'jẽm ġu kuka ip ikukukayū bewi. Deus kay ġebum pima, wuyju jekõnkõn

gu e'em acā o'jēm ip, Deus eju wuyekawēnwēn'uk pima dak – io'e Jesus.

22 Gebuje o'je'aweroro Jesusyū Galiléia eipi be.

– Soat wa gó ñn – Jesus o'e cebe ip. – Ipi juacayū odujowan ip oaoka pinayū kay. **23** Okay itako-maayū oaoka ip. Imēnpit ebapūg kabia kap puje, ñn pit waram ocetait Deus a'ðbi – io'e aweroayū be. Imēn Jesus o'e buye, igüycügcügap ku g ma acā ip o'e—aweroayū o'e.

24 Cafarnaum ka kay oajēm ip. Israel naxegebitbit pewi dinheiro bubu'ukayū osodop ibo ka be. Deus eju kawēnwēnap'a muxipanpan'ukayū beam ibubum o'e ip.

– Emutaybitbin'ukat dinheiro je'gūm tu ibubu'ukayū be Deus eju kawēnwēnap'a muxipanpan'ukayū beam? – io'e ip Pedro be.

25 – Hm hm – Pedro o'e. – Je'gūm – io'e.

O'jepit. Dexe. Jesus o'jekawēn Pedro eju.

– Apēn xipat exe, Simão? – io'e. – Abu-bewi ipi kukukayū dinheiro je'jat ip? Jekpotpoyū bewi du? Wara'acayū bewi gu xe'e? – io'e Pedro be.

26 – Jekpotpoyū bewi gu—wara'acayū bewi acā – io'e.

– Hm hm – Jesus o'e. – Imēnpuye ipi kukukat ipotpoyū dinheiro je'gūm gu ip dinheiro bubu'ukayū be – io'e Jesus. – Imēnpuxim Deus ipot tak dinheiro je'gūm gu juy Deus eju kawēnwēnap'a muxipanpan'ukayū be.

27 – Inaka wuyju dinheiro a gūm cebe ip – Jesus o'e. – Itakomān gu juy ip wuykay. Eju iodi kay – io'e Pedro be. – Pi gā ejoxik cuy idibi be – ie'em. – Axima juy eju'uk pi gā bewi koap ma. Axima

bi ixik puje, dinheiro'a eyadobuxik axima bi be.
Axima bi bewi eyabu juy – io'e.

– Ibo'a eyadujowat dinheiro bubu'ukayū kay Deus eju kawēnwēnap'a muxipanpan'ukayū beam—dinheiro'a. Yamuxipanpanayū dei je'e owebewi, ewebewi dak – io'e Jesus Pedro be.

– Hm hm – io'e Pedro.
O'ju. O'yabu. O'yaūm.

18

¹ Gaxīn ma oajēm ip—imutaybitbinayū. Oajēm Jesus kay, Pedro cēm awap.

– Abu je'e ya'ōbuyxian wuy'in warara'acat podi ma, Deus xe acesop pima? – io'e ip Jesus pe.

² Imēnpuye Jesus bekicat o'tomuwā jekadi am. Jesusyū bidase cūg'i osunuy bekicat.

³⁻⁴ — Wara'acat podi ma wuyetabun ibuyxiat pin'ūmat. Bekicat puxim ixe. Iğasū xipacat xeku Deus xe, soat kukan pima òn. Iboap kay juy ġebum epesop – io'e Jesus cebe ip. — Wara'at tağ jekukum epesop – io'e cebe ip. — Bekicat puxim cuy epesop. Apēn ite bekicat ya'ōbaca pin ġu, imēn tak eyju eya'ōbaca pin ġu juy epesop. Eya'ōbaca pin'ūm pima, xipan epeyeku Deus xe. Eya'ōbaca pin pima, Deus xe ġu epesop, soat kukan pima òn – io'e Jesus.

⁵ — Eyju xipan bekitkit kuğ pima, xipan okuğ tak epesop – io'e Jesus. Ijop bekicat Jesus itabun'isuat puxim. Jesus tieğ Jesus kay itabun'isuat ju'kuk xipan pima, Jesus tak ju'kuk xipan ijo'iat.

⁶ — Bekicat mubu'un puje okay itabut am, ikērēat mujurūğrūğ eyju, okay itabucat mubu'un puje. Imubu'un puje, Deus cuy ipiat supi'ajoat

eykay. Imēn ey'e awap, xipat kuka juk o'e wita'a yabogat'a mukirik am eyaḡobu eju iodi be ey-muakōm – io'e cebe ip. ⁷ – Oğuyucūğ cīcā, eyju wara'acat mubu'un pima, okay jetabut am. Okay itabucat ikērēan e'e ip, warara'acat cocom ip pima—ikērēan e'e'ukayū jojom ip pima. Imēnpuye ikērēan e'e'ukayū itabotaidadotbot cīcā jeedop ip, wara'at osubuyxijo buye.

⁸ – Epeyepere juy ikērēat muğugēap eybōmbicuk pima bit purut ka. Eybu'üm pima bit purut ka, ikērēat epeğugē gu. Imēn eyajēm Deus kay, ikērēat muğegēm gu buye. Xipat kuka o'e eyōm ām Deus kay pūğpu bima dak. Xipat gu kuka o'e eyōm ām ipiat'ajojoap pe xepxepu ma—daxa epirēm'ümap pe.

— Epeyepere juy ikērēat mujurūğrūğap. Eyī'üm pima bit purut ka, ikērēat epeğjurūğrūğ gu. Imēn kuka eywebe ipiat'ajoap puxixim, daxa epirēm'ümap pe eyjuap puxixim. Imēn eyajēm Deus kay, ikērēat kay gu epekuku buye. Xipat kuka o'e eyōm ām Deus kay taokērēat pima dak. Xipat gu kuka o'e eyōm ām ipiat'ajojoap pe taokērēat'ümat ma—daxa epirēm'ümap pe.

⁹ – Epeyepere juy jeakap ikērēat kay. Eyeta'üm pima bit purut ka, ikērēat epeğēğē gu, ipiat'ajoap puxixim, daxa epirēm'ümap pe eyjuap puxixim. Imēn ikērēat muğegē'üm pima, eyajēm Deus xe, ikērēat kay gu buye. Xipat kuka o'e eyōm ām Deus kay pūğta bima dak. Xipat gu kuka o'e eyōm ām ipiat'ajojoap pe xepxepta ma—daxa epirēm'ümap pe.

¹⁰ – Eyday'em'um cuy epesop – io'e jeweju etaybitbinayū be. — Okay itabun'isuayū mubek-

itkin ġu juy epesop. Ioce eywebe, Deus ekawēn tojotjot'ukayū ixeyū kuğ soat em. Deus ekawēn tojotjot'ukayū jebikuyap tağ cepit put ip Deus kay, ceweju kawēn ām—webay eju—kabi beat eju. Imēnpuye eyday'em'um cuy epesop — io'e Jesus cebe ip. ¹¹ — Soat wağō ñon. Ijodi ojot ikērēat mujurūgrūğ'ukat taxijo am — Jesus o'e. — Imēnpuye okay itabun'isuayū mubekitkin ġu juy epesop — io'e cebe ip.

¹² Jesus wuymutaybitbinap ekawēn o'ğuwēn cebe ip ġeбуje bit.

— Apēn kuka o'e jeōhōyū kukukat, iōhō oitabidao bima? Jeōhō kudadam je'e xeku. 100 be iōhōyū—ovelha. Pūğ ixeyū'in pit oitabidao bima, kudadam je'e. Co'a koreren tağ warara'acat kōnkōn pima, je'ju itabidaoat kuda am. 99 beayū bewi je'ju — io'e.

¹³ — Icēmān ñon e'em eywebe, itabidao topibit tobuxik puje, icokcok cīcā ma je'e, jeōhō o'tobuxik puye. Icokcok cīcā je'e itabidaoat kuğ oexe buye. Itabidao'ūmayū kay icokcokap podi ma je'e itabidaoat kay icokcokap — Jesus o'e cebe ip. ¹⁴ — Jeōhōyū kukukat ibu'u jeōhō be itabidao am. Imēnpuxim Deus ibu'u pūğ pe ma okay itabun'isuayū be ma wūy ma jedop am jexewi—wuyebay xewi—kabi beat xewi — io'e Jesus.

¹⁵ — Eykitpit ikērēat eywebe e'em pima, epeyekawēn ceweju. Iboap ikērēat muwēnuwēn cuy epesop. Eyağuypūğ ma epeyekawēn eykitpit eju. Eyekawēn kay bima, eyburem epesop—eykitpit, eyju dak — io'e Jesus. ¹⁶ — Eyekawēn kay'ūm pima bit, eyweju epetujowat pūğ, xepxep eyekawēn co am. Waram cuy

epeyekawēn eykitpit eju. Eywejuayū juy imēn e'e'ap ya'ijo.

— Ya'ijo buje, soat jekawēn put wuyjuyū be: “Aceya'ijo soat e'e'ap. Imēn o'e,” i. Imēn xepxep ekawēn tağ, ebapūğ ekawēn tağ ġu xe'e'i. Imēn opop ibararak Deus ekawēntup pe – io'e Jesus.

17 — Ixeyū ekawēn kay'ūm pima dak, okay itabucayū mukūyjom cuy eyju, jeawero puje ip. Ixeyū ekawēn kay'ūm pima bit, Judeu'ūmat puxim epejukuk—eykipit epejukuk. Wuywebewi iecuğap peam dinheiro bubu'ukat puxim epejukuk—cekay'ūmat puxim – io'e cebe ip.

18 — Icēmān e'em ñon eywebe. Ipi juacat pe, “Deus xe cūğ ma ekukuap,” i ey'e buje, kabi be bima iboap kukuap cūğ ma je'e. Ipi juacat pe, “Deus xe cūğ ġu ekukuap,” i ey'e buje bit, kabi be bima iboap kukuap cūğ ġu je'e Deus xe – Jesus o'e cebe ip.

19 — Xepxem kawēnwēn pima eyju Deus eju pūğ tağ ma, eybikuyap tağ ma webay je'e eywebeam—kabi beat je'e – io'e cebe ip. **20** — Xexep xe'e, ebapūğ ma xe'e omubuyxi am jeawerorom pima, ñon tak e'em ixeyū xe – io'e.

21 Gebuje Pedro o'jekawēn Jesus eju.

— Ocexe ibuyxiat – io'e. — Pebürū em cuy oceğebu ġu ikērēat kay? —owebe okitpit ikērēän e'ap kay? 7 em ma du? – io'e Jesus pe.

22 — Ka'ūma – Jesus o'e. – 7 em ġu ma. Ade em ma – 490 em ma – io'e Pedro be.

23 Pedro ekawēn buye, Jesus o'jekawēn iboceayū be. Deus soat kukanap muwēnuwēn o'e. O'jekawēn iboceayū mutaybitbin.

— Webay ipi kukukat puxim — io'e Jesus.
 — Kabi beat webay. Imēnpit ipi kukukat puxim. Ipi kukukat oajēm jekapikpik'ukayū kay. Kapikpik'ukayū bewi ceweroaptei bu am, oajēm ipi kukukat.

²⁴ — Koap em kapikpik'ukat o'tujot ip jekariwa be. Ade jījā ceaweroap o'e—mil be dinheiro'a—prata muğēğēat'a. ²⁵ Imēnpit ixe kapikpik'ukat kaka ġu dinheiro. Cedinheiro o'e ġu ceaweroap teida am. Imēnpuye jekariwa ja'ōbi o'guju soat tuk'a beat ūm ām, teida am—itayxi ūm ām, ipotpoyū ūm ām tak. ²⁶ O'jēğ'aecōğcōğ cewap.

— “Imēnpuk,” io'e jekariwa be. “Oteida ġuyjom soatei,” io'e kapikpik'ukat.

²⁷ Kapikpik'ukat a'ō buye, cekariwa itabotaidabotbot o'e cekay.

— “Eaweroaptei eğūm ġu juy owebe,” cekariwa o'e cebe. “Pūğ em tak ka'ūma,” io'e kapikpik'ukat pe.

— “Xipat cīcāat ēn,” io'e kapikpik'ukat.

²⁸ — O'ju. Kapikpik'ukat o'ju jebureyū kay—kapikpik'ukayū kay. Dao ma o'topabijuk jekapikap peayū. Pūğ ma ceaweroap 100 dinheiro osunuy. Yopīt ma dinheiro osunuy. O'jat jebure yağobu eju.

— Gebuje o'yağobuaha.

— “Eaweroap owebe eteida,” io'e.

²⁹ O'jēğ'aecōğcōğ cewap.

— “Obure!” io'e. “Etabotaidabotbot okay,” io'e. “Õn soat oteida ġuyjom—weaweroap,” io'e jebure be.

³⁰ — Ixe imēnpit: “Ap!” io'e. “Gaxi ma õn cekay,” io'e.

- “Iba'ore. Dinheiro kuğ̄ gu ñn,” io'e.
 Imēnpuye ibure daomūnmūnap'a be o'guju.
 — “Eaweroap teida buje acā, ecejēm,” io'e ibure.
³¹ Warara'acat kapikpik'ukayū itakoma ip o'e je-
 bure awēg cocom pima.
 — Gebuje ip jeipi kukukat pe o'ju. Soat o'guwēn
 ip jeipi kukukat pe — io'e Jesus.
³² — Gebuje kapikpik'ukat ekariwa o'tomuwā.
 — “Kapikpik'ukat,” io'e. “Xipat'ūmat,” io'e cebe.
 “Juk ece owebe, ‘Imēnpuk. Guyjom cuy oteida,’
 i. Imēnpuye eteida'ūmap kay kuy gebum gu oce.
³³ Wetabotaidabotbot oğuy ekay ñn pit. Imēnpuxim
 ma juy eğuy ën tak ebure kay,” io'e — io'e Jesus.
³⁴ — Kariwa itakoma jjā o'e kapikpik'ukat kay.
 Imēnpuye o'guju daomūnmūnap'a be ipiat'ajo am.
 — “Teida buje acā dak ecejēm,” io'e cebe. ³⁵ Eyju
 dak eyetabotaidabotbot'ūm pima eywağoyū
 kay, ikērēat kay gebum puye; imēnpuxim webay
 dak—kabi beat tak itabotaidabotbot gu je'e eykay,
 ikērēat kay gebum puye — io'e Jesus cebe ip.

19

¹ Jekawēn epere buje, Jesus Galiléia eipi bewi
 o'ju. Jepitpin o'e Jesusyū. Judéia eipi kay oajēm.
 Wara'at kadi be ma oeku. Jordāodi wīnābu ma
 oeku. ² Adeayū o'ju Jesus tomuju. Ade jjā. O'ju
 ibo ka beayū—iwātaxipipiayū Soat o'gu'ada. Judéia
 eipi be o'gu'ada Jesus.

³ Fariseuyū oajēm ip cekay waram. Jesus a'õ
 muwarurunap ojuy ip.

— Wuyawēwēap tağ tu wuytayxi epereperem,
 wuyxe cūg'ūmap tağ jekukum pima xeku? — io'e
 ip cebe.

4 — Epetupco juy Deus ekawēntup — Jesus o'e cebe ip. — Imēn ibodup e'em:

Kuyje soat muğēğē'ukat agókatkat o'guğē, ayacat tak. Ixeyū o'guğē xepxem ma jekuku am, i — io'e Jesus.

5-6 — Imēnpuye Deus o'jekawēn cebe ip—agókatkat pe, ayacat pedak.

Jetayxi bu buje, agókatkat cēmcēm jebay duk'a bewi, jetayxi eju cucum. Jektop pu buje, ayacat tak jektop eju cucum, i.

Xepxep ma ip. Imēnpit pūğat puxim ip o'e jewekuğ soat em jeweweju ip cucum puye. Imēnpuye eytayxi juy epeyepere gu. Pūğat puxim eyju Deus a'öbi. Deus xe eyju pūğ ma — io'e Jesus.

7 — Apēneju Moisés o'e: “Eytayxi epere pin pima, ‘Otayxim gu ece gasū bit’ iaptup cuy epetup-mubararak. Gebuje ibodup epetupūm ayacat pe, epere am,” i?

8 — Moisés imēn o'e, eybu'u jījā buye ya'ō dağ jeku am. Kuyje bit imēn gu o'e. Kuyje Deus soat o'guğē.

9 — Ibocewi e'em õn eywebe. A gókatkat jetayxi epere buje, wara'at pu am pima, ikērē cīcāat muğēğēm. Itayxi koapat jektop eju acā o'jepo. Imēn pima, ixe a gókatkat ikērēat muğēğēm itayxi be. Imēnpuye ikērēat o'gubapukpuk ixe a gókatkat — Jesus o'e.

10 — Ibu'u'u ip pima jewewekay, xipat kuka o'jewebumūn gu — io'e ip—Jesus eju etaybitbinayū o'e cebe.

11 Gebuje Jesus o'jede.

— Soat pe ġu ñon e'em imēnpit. Pūgpūğ ma iğo ekawēn tağ jekukum. Deus ixeyū mubacan'üm pima, iba'ore cebe ip jağepūğ ma jeku am.

12 — Iğo ekawēn tağ jewebumūnmün ġu ip Deus a'ðbi. Deus soat kukanap kay jījā ip. Imēnpuye jewebumūnmün ġu ip. Warara'acat pit jewebumūnmün ġu ip—ağokatkayū. Jewebumūnmün ġu jekapap pibun; iba'ore cebe ip ayacat mu'ukreg am. Warara'at tak jewebumūnmün ġu pūğ ma o'subudakacap pibun; iba'ore cebe dak.

— Imēneju soat pe ġu ñon e'em. Iğo ekawēn kayayū be acā ñon e'em. Cekay butayū iğo ekawēn tağ cuy jekukum ip – io'e.

13 Gebuje iboceayū bekitkit o'tojot ip Jesus kay. Bekicat yabi jeje jebumōğ ãm, o'tojot Jesus kay. Bekicat peam kawēn ãm Deus eju, o'tojot ip.

— Bekicat cuy epetojot ġu juy Jesus kay – io'e ceweju etaybitbinayū iboceayū be. Imēn iboceayū o'ğukorẽm ip.

14 — Āğ jeedot ip bekitkit okay – Jesus pit o'e. — Imubu'un ġu juy okay imudot am. Ixe bekitkit oxe yajẽm pin ip. Imēnpuxim Deus soat kukanap kabia soat ip yajẽm pin oxe—okay itabucayū – io'e. — Imēnpuye epeğudot cuy okay – io'e.

15 O'jebumōğ bekitkit abi jeje, bekicat peam kawēn ãm Deus pe. O'ju.

16 Pūğ em ibubut adeat oajẽm Jesus kay.

— Omutaybitbin'ukat! – io'e Jesus pe. — Soat em Deus xe oğuy pin wetait. Apẽn xipacat oce'e juy, soat em cexe oğuy am? – io'e.

17 — Apẽnpuye ecekawēn owebe, “Apẽn xipacat oce'e juy?” i. Pūğ acā xipat cīcāat. Deus xeku.

Apēn wuye'ajojoyū'ūm'ūm pe Moisés o'e iap taḡ
cuy jekukum ecesop – io'e. – Imēn jekukum pime,
etait eḡuy cexe soat em.

18 – Ajo a'ō daḡ cuy oceku Moisés ekawēn'in? –
io'e.

– Igo a'ō dag – io'e Jesus.

Warara'acat epeyaoka ġu juy, i. Wara'acat tayxi
kay ġu juy, i dak. Eybukuruġ ġu juy epesop, i
dak. Warara'at awēġ mukērērērēn ġu juy epe-
sop, i dak. **19** Ibuyxim cuy eyebay epejukuk,
eyxi dak, i dak. Eyxeat ikukpin epejukuk eye-
wekukap puxim, i dak – io'e Jesus.

20 – Ijop ekawēn taḡ ojekukuku—soat taḡ – io'e.
– Ajo dak ġuto oğūğē? – io'e.

21 – Soat taḡ oweju jekuku am, ebubut cuy
eteida—soat ma. Ibo juy dinheiro tei'ūma eḡūm
tadaibocayū be – io'e. – Imēn e'e buje, ade je'e
ebubut kabi be – io'e.

– Gebuje ejot okay, oweju jekuku am soat em –
io'e Jesus.

– Iba'ore – io'e.

22 Iğuycūġ cīcā o'e, Jesus ekawēn puye, ibubut ade
jījā buye. Tacup o'e jebubun. O'jenapōn ixe.

23 Gebuje Jesus o'jekawēn jeweju etaybitbinayū
eju.

– Iba'ore jījā ibubut adeat ñom ãm Deus xe kabi
be – io'e cebe ip. – Ibu'u jījā ip Deus a'ō kay
ãm, itabut cīcā ip jebubut kay buye. **24** Camelo
ikap pa'ore awi daobi'atok taḡ. Imēnpit ibodi ma
iba'ore ibubut adeat ñom ãm Deus xe, kabi be – io'e.

25 Jeweġuy muġeġem o'e ip, iboap co buje.

– Abu jewedaxijo but? – io'e ip.

26 Imēnpuye Jesus o'jeak cekay—iboceayū kay.

— Wuywedaxijo ba'ore soat em Deus xe wuydop am — io'e cebe ip. — Deus pe bit soat i'e but — io'e.
— Deus pe soat daxijo but — io'e Jesus.

27 — Pām oceju? — Pedro o'e. — Kuy soat ocesui-wat eweju jeku am. Ajo dak ocejat? — io'e.

28 — Icēmān ñon e'em eywebe. Soat wa gó ñon — io'e Jesus. — Ipi be wepit puje, ii-su e'em soat ma ipi dag. Xik'i e'em ñon. Israel diwacayū kay ya'íjojo oce'e. Wa'óbuyxi jíjāat oce'e. Ajo xipat Deus xe iap oğuwēn cebe ip—ajo xipat'üm Deus xe iap tak. Eyju ma dak Israel diwacayū epeyewede—12 beayū diwacayū. Eyju dak xikxik'i epesop. Epeğuwēn cebe ip ajo xipat Deus xe iap, ajo xipat'üm Deus xe iap tak.

29 — Owebeam soat xewi o'juiayū ade jíjā je'jat ip. 100 beat je'jat ip. Jeduk'a bewi o'juiayū, jeipi bewi o'juiayū dak, jebadipyū xewi o'juiayū dak; jewa gó xewi o'juiayū, jekitpit xewi o'juiayū, jebay xewi o'juiayū, jexi xewi o'juiayū, jekpotpoyū xewi o'juiayū, jedaxityū xewi o'juiayū—soat ip ade jíjā xipacat je'jat ip. Deus xe dak itait jeedop ip soat em — io'e Jesus. **30** — Ade ya'óbuyxiayū'in yopícayūm jeedop ip. Ade yopícayū'in ya'óbuyxiayūm jeedop ip — io'e Jesus.

20

1 Deus soat kukan pima, uva'a ku gó jekat peat puxim ixe. Xeku kapikpikayū kudadam o'e, jewe-beam kapik am. Imēn Jesus ekawēn o'e jewejuacat mutaybit am. Wuymutaybitbinap muwēnuwēn o'e—imēnpuximap ekawēn.

— Ixe uva kuğ jekat peat o'ju jebuywatwacayū kudadam. Kabia isum o'ju, jekat pe tujowat am — io'e. — O'ju — io'e.

² — “Gasū epeju, okat pe obuywat am,” io'e cebe ip—soat pe. “Pūğ kabia oteida—eyekapikapteim. Okat pe eyepere buje, oteida. Pūğ isurūğat'a eye-kapikaptei e'em—prata'a,” i.

Imēn o'e cebe ip, iboaptei ibabi dağ o'e buye—jeka beacat pabi dağ.

— “Xipat,” io'e ip.

Imēnpuye soat o'ju ip ikat pe, ibuywan.

³ — Kabia isusu ma o'ju waram kapikpikayū kuda am. 9 hora bima o'ju. O'tobuxik warara'acayū—xerem ġu pēnpēnayū.

— Oajēm ka'ūmğu pēnpēnayū kay. Ceaweroroap pe oajēm—tarekrek muxipanap'a be.

⁴ — “Epeju okat pe. Oteida eywebe eykapikaptei—ajo cüğ ma iaptei,” io'e cebe ip.

— “Hm hm,” io'e ip. “Ebuywan oceju,”.

⁵ Imēnpuye ip o'ju.

— Kariwa waram o'ju. Kaxicuğ ma waram o'ju. Uvadip kat iwat o'ju. Warara'acayū o'tujowat jekat pe, kapik am.

— Katpujesu warara'acayū o'ğuju jekat pe, kapik am tak. 3 hora bima o'ğuju.

⁶ — Katpuje oeku. 5 hora bima, oeku. Warara'acayū o'tobuxik—ka'ūma pēnpēnayū. Ceaweroroap pe ip o'e.

— “Apēnpuye eyju kabia bun kapikpiğ ġu?” io'e cebe ip.

⁷ — “O'e ġu ocewebe buye, oceju ġu,” io'e ip.

— “Gasū bit eyju dak ñn jeymuju. Oteida eywebe,” io'e.

— “Hm hm,” io'e ip.

Imĕnpuye o'tujowat jekat pe, kapik am.

⁸ — Kaxi cĕm pima, ixe uvadip kat iwat jedinheiro kukukat o'tomuwā.

— “Kapikpikibiyū etomuwā juy, cekapikaptei ūm ām,” io'e. “Katpuje ajĕmibiyū ekapikaptei juy eğūm cebe koam. Gebuje katpujesu ajĕmibiyū be juy egūm. Gebuje kaxicuğ ajĕmibiyū be. Gebuje kabia isusu ajĕmibiyū be. Kabia isu ajĕmibiyū ekapikaptei egūm kanomūm,” io'e cebe.

— “Hm hm,” io'e jekariwa be.

⁹ — Katpuje ajĕmibiyū o'tomuwā 5 hora be ajĕmibiyū. Cekapikaptei o'ğūm cebe ip, ajĕm puje. Pūğ kabia ekapikaptei o'ğūm cebe ip. O'jat. O'ju ip.

¹⁰ — Kabia isu ajĕmibiyū ekapikaptei o'ğūm kanomūm. Tūybe ade ocejat ocekapikaptei iān o'e ip. Imĕnpit ibitbit ma ip o'jat jedinheiro—jekapikaptei—katpuje ma ajĕmibiyū ekapikaptei, kabia isu ajĕmibiyū ekapikaptei dak. ¹¹ Imĕnpuye uvadip kat iwat kay ip o'e jemāmāmām.

¹² — “Katpuje acā kapikpig o'e ip—wara'acayū. Cūğ ģu o'e tei jo'iat kuka ocedei,” io'e ip. Jemāmāmā ip. “Pūğ hora acā kapikpig o'e ip. Oceju bit kapikpig soat em ma—kabia isum pima, kaxicuğ pima dak. Kajepi kuğ cīcā oceju, kapikpig puye,” io'e ip.

¹³ — “Obure,” io'e uvadip kat iwat jemāmāmāmaat pe. “Xipat ñon. Oğūm ekapikaptei wa'ō dağ. Cūğat ñon.

— “Pūğ kabia ekapikaptei oteida—eyekapikapteim,’ i'e buje, ēn tak ‘Xipat,’ iece owebe,” io'e jemāmāmāmaat pe. ¹⁴ “Imĕn

eywebe oğum, katpuje ma ajemibiyū be dak oğum,” io'e. “Teku ekapikaptei,” io'e. “Etujopit eduk'a kay,” io'e.

15 — “Etakoma ġu okay eġuy, odacup ġu buye,” io'e cebe. “Wedinheiro ma beku,” io'e. “On bürükü poro teida pin,” io'e uvadip kat iwat jemāmāmāat pe.

16 — Imēntak — Jesus o'e. — Deus icēmat cīcāat. Ajo xipat cexe iam, ajo xipat ġu cexe iam kawēnŵēn je'e soat pe. Soat ijo'in ma je'e — io'e Jesus. — Imēnpuye ade ya'ōbuyxiayū'in yopīcayūm jeedop ip. Ade yopīcayū'in ya'ōbuyxiayūm jeedop ip — io'e.

17 Jerusalém ka kay cucum pima, Jesus jeweju etaybitbinayū jewekay o'tomuwā adeayū parakpewi. O'jekawēn cebe ip.

18 — Eya'ōpicūğcūğ cuy epesop! — io'e cebe ip. — Jerusalém ka kay cum wuyju — io'e Jesus. — Soat waġo ḥon. Iboceayū osubamukirik, okay itakomaayū be odujowat am—paŷū kukukayū be, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū be dak. “Ikērēat kuġ ēn ocexe,” i je'e ip owebe — io'e Jesus. — “Eje'ū juy,” i je'e ip owebe — io'e.

19 Judeu'ūmayū be odujowat ip — io'e. — Oway-wayway jījā je'e ip. Omupokupok ip. Korosa jeje oba mupaya ip. Oaoka ip. Imēnpit xepxep xet kap puje, waram ġuto ocetait — io'e 12 beayū be.

20 Gebuje Zebedeu tayxi oajēm Jesus kay. Je'iyū eju oajēm—aġokatkayū eju. Ojēğ'aecōğcōğ Jesus wap. Ibikuyap kay o'e Jesus xewi.

21 — Ajo-kay ēn? — io'e Jesus cebe.

— O'iyū dak imēn cekay, pūğ xik'i eba'at kadi, wara'at eba'ūğat kadi. Imēn ḥon cekay, ēn soat

kukan puje – io'e. – I juy ece owebe: “Ekawēn taġ oce'e ewebe,” i – io'e Jesus pe.

²² — Iba'ore – Jesus o'e cebe ip. – Eyetaybit pūn'ūma eyju iboap ojuyjuy oxewi. Apēn owebe ipiat o'supi'ajoat ip iap puxim tu eywebe dak ipiatsupi'ajoat ip? – io'e.

– Hm hm – io'e ip. – Oewebe dak ipiatsupiajoat ip apēn ewebe ipiat o'supi'ajoat ip iap puxim – io'e Zebedeu ipotpoyū.

²³ — Ha'a – io'e Jesus. – Apēn owebe ip ipiat o'supi'ajo iap puxim ma eyju dak ipiat epe-supi'ajojo – io'e cebe ip. – Imēnpit wa'ōbi ġu jeedop ip oba'at kadi—webay a'ōbi acā jeedop ip. Wa'ōbi ġu jeedop ip oba'ūğat kadi—webay a'ōbi acā jeedop ip. Deus a'ōbi acā ixeyū iboka kaxikxik'i jeedop—Deus o'taēiyū – io'e Jesus.

²⁴ Warara'acat iboam co buje bit, itakoma o'e ip xepxepayū kay—Zebedeu ipotpoyū kay. 10 beayū itakoma o'e ip.

²⁵ Imēnpuye Jesus:

– Epesot cuy okay – io'e cebe ip—soat pe. – Eyetaybit Judeu'ūmayū kukukayū soat em ya'ōpuruğ jebekitkiyū mujujum iam – io'e cebe ip. – Ikukukayū soat em big ma jebekitkiyū mukapikpig'uk ip iam – io'e. – “Oca'ōbuyxi jījā,” i'e'em ip jebekitkit pe soat em. ²⁶ Eyju bit ka'ūma. Imēn ġu juy epeyewekuk. Eyju bit kariwabog̫ pin pima, warara'acat puywatwan cuy epesop.

²⁷ Ya'ōbuyxian pin pima, eybureyū beam tei'ūma epeyekapikpik cuy – io'e Jesus.

²⁸ — Imēntak soat waġo ḥn – Jesus o'e. – Warara'acat pe obuywat am ġu ojot ijodi. Warara'acat puywatwat'ukan ojot. Adeayū daxijo

am ma ojot. Soat em itabẽg jeedop ip kabi be, cewebeam oje'ũ buye – io'e Jesus.

²⁹ Jericó ka bewi o'ju ip—Jesusyū—adeayū. Jesus tomuju o'ju ip. ³⁰ Xepxepayū oabik e bitako dag—ita'ũmayū.

— Jesus ijoma kapkam — adeayū o'e ita'ũmayū be.

Gebuje ya'õberen o'tomuwā ip Jesus kay.

— Davi naxegebit ën. Etabotaidabotbon cuy egypt ocekey — ita'ũmayū o'e Jesus pe.

³¹ — Mûg'i juy epesop! — io'e adeayū.

O'gukorenī. Imẽnpit big ma o'jewāwā ya'õberen.

— Kariwa! — io'e ma'guto. — Davi naxegebit ën. Etabotaidabotbon cuy egypt ocekey — io'e ip Jesus pe.

³² O'jecū Jesus.

— Epesot okay — io'e ita'ũmayū be.

O'ju ip cekay—Jesusu kay.

— Ajo-kay eyju oxewi? — io'e cebe ip.

³³ — Ocetadam ece — io'e ip jekariwa be.

— Jetada õn — io'e Jesus. ³⁴ — Ita'ũmayū kay wetabotaidabotbot — io'e.

Ita o'sutamucay itamudim am.

Iboap e isum ma o'jewetada. O'jecoan ip. Jesus tomuju o'ju ip, o'je'ada buye.

21

¹ Jerusalém ka tẽg pima Jesusyū, oajẽm ip Betfagé ka kay. Co'a bicügpe osunuy—Oliveiradip'a bicügpe.

Ibocewi jeweju etaybitbinayū o'guju Jesus. Xepxep o'guju. Wara'at ağoka kay o'guju.

2 — Epeju juy agóka kay—wuywapat ka kay — io'e. O'guküyo.

— Bomaku epeju. Dao ma jumenta epetobuxik. I'it'it eju ma juy epetobuxik — io'e. — Ikirikirik opop ip. Epeguwekap cuy.

— Imuwekap puje, epetojot okay jumenta, i'it tak — io'e Jesus xepxepayū be.

— Hm hm — io'e ip. — Ocetojot cuy.

3 — “Ajo pēnpēn eyju?” i'e'em iboceayū eywebe bima, “Ikuğ'üm puye, ocekariwa jumenta kay, i'it'it kay dak,” i juy epe'e cebe ip — io'e Jesus. — “Ha'a. Epetujowat gaxīn ma,” iboceayū je'e eywebe — Jesus o'e. — Okay imujujum je'e — Jesus o'e.

— Hm hm — io'e ip.

4-11 Jesus a'öbi o'ju ip. Jumenta o'tobuxik ip. Ikirikirik osunuy. O'guwekap ip. I'it'it tak o'guwekap ip.

Jesus kay o'tujuajëm. Jeekabek jumento ukxabi jeje o'jomög ip. Oabik Jesus iekabek ceje jumento ukxabi jeje. Ade jījā iboceayū jeekabek o'gupayapaya ip Jesus wap e dag, ya'öbuyxi cexe ip puye.

— Xipat cīcāat Jesus — io'e adeayū—Jesus wap cuibiyū, tomujuayū dak. — Davi naxeğebit teku. Deus kuy imucokcokcög, Deus a'öbi oajëm teku wuykay buye. Deus ya'öbuyxi jījā. Idip cīcā — io'e ip ya'öberen, icokcok cīcā buye.

Jerusalém ka kay oajëm Jesus. Soat Jerusalém watwat yağuybabı'üm o'e ip, jetabiba'arëm puye.

— Abu sute? — io'e ip.

— Jesus teku — adeayū o'e cebe ip. Itaybicayū o'e. — Nazaré ka wat teku. Deus ekawën

muwēnuwēn'ukat teku—Galiléia eipi bewiat — io'e ip.

Imēn soat o'jebapuk apēn Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat o'tupmubararak Deus a'ōbi. Imēn juk adi o'jekawēn:

Jerusalém watwat cuy epeğukūyo: "Eykukukat omuyku. Jumento ukxabi jeje xik'i omuy—jumenta'it'it ukxabi jeje. Ya'ōdidiat eykukukat je'e," i juy epe'e — i juk o'e—Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat o'e.

¹² Oajēm Jesus puca deidada'ukayū kay. Deus eju kawēnwēnap'a be osodop ip, puca bubu'ukayū dak. Yabogat'a be osodop ip. Dinheiro mutrokakan'ukayū emesa o'guy'at. Wūn'i! Pukaso deidada'ukayū abikbikap o'gudu'udu. Batku! Yabikbikap o'guy'at Jesus. O'gujēm soat ip.

¹³ — Deus ekawēntup e'em:

Oduk'a soat ka dagwiacat oweju kawēnwēnap'am je'e, i'e'em Deus ekawēntup.

Eyju bit Deus tuk'a epeyamuwexat ibukurukat dopdopap'am Jesus o'e cebe ip.

Imēn o'e Jesus, dinheiro bu am, Deus tuk'a be ajēmjēmayū muğuykukum ip puye.

¹⁴ Taokērēayū oajēm Jesus kay. Ita'ūmayū oajēm. Deus eju kawēnwēnap'a be osodop ip. Soat o'gu'ada Jesus—ita'ūm topibiyū, taokērē topibiyū dak.

¹⁵ — Xipat cīcāat teku — bekicat o'e, Jesus muwēnuwēn o'e. — Davi naxeğebit teku — i'e'em ip.

Idip ma o'jekawēn ip. Paŷū kukukayū bit itakoma o'e ip Jesus kay, Deus eju kawēnwēnap'a be ma bekicat o'jekawēn puye, ade o'gu'ada buye dak.

Moisés ekawẽn imutaybitbin'ukayũ dak itakoma o'e.

¹⁶ — Eya'ijojo ũgu du bekitkit ekawẽn? — io'e ip Jesus pe.

— Hm hm — Jesus o'e. — Oya'ijo ma. Imẽn tağ Deus ekawẽntup e'em:

Deus bekitkit o'gutaybit cedağ ma jawẽgmudim am—yopīcat tak, i.

Iboaptup cuk epetupcoco ũgu du? — io'e Jesus. — Iboam eyetaybit — io'e paiyũ kukukayũ be.

¹⁷ O'ju Jesus Jerusalém ka bewi. Betânia ka kay oajẽm. Jexecap ka kay oajẽm.

¹⁸ Kibia bima, o'jepit Jerusalém ka be. Jepitpin pima, ire o'e Jesus. ¹⁹ Figueira'ip o'yopcoco, jepitpin pima. E bidase osunuy ibo figueira'ip.

Oajẽm yopkay—figueira'ip kay. O'yadobuxik ũgu figueira'a. Ya'ũm̄gu figueira'a. Tup acã o'tuptobuxik. Tõh!

— A'a'e ũgu ece'e — io'e Jesus figueira'ip pe. — Waram ma dak ka'ũma — io'e.

Gebuje figueira'ip dao ma o'je'ip'e'ũ.

²⁰ Jesus eju etaybitbinayũ yopco buje, yağuybab'i'ũm o'e ip.

— Apẽneju dao ma igó'ip yoporo ũgasñ? — io'e ip.

²¹ — Soat em eyetabut okay bima, eyju dak kuka epe'e apẽn figueira'ip pe oce iap puxim. Epey-omupuruk kuka — Jesus o'e cebe ip. — Ka'ũma ibo bit. Eywebe dak i'e but ite co'a be: "Wede ece ijocewi. Aakõm cuy idixidi be," i. Imẽn yaakõm, Deus yamuakõm puye, Deus kay eyetabut puye. ²² Deus kay eyetabut pima, epejoojoy epejat, Deus eju kawẽnwẽn pima dak — io'e Jesus.

23 Jay. Waram oajẽm ip Jerusalém ka be. Deus eju kawẽnwẽnap'a be oõm ip. Adeayũ mutaybitbin o'e Jesus yaboğat'a be. Imutaybitbin pima, paŷu kukukayũ oajẽm, Judeuyũ kukukayũ dak.

— Abu-a'õbi ën jekukum? Deus a'õbi du? Abu-a'õbi ijop e'ap tağ jekukum ën? — paŷu kukukayũ o'e cebe.

Imẽn tak Judeuyũ kukukayũ o'e cebe.

24 — Koap cuy eyju ma omuküyjom cuy epe'e apẽn oce — Jesus o'e. — Iboap muwẽn puje, õn tak ocede eywebe eyetaybit am abu-a'õbi jekukum õn iam.

25-27 — Abu-a'õbi juk oeku João Batista? Abu-a'õbi juk ocemubatisasan o'e xeku? Deus a'õbi ma du eyxe? Ijodiat a'õbi ģu xe'e eyxe? — io'e Jesus cebe ip.

— Ocetaybit ģu — io'e ip Jesus pe.

Imẽn o'jekawẽn ip Jesus pe, jeyaguy dağ.

— Cebe wuy'e buje, “Deus a'õbi,” i, “Apẽnpuye dak eyetabut ģu João kay?” i kuka o'e wuywebe — io'e ip jewewebe.

— “Ijodiat a'õbi,” i wuy'e bima bit, adeayũ itakoma kuka o'e ip wuykay, ixeyũ xe João Deus ekawẽn muwẽnuwẽn'ukat puye — io'e ip jewewe be.

Imẽneju o'jekawẽn ip Jesus pe: — Ocetaybit ģu — io'e ip.

— Kã — io'e. — Abu-a'õbi João Batista oeku iap epeğuwen ģu owebe. Õn tak oğuwẽn ģu eywebe abu-a'õbi õn jekukum iap — io'e Jesus.

28 Jesus o'jekawẽn tak.

— Eya'ōpicūgcūg cuy epesop wekawēn kay — Jesus o'e iboceayū be. Wuymutaybinap ekawēn o'gwēn. Uvadip kat iwat muwēnuwēn o'e.

— Ixe uva'a kukat xepxep ipotpoyū osodop. Koapat pe o'jekawēn: “Okpot,” io'e cebe. “Kapiğ cuy ēn ğasū okat pe.”

29 — “Ap!” io'e.

Imēnpit gūyjom o'jewaguy: “Kapiğ cuy ñon webay beam,” i.

Imēnpuye o'ju jebay kat pe kapiğ.

30 — Wara'at pe o'jekawēn—cebay o'jekawēn: “Okpot,” io'e wara'at pe. “Kapiğ cuy ğasū okat pe.”

— “Hm hm,” io'e. “Kapiğ puk ñon. Cum puk ñon,” io'e jebay be.

Imēnpit o'ju ġu jebay kat pe.

31-32 — Pebicat jebay bikuyap tağ oeku? — Jesus o'e iboceayū be.

— Koapat ma — io'e ip.

— Cūg ma epeyekawēn — Jesus o'e. — Yapoayū ixe koapat puxim ip, iecuğap peam dinheiro bubu'ukayū dak. Ibuxim ip, João kay itabut puye ip. Deus soat kukan pima, ixeyū dak Deus xe jeedop ip. Eyju bit ka'ūma! João oajēm imuwēn ām apēn cūg ma Deus etabun iap. Eyju bit eyetabut ġu cekay. Cekay itabucayū epejojojo. Imēnpit eyetabut ġu João kay — io'e Jesus. — Ikērēāt kuğ epesop. Imēnpit eyguycūg ġu epesop ikērēāt kay—eyetabut'ūmap kay. Deus a'ō kay jekuku pin ġu eyju — Jesus o'e paīyū kukukayū be, Judeuyū kukukayū be dak.

33 Waram tak o'jekawēn Je-sus—wuymutaybitbinap ekawēn—imēnpuximap

ekawēn. Āgokatkat jekat o'tiotaap muwēnuwēn o'e.

— Āgokatkat uva bune o'subunedaida — io'e Jesus. — Pere ġebujep — Jesus o'e.

— Gebuje korara o'ğugē jekat etako dağ. Uvadip koreren o'jomuy. Pere. Uva'abidi muwesoğsoğap tak o'ğugē jekat pe.

— Gebuje uvadip wiwimap'a o'yamuy jekat pe—kadaidip wiwiap'a—umat'a. Pere. O'jepere.

— Gebuje uvadip wiwimayū o'jomuy jekat pe, uvadip wiwi am bomaku. Uva'a o'yaūm cuy ip ikat iwat pe. Imēn teim ip iūm cuy uvadip iwat pe.

— Ikat iwat wara'at eipi kay o'ju. Iboma omuy wara'at eipi be.

34 — Yabubuap ekaxi ajēm puje, jebuywatwat'ukayū o'ğuju jekadai'a bu am—pūgpūğ'a jekat peat'a'in.

35 — Oajēm ip uvadip wiwiayū kay.

— “Ijo'a bum ocesot,” io'e ip. “Ikat iwat a'ōbi ocesot,” io'e ip.

— “Ap!” uvadip wiwiayū o'e.

Ibu'u ip o'e yaūm ām. Uvadip wiwiayū oajēmiayū o'jat ip. Pūğ ixeyū'in o'yaoka ip. Poğ. Wara'acayū ixeyū'in o'yabuğbug ip wita'am. Warara'acayū ixeyū'in yaokakam ip. O'jenapōnpōn ip—ikat iwat buywatwat'ukayū.

36 — Waram ġuto wara'acayū o'ğuju ixe kadaidip iwat. Jebuywatwat'ukayū o'ğuju cekay ip—uvadip wiwiayū kay. Ade o'ğuju.

— Oajēm ip. Uvadip wiwiayū bit oajēmiayū o'jat ip. Pūgpūğ o'yaokaka ip. Wara'acayū o'yaoka ip. Warara'acat o'yabuğbug ip. Imēnpuye ibuywatwat'ukayū o'jepit jekariwa kay—ikat iwat kay.

37 — Imēneju ikat iwat jekpot o'guju cekay ip—uvadip wiwiayū kay. Tūybe ibuxim ip okpot jukuk iān o'e—ikat iwat o'e. O'guju. Jekpot o'guju.

38 — Oajēm ipot cekay ip. Ajēmjēm pima, o'jojojo ip.

— “Ga'a,” io'e ip jewewebe. “Ayaoka. Ikat iwat ipot teku. Cebay e'ū buje, ite ma uvadip iwan je'e. Ayaoka juy. Imēn tip iwacayūm acesop!” io'e ip — io'e Jesus. **39** — Ipot o'jat ip. O'tujowat ip. Ikat etako be o'yaoka ip. Poḡ.

40 — Ikat iwat waram ajēm puje, apēn je'e jekat peayū be? — Jesus o'e ya'ijojoayū be.

41 — Uvadip wiwiayū aokam — io'e ip. — Ajēm puje, yaoka. Ipiat supi'ajoat cebe ip, yaoka ip. Wara'acayū jomuy tip wiwi an. Gebuje ixeyū uva'a yaūm ip, yarum puje — io'e ip Jesus pe.

42 — Imen e'em Deus ekawēntup:

Uk'a muymuy'ukayū o'e, “Ite'a xipat gu wita'a,” i, i. Yakērē o'e cexe ip, i. O'yaxik ip, i. Warara'acat pit o'e, “Ite'a yadip ma,” i, i. Uk'a mucemucemat'am o'e, i. Iboap xipat cīcā wuyxe, Deus imēn o'e buye, i'e'em Deus ekawēntup.

Iboaptup epetupcoco gu du? — io'e Jesus cebe ip. Igō'a Cristo buxim—yamucemucemat'a.

43 — Juk epetupcoco — io'e Jesus.

— Imēneju Deus soat kukan pima, ixe xe gu epesop. Ixe bikuyap e'e'ukayū acā ixe xe jeedop ip — io'e Jesus paīyū kukukayū be, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū be dak.

44 — Igō'a jejewi je'at puje, o'jewenōmnōmnōm kuka. Ijodiat ceje igō'a at puje, tōm a kuka o'e ip — io'e Jesus.

Iboap ekawēn o'guwēn Deus a'ōbi õn jekukum iam ixeyū mukūyjoap ojuy.

45 Paīyū kukukayū Jesus ekawēn o'yaījojo ip, Fariseuyū dak. Ade wuymutaybitbinap ekawēn o'yaījojo. Deus ekawēn itaybit o'e ip ixeyū muwēnuwēn o'e iam.

— Jesus ijop ekawēn o'guwēn wuymukorēm ām
— io'e ip jewewebe.

46 Jesus daomūn ojuy o'e ip. Iparara bit o'e ip adeayū buxixim. Adeayū xe Jesus Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat o'e, ibuye iparara o'e ip Jesus daomūn ām.

22

1 Waram Jesus o'jekawēn jewejuayū be. Wuymutaybitbinap ekawēn o'guwēn—imēnpuximap ekawēn. Ipi kukukat muwēnuwēn o'e jewejuayū mutaybit am.

2 — Deus wuynomuwā jewekay iap ipi kukukat adeayū o'tomuwā jekpot ewebumūnap epeta kay iap puxim. Ixe ipi kukukat peta o'gugē, jekpot o'jewebumūn puye — io'e Jesus.

3 — Jebuywatwat'ukayū o'tomuwāiayū be o'guju tomuwā ām, jekpot epeta beam ip tomuwā ām, puybit o am. O'ju ip. O'tomuwā. Imēnpit o'takoyiayū oajēm gu ip, taobu'u ip puye.

4 — Wara'acayū o'guju guto—jebuywatwat'ukayū.
— “I juy epe'e o'tomuwāiayū be: ‘Kuy biopak oyaoka—biopak’it’tak. Soat ma opop, peta be i'o am. Epesot cuy,’ i. ‘Ade puybit puye,’ i,” ixe o'e—ipi kukuk'ukat o'e jebuywatwat'ukayū be.
O'ju ip.

⁵ — O'tomuwāiayū bit osodot ġu. O'taobu'un ip. Jewaywayway ip o'e. Oajēm ġu ip peta kay. O'ju ip wara'at ka be. Pūğ ixeyū'in kadaidip pe o'ju. Wara'acayū tarekrek mün'a be o'ju ip. O'ju ġu peta be. Peta iwat ekawēn kay ġu o'e ip.

⁶ — Gebuje wararar'acat ixeyū'in ibuywatwat'ukayū o'jat ip. Xipan ġu o'jukuk ip. O'yaoka ip. Oe'ū. Poğ. ⁷ Ipi kukukat itakoma jījā o'e ibuye. Sorarayū o'ġuju, jemunomuwāayū aokam, ağokaxirixiri kasukamuy'ūm ām.

⁸ — Gebuje jebuywatwat'ukayū be o'jekawēn. “Kuy peta opop, okpot jewebumūn puye. Imēnpit wemunomuwāayū xipat'ūmayū. Imēnpuye ixeyū ajēmap cūğ ġu oxe,” io'e.

⁹ — “Epeju juy e dağ, uk'a ukpibubu dağ tak,” io'e jebuywatwat'ūkayū be. “Wara'acayū epetakoy—e dağayū. Soat cuy epetakoy—epetobuxikiayū,” io'e.

— “Hm hm,” io'e ip.

¹⁰ O'ju ip. O'takoy. E dağayū o'takoy. Soat pupum ip o'e—o'tobuxikiayū—xipacayū, xipat'ūmayū dak.

— O'tujowat ip jekariwa kay. Imēnpuye yanopapūn o'e jewebumūnap'a cemudakoyūm.

¹¹ — Gebuje jemudakoyayū kay oajēm. Ipi kukukat oajēm, ijo am. Jewebumūnap ekabek kuğ'ūmat o'tobuxik.

¹² — “Apēnpuye juk eōm, obure?” io'e. “Jewebumūnap ekabek kuğ ġu ēn,” io'e cebe.

O'jede ġu, yağuybabī'ūm o'e buye.

¹³ — “Epesubamūnmūn cuy—ceba, sui dak epe-suimūnmūn,” io'e ipi kukukat jebikuyap e'e'ukayū be. “Epejoxik cuy kabiokboğ pe, wuy Deus wi,” io'e ixe ipi kukukat. “Bomaku ağokatkayū tōtōn

jeedop. Tūy dak ip jenūy yeiyei je'e ip ipi bun," io'e — io'e Jesus, o'ya'ijojoiyū be imutaybitbin pima.

14 — Ade ma o'takoyiayū e'em ip. Pūgpūg pit o'taēiyū e'em ip—Deus o'taēiyū — io'e Jesus ixeyū be.

Ibürū ma o'e Jesus ekawēn. Imēn o'jekawēn Jesus ade ma Deus kay o'takoy buye. Imēnpit pūgpūg acā ip Jesus eju jekukum. Pūgpūg acā Deus xe.

15 Fariseuyū o'jeawero ip, Jesus a'õ muwarurun ojuy ip puye.

— Apēn Jesus ekawēn aðukorẽm? — io'e ip jewewebe.

16 Jewewebe imēn kawēn puje, Fariseuyū jeweju etaybitbinayū o'ðuju ip Jesus kay. Herodes ebekitkit tak o'ðuju ip. Oajēm soat ip.

— Ocemutaybitbin'ukat — io'e ip Jesus pe. — Soat em ën icēmān e'em. Apēn Deus ibikuy ocewebe jeku am iam ën ocemutaybitbin. "Iðo du xipat exe?" i'ñmgu ën e'em warara'acat pe emutaybit am. Kacūg kadiat cocoap tomuju ðu ën e'em "Teku xipat," i — io'e ip.

17 — Cedað tu exe dinheiro ñumñum oceju bima Roma ka kukukat peam? —César peam? Ixe wuyedinheiro ojuyjuy cebeam teidadam—César beam. Teida buje, wuyawēwēap ekawēn tað ðu kuka ajeku? — io'e ip.

18 Imēnpit Jesus itaybit ikērẽm okuk pin ip iam.

— Apēnpuye eyju wa'õmuwarurun ojuy? — io'e. — Omuykukum ojuy eyju — io'e cebe ip. **19** — Dinheiro isurūgat cuy epetojot owebe—pūg'a'in—dinheiro'a yañm Roma ka kukukat peat'a'in — io'e cebe ip.

O'yadojot ip dinheiro isurū̄gat'a—yopīcat'a—prata muğē̄gēat'a.

20 — Abu-biõgbuk ija'a be—dinheiro'a be? — io'e.
— Abu-butet tak ija'a be?

21 — César biõgbuk, ibutet tak — io'e ip.
— Imēnpuye iõg'a César pubut'a—dinheiro'a — io'e. — Cemuojuyjuy epeğüm César be wuyeipi kukat pe — io'e. — Deus pe dak cuy epeğüm cemuojuyjuy — io'e.

22 Iboap ekawēn buye, mū̄g ma osodop ip. O'jēm ma ip Jesus xewi. O'yağuybabi'üm ip.

— Ya'õmuypit pa'ore wuywebe — io'e ip jewewebe.

23 Ixe kabiam Saduceuyū oajēm Jesus kay. Judeuyū osodop ip. Tū̄ybe wuye'ü buje waram ġuto acejetait ġu iān o'e ip.

24 — Ocemetaybitbin'ukat! — io'e ip Jesus pe. — Moisés juk kuyjeayū mutaybitbin osunuy:

Iwaño e'ü buje, jekitpit jewebumün cuy jewaño'üm tayxibuk eju, itayxibuk i'it'et'üm pima, i. I'it'et pima, iwaño'üm tieg ipotpot kuka o'e i'it, i.

— Imēneju ocetaybit ġu abu-tayxim e'em ixe ayacat iam, waram ce'ü'üayü etait puje — io'e ip cebe. **25** — 6 beayü osodop ip iwaño kitpityü. Iwaño jewebumünat o'e. Oe'ü, jekpotpet'üm puxe ma. Imēnpuye pǖg ixeyü'in o'jewebumün jewaño'üm tayxibuk eju—jewaño nomujuat.

26 Oe'ü ixe dak. Jekpotpet'üm puxe ma. Imēnpuye wara'acat o'jewebumün itayxibuk eju—pǖg ixeyü'in. Oe'ü ixe dak. Jekpotpet'üm puxe ma. Imēn o'jewebumün ip—ikitpiyü—soat

ip. Pūgpūgpūg ma o'jewebumūn ip itayxibuk eju. Soat oe'ū ip—pūgpūgpūg ma.

²⁷ Ibocewi ixe ayacat i'it'et puxē ġu ma ixe dak oe'ū. ²⁸ Imēn pima, ajo cūg ma exe? Abu-tayxim je'e ixe ayacat waram ġuto wuyetait puje? Soat ip o'jewebumūn ixe eju—⁷ beayū — io'e ip Jesus pe.

²⁹ — Cedāg ġu eyju jewaguyguy — Jesus o'e. — Tūybe waram acetait ġu iān eyju. Eyetaybit ġu Deus ekawēn iam. Deus bacaam tak eyetaybit ġu. Deus warara'acat podi ma jebacaap kuğ iam — Jesus o'e.

³⁰ — Waram jetait puje, wuyjuyū jewebumūnmūn ġu ip. Kabi beat co'i ip je'e—Deus ekawēn tojotjot'ukat co'i — Jesus o'e cebe ip.

³¹⁻³² — Imēntak Deus oe'ūiayū kukukat ġu—itabēğayū kukukat acā. Imēnpit juk o'jekawēn ixe:

Ön Deus, i. Abraão itabut mabuk okay, Isaque dak, Jacó dak, i.

Imēn Deus cuk o'e. “Itabut ip okay,” io'e Deus, waram ġuto ip o'jetait puye. Ce'ū'ūayū ġu itabut Deus kay—itabēğayū acā.

— Imēneju wuyetaybit ce'ū'ūayū waram ġuto itabēğ jeedop ip iam. Wuyetaybit tak Deus ce'ū'ūayū kukukat ġu iam, Deus ekawēntup e'em. Epetupco — io'e Jesus.

³³ Adeayū iboap co buje, yağuybabi'ūm o'e ip, imutaybitbinap puye.

³⁴ Fariseuyū bit Saduceuyū o'ğuymūğ iap awēğ co buje, o'jeawero ip Jesus pe. ³⁵ Pūg ixeyū'in o'jekawēn Jesus eju. Moisés ekawēn imutaybitbin'ukat osunuy xeku. Jesus a'ōmuwarurun ojuy xeku.

36 — Ocemutaybitbin'ukat! — io'e Jesus pe. — Pu-
gu Moisés ekawēn'in yoboğ cīcā wuymuküyjobit
am? — io'e Jesus pe.

37 — Igo ekawēn:

Deus cuy ikukpin cīcā epejukuk, i. Warara'acat
kukpinap podi ma juy epejukuk. Eyxē ikukpin
cīcā buye, ibikuyap tağ cuy epeku soat em; xi-
pacat kay dak cuy epesop ḡebum, i.

38 — Imēn imubararakap opop Deus ekawēn tup
pe. Iḡodup kay kūyjobin cīcān ma epesop. Iḡodup
wara'atup podi ma — io'e cebe ip. **39** — Wara'at tak
ixe ekawēn'in yobōğ cīcā wuymuküyjobit am.

Imēn e'em:

Xipan cuy warara'acat epejukuk eyewekukap
puxmin ma, i.

40 Iḡodup pewi soat tup o'jebapuk—Deus ekawēn
muwēnuwēn'ukayū emumutaybitbinaptup,
Moisés ekawēntup tak, soat o'jebapuk iḡodup
pewi.

41 Fariseuyū eawero buje, Jesus o'jekawēn cebe
ip.

42 — Abu ipot ixe Cristo? Abu Deus emunaē? —
Jesus o'e cebe ip.

— Davi naxegebit xeku — io'e ip.

43-44 — Apēnpuye ixe Davi kuyje o'jekawēn
Deus biōğbuk a'ōbi: "Cristo okukukat," i? Imēn
o'tupmubararak kuyje:

Cristo okukat—Deus emunaē, i. Deus o'jekawēn
Cristo be, i. "Xik'i. "Ekay itakomaayū a'ōbacaap
cuy oğuy'ūm," io'e, i. "A'ō kay kūyjobin jeedop
ip," io'e, i. "Ēn ixeyū kukan'ūm pima, oxe ma juy
eğuy," io'e, i.

45 Davi juk o'e Cristo be—Deus emunaẽ be: “En ma okukukat,” io'e. Imẽnpuye ibapuk ma wuyxe Davi naxegebit acã  u Cristo osunuy—Davi kukukat tak osunuy — io'e Jesus.

46 Ibocewi ka' m guat o'jede Jesus pe. Cede ba'ore osodop ip Jesus pe. Ya' bab ' m ip o'e Jesus a' bu am.

23

1 Gebuje Jesus o'jekaw n adeay  be, jeweju etaybitbinay  be dak.

2 — Fariseuy  itaybit c c  ip Moisés ekaw n imutaybit am, Moisés ekaw n itaybitbin'ukay  dak itaybit. Imutaybitbin cuy ip ja' bi, itaybit puye Moisés ekaw n muw n  m — io'e Jesus.

3 — Im npuye soat cuy epe'e ya'  da g k yjobin cuy epoku soat i'e'e iap ta g. Im npit cekukuap ta g  u juy epoku, Deus kay k yjobit' m ip puye. Deus ekaw n imutaybitbin ip. Deus a'  kay bit k yjobit' m — io'e Jesus cebe ip.

4 — Ixey  e'em warara'acay  be: “Moisés ekaw n ta g cuy epoku—soat ta g,” i. Im npit soat ta g  u ixey  dak jekukum Moisés ekaw n ta g — io'e. — Eybuywatwan  u ip Moisés ekaw n ta g eyeku am. P  g em tak ka' ma — io'e Jesus.

5 — Soan ma e'em ip warara'acat pe jejojoan. Deus ekaw ntupat ekaw n mubararara  ip wara'atup pe. Ibo dup m  gm   ip tupm n pe—tuperenaptup. I  go m n pe m  gm   ip jedopa'a da g, jeba da g tak warara'acat pe tup m n jojoan. Im n ojuy ip ixey  kay warara'acat a guy da g, “Deus kay c c at teku,” i warara'acat pe i'e am.

— Jesay iwaruat kuğ ip jekukum warara'acat muak am jekay. Jesay ukpi mubõğubõğ ip warara'acat pe jejojo an.

6 — Petatam pima kariwawayū nuyap pe abik ojuy ip. Ya'õbuyxiat tûyap pe abik ojuy ip Deus eju kawẽnwẽnap'a be, jebureyū be jejojo am. **7** Icokcok cīcā ip warara'acat “Eya'õbuyxi jījā” i'e buje cebe ip, adeayū etabixe tarekrek pupuap pe. Icokcok warara'acat “Omutaybitbin'ukat” i'e buje cebe ip. Imēn icokcok cīcā ip warara'acat pe ibuyxim ikuk am soat etabut pe.

8 — Ikitpitpiyū buximayū eyju bit—soat – io'e Jesus jewejuayū be. — Õn ma eykukukat. Wara'acat pit ka'ũma. Imēnpuye i'ũm̄gu juy warara'cayū eywebe, “Ocemutaybitbin'ukat,” i, eyju ikitpitpiyū buxim puye – io'e Jesus. **9** — Ipi ju bima, “Warara'acat podi ma ya'õbuyxiat ēn,” i'ũm̄gu juy epe'e. Pūg ma soat podi ma ya'õbuyxiat—kabi beat acā—wuyebay acā – io'e. **10** — Warara'acayū “Okukukayū eyju,” i'ũm̄gu juy ip eywebe. Imēn cuy ģu ip, õn acā eykukukat puye. Õn Deus emunaē – io'e Jesus. **11** — Ya'õbuyxiat podi ma eye-weweju, eybuywatwat'ukat ma e'em – io'e. **12** — Ya'õbuyxi pin'ūmat yobog e'em Deus xe – io'e.

13 O'jekawẽn Jesus Fariseuyū be, Moisés ekawẽn imutaybitbin'ukayū be dak.

— Karem ma ipiat epesupi'ajo! Ipi juacat muğuykuku'ukayū eyju! Iba'ore warara'acat pe itaybit am ajo xipat Deus xe iam. Xipat Deus xeap ekawẽn itaybit ģu ip. Deus kay kūyjobit ģu ip, iboap ekawẽn epeğuwẽn ģu buye. Deus kay eyju kūyjobit ģu. Warara'acat mubu'u'un tak eyju

Deus xe wuynūyap puxixim—Deus kay wuyjuap puxixim.

(¹⁴ — Karem ma ipiat epesupi'ajo! Ipi juacat muğuyukuku'ukayū eyju — io'e Jesus Fariseuyū be, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū be dak. — Itayxibuk muğuyukukum eyju, ibubut pu am — io'e. — Ibun ma eyju jewexe kawēnwēn Deus eju, “Teku ya'õbuyxiat,” i'e ojuy eyju warara'acat pe. Deus pit ipiat supi'ajoat eywebe warara'acat pe ipiat supi'ajoat podi ma — io'e Jesus.)

¹⁵ — Karem ma ipiat epesupi'ajo, Fariseuyū, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū dak — io'e Jesus. — Soat tağ jekukum eyju wara'acat kudadam. Ikudadam cīcā eyju, imutabun am—Deus kay imutabun am—eyetabucap puxim imutabun am.

— Imutabun puje, imuwxaxan eyju ikērēat mujurūgrūg'ukayūm. Ipiat'ajojoap kay cumayūm ip imuwxaxan eyju. Eybodi ma xipat ġu ip — io'e.

¹⁶ — Karem ma ipiat epesupi'ajo. Ya'õpi'ūmat puximayū eyju. Imēn ma warēmtağ ma warara'acat mutaybitbin eyju — Jesus o'e cebe ip. — Warara'acat mutaybitbin eyju: “ ‘Etaybit icēmān De us eju kawēnwēnap'a omuy iam. Imēnpuxim cuy etaybit icēmān e'em õn ewebe iam tak,’ i epe'e bima, cedağ ma epesop Deus xe eya'ō dağ ġu ma'ġu epekuku,” i'e'em eyju warara'acat pe — io'e Jesus.

— Wara'at imutaybitbin eyju dak. “ ‘Etaybit icēmān Deus eju kawēnwēnap'a be ouro opop iam. Imēnpuxim cuy etaybit icēmān õn e'em ewebe iam tak,’ i epe'e bima, cedağ ġu kuka epe'e Deus xe,

eya'õ dağ ū epekuku," i'e'em eyju warara'acat pe – io'e Jesus.

17 — Eyetaybit ū! Ajom xe'e eyetaybit? Ka'ūma ma! Ya'ōpi'ūmat puximayū eyju. Ajo yobo'g Deus xe—ceweju kawēnwēnap'a du? Yabeat ouro ū xe'e? Deus eju kawēnwēnap'a yabog ma. Ouro xipat Deus eju kawēnwēnap'a be buye – io'e.

18 — Warēmtağ ma eyju warara'acat mutaybitbin. Warara'acat pe e'em eyju, "Wara'at pe epe'e bima, 'Etaybit icēmān wūnca mupikpikap'a caixa'a opop Deus eju kawēnwēnap'a be iam. Imēnpuxim cuy etaybit icēmān e'em õn ewebe iam tak,' i. Imēn e'em pima, cüg ma kuka epesop Deus xe, eya'õ dağ ū ma'ōgu epekuku," i'e'em eyju warara'acat pe – io'e Jesus.

— Warara'acat pe e'em eyju dak: "Wara'at pe epe'e bima, 'Etaybit icēmān wuyju wūnca ūmūm paī be imupik am igo'a be iam. Imēnpuxim cuy etaybit icēmān e'em õn ewebe iam tak,' i. Imēn e'em pima, cüg ma kuka epesop Deus xe, eya'õ dağ ū ma'ōgu epekuku," i'e'em eyju warara'acat pe – io'e Jesus.

19 — Ya'ōpi'ūmat puximayū eyju! Abuat ūgasū ma ibaca eyxe? Wūnca mupikpikap'a ma du? Ya'a jeje imōğap ū xe'e? Wūnca mupikpikap'a ma yabaca – io'e. — Ajo-mōğ'i buje iat Deus pubut ma e'em. Imēnpuye imōğap bacaap podi ma wūnca mupikupikap'a ma ibaca – io'e Jesus.

20 — Imēneju wuyekawēn tag cuy ace'e, "Oce'e xe'e Deus eju kawēnwēnap'a be, wūnca mupikpikap'a be," i bima. Imēn ma kawēnwēn pima, wūnca mupikpikap'a muwēnwēn tak wuyju—soat imōğap tak – io'e Jesus.

21 — Imēneju warara'acat pe e'em pima: “Apēn etaybit icēmān Deus eju kawēnwēnap'a oyamuy iam; imēnpuxim cuy etaybit icēmān e'em ñon ewebe iam,” i bima, eya'õ dağ cuy epeku. Imēn Deus eju kawēnwēnap'a muwēnuwēn pima, Deus muwēnuwēn tak, Deus omuy buye ibo'a be.

22 — Imēneju warara'acat pe e'em pima: “Apēn etaybit icēmān kabi kake iam; imēnpuxim cuy etaybit icēmān e'em ñon ewebe iam,” i bima, eya'õ dağ cuy epeku. Imēn kabi muwēnuwēn pima, Deus abikbikap muwēnuwēn tak, Deus muwēnuwēn tak, Deus omuy jabikbikap ceje xik'i buye – io'e.

23 — Karem ma ipiat epesupi'ajojo! Ipi juacat muğuykuku'ukayū eyju! — i dak o'e cebe ip. — Soat em eybubut mu'awerorom 10 be, pūğat ūm ām eyju Deus pe. Wara'at pit eyju imuxipanpan eybubun. Eyju puybit mukunukunaptup ūmūm Deus pe, erva-doce dak ūmūm, puybit mude'o'onaptup tak ūmūm. Xipat eywebe iboap ūmūm Deus pe. Imēnpit soat Moisés ekawēn kay kūyjobit ğu eyju, soat Deus a'õ kay'ūm puye. Soat ğu cūğ ma epeğugē Deus etabun. Deus a'õ kay juy epe'e. Warara'acayū xipan cuy epejukuk. Warara'acayū kay eyetabotaidabotbon cuy. Soan cuy epe'e cūğ ma Deus etabun. Cūğ ma jījā epeğüm puybit mukunukunaptup pewi—yopīcat pewi. Imēnpit soat em epekuku Deus kay kūyjobitsū ma – io'e Jesus.

24 — Warara'acayū kukuk'ukayū eyju! — io'e Jesus. — Imēnpit ya'ñopi'ūmat co'iyayū eyju. Tikōnkōnat puxim eyju. Tikōnkōnapti mukapkam teku pa gó dağ, ikoëro uk am tikōnkōnapti bewi.

Imēnpit camelo uk pin ġu tikōnkōnapti bewi — Jesus o'e.

Imēn o'jekawēn Jesus itaybit am ip. Ikoēro yopīcat ūmūmap puxim. Deus xe yobog pit warara'acayū xipan ajukuk iap. Imēnpuye camelo Deus xe yobogat puxim.

25 — Karem ma ipiat epesupi'ajojo! — Jesus o'e Fariseuyū be, Moisés ekawēn imutaybitbinayū be dak. Ipi juacat muğuykuku'ukayū eyju. Kopo iokokat puxim eyju. Kacūg kadi acā eyju kopo wuywuy, prato wuywuy dak. Yabi bit ka'ūma. Yabi okok cīcā. Prato buxim eyju dak. Eykok. Ade bubut epejat. Iparağ epejat warara'acat pubut, ibui bewi ip. Ade eybubut imēn ibu ibit. Eydacup puye, epejat. Imēnpuye prato iokokat puxim eyju.

26 — Ya'īopi'ūmat puximayū eyju! Ikērēān ġu juy epesop. Epejat ġu juy wara'acayū bubut. Eydacum ġu juy epesop. Xipan ma epeku — io'e Jesus fariseuyū be.

27 — Karem ma epesupi'ajojo! — io'e Jesus Fariseuyū be, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū be dak. — Ce'ūat topap puxim eyju, ce'ū'ūayū dao kuğ ibima. Yarucat'a ika beat'a—wita'a. Yadip'a o'yajojoiayū xe. Ikūy dip ġu iğ'o'a'a binūn pe, witabikūy be. Ikūykērē jījā badi, ce'ūat tao opop puye. Igēmat tak — io'e. **28** — Imēnpuxim badi ma eyju ikērēat kuğ cīcā, dapxi jījāayū dak eyju. Kacūg kadi bit eyju xipacayū jo'i — io'e Jesus cebe ip.

29 — Karem ma ipiat epesupi'ajojo! — io'e Jesus Fariseuyū be, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū be dak. — Eyju Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū'ūm'ūm etaypi mubapukap'a epeyamuy wita'a. Ixeyū'ūm'ūm kay ġebum am

epeyamuy—Deus xe xipan e'e'ukayū'ūm'ūm kay.
Idip cīcāat epeguğē — io'e Jesus.

³⁰ — Epekawēn: “Kuyje ocetait pima, kajuk Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat oceyaoka āgu,” i'e'em eyju te'e ma. “Ocedobuyū'ūm'ūm ekukuap tağ āgu kuka ocejeku,” i dak e'em eyju te'e ma.

³¹ Te'e ma imēn e'em eyju. Ibabuk e'em soat xe eyju eydobuyū'ūm'ūm naxeğebitbit—o'yaokaiayū naxeğebitbit, cekukuap co'i eyju dak jekukum puye.

³² — Karem ma ipiat epesupi'ajojo! — io'e cebe ip. — Ikērēat cuy epeguğē eydobuyū'ūm'ūm co'i ixeyū ekapikap. Ikērēat co'i juy epeguğē. Eydobuyū'ūm'ūm ekapikap mugēğē juy epe'e. Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū aokaap mugēğē juy epe'e — io'e. — Imēn cuy epeğēğē kuyjeayū'ūm'ūm ekapikap epere am — io'e.

³³ — Puybu buxim eyju—wuye'ūap puybu tūypiat puxim, ikērē jījāat kuğayū eyju buye. Puybu'it'it puxim tak. Iba'ore eywebe ipiat'ajojoap ka bewi eyenapōn ām — io'e Jesus.

³⁴ — Ôn e'em eywebe: Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū oğuju eykay, itaybit cīcāayū dak, wekawēn imutaybitbin'ukayū dak, i. Pūğpūğ epeyaoka—ixeyū'in. Wara'acayū epesubamupaya korosa be, ce'ū ām. Wara'acayū epeğupokupok Deus eju kawēnwēnap'a be. Ixeyū epeğujēm soat ka bewi. Wara'at ka kay, wara'at ka kay epeğuju ip — io'e Jesus cebe ip.

³⁵ — Imēneju soat ibapuk je'e eywebe. Ipiat'ajojoap pe ibapuk je'e. Eydobuyū'ūm'ūm ikērēat kuğ'ūmayū o'yaoka ip. Koap Abel'ūm o'yaoka ip. Ikērēat o'ğuğē āgu Abel'ūm. Kanomūm

Zacarias'üm o'yaoka ip—Baraquias ipot. Deus eju kawēnwēnap'a be bima, o'yaoka ip, wūnca mupikap-pupikap'a xe bima. Eyju eyukpiwat ma soat ixeyū'üm'üm aoka am. Soat ibapuk je'e eywebe ipiat'ajojoap pe – io'e Jesus.

³⁶ — “Eyju ma karem ma ipiat epesupi'ajojo,” i ñon e'em. Gasūayū be ipiat supi'ajojoat Deus—soat supi'ajojoat – io'e Jesus.

³⁷ — Jerusalém ka watwat! – io'e cebe ip. – Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū aokakam eyju—Deus emumujujū. Yabugbug tak eyju ip wita'am. Sapokay'it'it jexi kay. Jedaudaum jexi egebadaap tiotpe kajuk pibun. Eyju bit okay ġu. Eybu'u jījā eyetabut am okay, eykukpin cīcā a'ġu oxe – Jesus o'e. ³⁸ — Jeywat ñon aġokatkat jeduk'a iwacap puxim – Jesus o'e. ³⁹ — Imēnpuye icēmān ñon e'em eywebe. Waram ojo ġu eyju waram wajēm'üm pima. Wajēm puje: “Deus xipan wuykukukat a'ōbi yajēm'ibit jukuk,” i epe'e – Jesus o'e.

24

¹ Gebuje o'jēm Jesus. Deus eju kawēnwēnap'a bewi o'jēm—yabogat'a bewi. Ijēm puje, imutaybit-bin'ukayū oajēm Jesus kay.

– Ak'i – io'e ip Jesus pe. – Uk'a yadipat'a ijoceat'a. Eyajo juy – io'e ip. Imēn ip kawēnwēn o'e ade o'yadop ibo ka be buye—Deus tuk'a'ayū.

² — Soat ma epejojojo ġu du? – io'e Jesus. – Ya'ade opop ijoce. Imēnpit ya'dop ġu guyjom pit – io'e. – Soat' je'aedu. Xepxep'a jewa'atēgtēğ ġu je'e—wita'a – io'e Jesus.

³ O'ju Oliveira'a be—co'a be. Xik'i osunuy iboma. Oajẽm ip cekay—Jesus kay. Ceweju etaybitbinayũ oajẽm. Jāgepūg pima, oajẽm ip cekay.

— Puğün soat'a je'aedu? — io'e ip Jesus pe. — Puğün je'bapuk? Pãm ën? Puğün ajẽm waram? Puğün Deus ipi gu'üm? — io'e ip.

⁴ — Guyjomsüm — io'e Jesus. — Koap ma eymuğuykuku pinayũ jajẽm ip eykay. Kawẽnwẽn jajẽm ip. Epeya'ijojo gu juy iboap ekawẽn. Eyday'em'um epesop ixeyũ be eymuğuykukuap puxixim — io'e. ⁵ — Adeayũ omuyku. “Cristo õn ma—Deus emunaẽ,” i napa ma je'e ip. Warara'acayũ itabun je'e ip. Ixeyũ ade guğuykuku — io'e Jesus. ⁶ — Jenopa góğom map muwẽnuwẽn e'em ip. Yaokakaap epeya'ijojo. Eypararam gu juy epesop. Imẽn cuy je'bapuk. Imẽnpit soat puk oi'üm gu. ⁷ Püg eipi watwat nopa góğom je'e wara'at eipi watwat eju. Püg ka watwat nopa góğom je'e wara'at ka watwat eju. Püg ka dağ ipi jexixim. Wara'at ka beayũ iren je'ku ip — Jesus o'e cebe ip. ⁸ — Yopít ma ipiat supi'ajojo ip koam—ipi juayũ. I'itpin'isumapi jo'i ma je'e koam. Guyjom pit ipiat supi'ajo jijã ma ip — io'e.

⁹ — Gebuje ipiatpi'ajojoap kay jeydujowat ip. Jeydujowat ip eyaokam. Kawẽnwẽn je'e ip eymuwẽnuwẽn: “Ocexe yukpiwan teku. Oe'ü juy ocexe,” i. Soat itakoma je'e eykay—wuyjuyũ, parawayũ, warara'acayũ. Soat ma ipi juacayũ. Soat eykay gu jijã je'e okay eyetabut puye — io'e Jesus cebe ip—jeweju etaybitbinayũ be.

¹⁰ — Ixe kabia ade ip wuywat. Itabut okayayũ oibu'un okay. Eymuwẽnuwẽn je'e ip eykay itakomayũ be, ipiat'ajoan eywebe. Eykay'üm cĩcã je'e

ip. **11** Jewexe Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū jajēm ip—ade. Imēnpuye ade ̄guguyuku ip. Imuguyuku'ukayū e'em ip. **12** Imēn ikērēat ade e'em iboce.

— Imēneju xipan ̄gu ip jewekuk. Xipan warara'acat kukap suiwat ip. **13** Pū̄gpū̄g okay itabucayū jeedop ip, wajēm puje. Ipiatpi'ajojom ma'gu ip okay ibu'u'um pima, ixeyū idaxijo Deus itakomaayū xewi — io'e Jesus. **14** — Wawēg muwēnuwēn je'e ip—Jesus soat kukukat awēg. Kawēn idipat muwēnuwēn je'e ip. Soat eipi dağ ijop awēg muwēnuwēn je'e ip—soat eipi watwat itaybit am. Icēmān itaybit ip — io'e Jesus cebe ip. — Imēn soat mu'umap kabia jajēm — io'e Jesus cebe ip.

15 — Imēneju ipararu jījāat epejojo Deus eju kawēnwēnap'a be—yabogat'a be—bodiat'a be—Deus nuynuyap'a be. Daniel'um ekawēn tağ epejojojo—Deus ekawēn muwēnuwēn'ukat ekawēn tağ. (Eyetaybin cuy epesop ijoptup coco'ukayū!).

16 — Ipararu jījāat igo'a be bima, jenapōn cuy ip co'a bicūg kay—Judéia eipi watwat — io'e. Imēn kawēnwēn o'e Jesus. Apēn je'bapuk ̄guyjom iap muwēnuwēn o'e Jesus, itaybit puye.

17 — Eyduk'a eakiju bima, epeōm ̄gu juy eyduk'a be eybubut pum—yabeat pum — io'e. **18** — Eykat pe bima, epeyejit ̄gu juy eyduk'a kay eyeekabek pum — io'e. — Epejat ̄gu juy. Dao ma epeyenapōn — io'e Jesus. **19** — Ixeyū kabia dağ iba'ore jījā je'e yukreğayū enapōn ām, je'it mutitinayū enapōn ām tak. **20** “Ihi bima ̄gu juy ocenapōnap, tirem puye, kajuk puye dak,” i juy epe'e Deus pe. “Sábado bima

gu dak cuy, jebodoydoyap kabia buye," i – io'e Jesus.

²¹ — Ixeyū kabia dağ soat ipi juayū ipiat supi'ajojo jījā. Ibiatpi bit ipiat asupi'ajo gu, Deus pe ipiat mubapuk'isum – io'e. – Waram pit ibiatpi gu acesupi'ajo—ixeyū kabia dağ acā – io'e. ²² — Deus pe ipiatpi'ajojoap kabia mu'üm'üm pima, ka'üma ma kuka o'jewedaxijo. Imēnpit: "Pūgpūg kabia ipi watwat supi'ajojo," i'e'em Deus. "Pūgpūg kabia acā," i'e'em Deus, jemunaeyū daxijo am, ikukpin cīcā cexe buye – io'e.

²³ — Wara'acat je'e eywebe napa ma: "Ak'i! Goku Cristo—wuydaxijojo'ukan—Deus emunaē," i. "Ak'i! Goku ixe," i dak. Imēn i'e buje, eyetabun gu juy epesop ixeyū ekawēn kay – io'e. ²⁴ — Jewexe Deus emunaēhēyū je'bapuk, jewexe Deus ekawēn muwēnuwēn'ukayū dak. Wuymucoatcoanap gu'bapuk ip Deus ebekitkiyū muğuykuku ojuy. Eywebe i'e ba'oreat gu'bapuk ip imuğuykuku ojuy. ²⁵ Apēn guyjom jajēm ip adeayū muğuykuku ojuy iap kuy oğuwēn eywebe. Gebu'i epe'e wekawēn kay, ixeyū be eymuğuykukuap puxim – io'e. ²⁶ — Ixeyū je'e napa ma: "Ak'i! Teku uk'a'ümat pe," i. Imēn i'e buje, epeju gu juy uk'a'ümat pe. Ixeyū je'e dak napa ma: "Ak'i! Teku ikaba'arēmatka be," i. Imēn i'e buje, eyetabun gu juy iboap kay – io'e Jesus jeweju etaybitbinayū be.

²⁷ — Soat waǵo ñn. Xiririkxiririkiat jesop-som kaxijēmap kadiwi i'acap kadibe. Iboap co'i ñn oajēm. Imēn wajēm puje, soat itaybit je'e ip. Iba'arēm gu wajēmap je'e. ²⁸ Urupuyū je'awerorom iğēmat kay i'o am. Imēnpuxim Deus

jajẽm ipiatpi'ajoan ikẽrẽat mujurũgrũg'ukayũ be – io'e Jesus.

²⁹ — Ipiatpi'ajojoap kabia kap puje, kabi beacat muycẽmcẽmap iaruaru je'e – io'e. — Kaxiepiat kaxiepi gu je'e. Kabiok je'e. Kaxiamat tak kaxiam gu je'e. Kabiok je'e. Kasoptayũ dak ida'at kabi kadiwi – io'e.

³⁰ — Gebuje okop ipi kay. Soat tõtõn je'e ip—ipi juacayũ—soat ip. Soat wa gó õn. Ojojo ip kabiker-ereat ta gwí kopkom. Wa'óbacaap ku g okop, odipap ku g tak. ³¹ Parasuy jo'iat Deus g guyde—yobo gat. Jekawẽn tojotjot'ukayũ guju soat ta gwí. Cemu-naéhëyü gu'awero ip. Soat ta gwí gu'awero ip—ipi dagwi – io'e Jesus.

Imẽn Jesus waram jeedocap o'guwẽn jeweju etay-bitbinay ũ be.

³² — Gebum cuy epesop wajẽmap kay, figureira'ip kay gebum pima. Figureira'a bikit cẽm puje, "Koato ijasun ma," i'e em eyju, dup cẽm pima – io'e. ³³ — Imẽnpuxim ipiat'ajoap kabia ajẽm pima, "Gaxñ ma Deus emunaë jajẽm," i juy epe'e. Wekawẽn puye, eyetaybit epe'e – io'e Jesus. ³⁴ — Gasuay ũ'in iboap coco je' ũ awap, soat pe wekawẽn jebapug—soat ma. Gebum cuy epesop iboap kay – io'e Jesus jewejuacat pe. ³⁵ — Kabi i' ũm, ipi dak; wekawẽn pit i' ũm gu. Wekawẽn kayay ũ bit soat em jeedop – io'e Jesus.

³⁶⁻³⁷ — Soat wa gó õn. Waram oajẽm õn. Abu itaybit wajẽm ãm? Ka' ūma ma itaybit ip wajẽm ãm. Deus ekawẽn tojotjot'ukay ũ itaybit gu—kabi beay ũ. Õn tak wetaybit gu. Webay acã itaybit. Ka' ūma ma owiwim pima, oajẽm. Imẽnpuxim tak Noé kabia be ka' ūma ma iwiwim pima muba'atxiri

oajẽm kuyje — io'e Jesus. ³⁸ — Muba'atxiri ajẽm awap, soat ip tikõnkõn'uk osodop. Jekõnkõn'uk ip osodop. Jewebumũnmũn'uk ip osodop. Imẽn ma osodop, kobexixi be Noé õm awap. ³⁹ Itaybit ģu osodop ip ajo je'bapuğ iam. Kobexixi be Noé õm puje acã, muba'atxiri ajẽm puje acã itaybit o'e ip. Itabut ģu ip Noé kay osodop. Imẽnpuye muba'atxiri wiwim ģu ip. Imẽnpuye dak soat ip oakõm. Wajẽm puk pima, imẽn ma dak. Ka'ũma ma wajẽmap wiwim je'e — io'e Jesus.

⁴⁰ — Wajẽmap kabia be xepxep kapikpiğ e'em jekat pe—agókatkayü. Püğ ixeyü'in tujowat jeweju—Deus emunaẽ eju. Wara'acat tujowat ģu. ⁴¹ Trigo muğẽğeap ka be xepxep trigo muğegẽm e'em—aoyü. Imuğẽğẽm pima, püğ ixeyü'in tujowat jeweju—Deus emunaẽ eju. Warara'acat tujowat ģu — io'e. ⁴² — Ağ cuy epesop — io'e cebe ip. — Eyetaybit ģu buye pujuat kabia eykukukat jajẽm iam — io'e Jesus.

⁴³⁻⁴⁴ — Ixima dağ uk'a beat iwiwim pima, ibukurukat ajẽmap puxim, iõmap puxim; ixet ģu kajuk ixe uk'a beat — io'e Jesus cebe ip. — Imẽnpuxim wuyju wuykukukat wiwim'ũm pima, ixe dak imẽnpuxim jajẽm — io'e Jesus.

⁴⁵ — Kariwa jekapikpik'ukat kay pimaap, itaybit cĩcãat kudadam je'e. Xipacat muğẽğe'ukat kudadam je'e. Igo kapikpik'ukat warara'acayü kukuk'ukat kariwa a'õbiat. Irere bima ip, soat em ixat je'güm ip cebe—warara'acayü be—kapikpik'ukayü be. Jexat o am awero am ip cebe, icüğ ãm je'güm. ⁴⁶ Jekariwa a'õ kay kũyjobin pima, igo kapikpik'ukat icokcok je'e

kekariwa ajẽm puje. ⁴⁷ Icẽmãñ õn e'em eywebe — io'e. — “Obubut kukukan cuy ece—soat ma,” i je'e cekariwa igó kapikpik'ukat pe. ⁴⁸ Imẽnpit je'gūm āgu wara'at pe—kapikpik'ukat pe, “O'jekuyan ma wekariwa,” i'e'em puye. Ikẽrẽat kuğ xeku. ⁴⁹ Ibureyū mupokupoğ je'e. Tikõnkõn je'e ika'oayū eju. Jekõnkõn tak je'e ceweju ip. ⁵⁰ Jekariwa wiwim āgu xeku. Itaybit āgu je'e pu kabia wekariwa jajẽm iam, pu ehora iam tak.

⁵¹ — Iwiwim'ūm pima, je'pit cekariwa. Ipiat supi'ajoat jekapikpik'ukat pe. Jekapikpik'ukat ipiat supi'ajo wuyjuyū muğuykuku'ukayū ipiat supi'ajojoap co'i. Ixeyū tõtõn cīcā ip je'e ipiat'ajojoap ka be. Ipi kuğ puye, tūy yeiyei ip je'e dak — io'e Jesus jeweju etaybitbinayū be.

25

¹ Deus soat kukanap kabia muwẽnuwẽn o'e Jesus o'ya'ijojoia'yū mutaybitbin pima. Imẽnpuye wuymutaybitbinap muwẽnuwẽn o'e itaybit am ip. Imẽnpuximap ekawẽn muwẽnuwẽn o'e.

— Deus soat kukanap kabia ayacayū cucumap kabia buxim — io'e Jesus. — Ixe ayacayū yaypan'isuayū osodop ip—10 beayū. Jewebumūnat kay o'ju ip lamparina kuğ. Jewebumūnat dopabijuk am o'ju ip. ² 5 beayū ixeyū'in yağuysacayū osodop ip. Warara'acayū 5 beayū yağuyba'arẽmayū osodop — Jesus o'e. ³ — Yağuyba'arẽmayū o'tidujowat āgu ip daxadi—lamparina beapti. O'tidujowat āgu ip timūn'a be. ⁴ Yağuysacayū acā o'tidujowat daxadi timūn'a be.

5 — Ixet pin ip. Etapok'i e'em. Ixet osodop ip—10 beayū. Ixet, ibun jewebumūnat puye. Xet.

6 — Iximadakpe iboceayū o'tomuwā 10 beayū be.

— “Ak'i!” io'e ip. “Jewebumūnat oajēm,” io'e ip. “Epeju cekay, topabijuk am,” io'e ip 10 beayū be.

7 — O'guwurūg ip. O'kop ip—10 beayū. Lamparina mudipudim osodop ip, imusopusop am.

8 — Gebuje yağuyba'arēmayū o'jekawēn yağuysacayū be.

— “O'ti'ūm. Imēnpuye iba'ore ocewebe lamparina musop am. Daxadi epetiūm cuy ocewebe,” i ip o'e.

9 — “Ap!” yağuysacayū o'e. “Iba'ore ocewebe tiūm am eywebe. Pūgti ma ocedaxadi. Epeju, ti buam. Dinheiro juy epeğūm warara'acayū be—tideim,” io'e ip.

O'ju ip, tibu am.

10 — Jewebumūnat oajēm peta muğēğēat tuk'a kay. Cucum pima ip daxadi bum, oajēm. O'ju jewebumūnat eju yağuysacayū. O'ju ceweju, kuy buye ip. Oõm ip ceweju.

— Bik. O'tomudip ip x̄intabi.

11 — Oajēm ġuyjom. Yağuyba'arēmayū oajēm. O'tomuwā.

— “Kariwa!” io'e ip. “X̄intabi etomudip'uk ocewebeam,” io'e ip.

12 — “Wetaybit ġu ma eyjum,” io'e cebe ip — io'e—Jesus o'e.

Pere. Imēn 10 beayū be kawēnwēnap pi o'jepere Jesus. Apēn ixe jewebumūnat kay 10 beayū oekuku, imēnpuxim wuyju be jekukum, Deus soat kukan

pima. Pūg wuy'in iwiwim je'e Deus soat kukanap kabia bima. Warara'acayū wuy'in iwiwim ġu je'e.

¹³ — Aġ cuy epesop ekariwa jajēmap kay — io'e Jesus iboceayū be. — Eyetaybit ġu buye puju eyekariwa jajēm iam. Ajo hora iam eyetaybit ġu. Ajo kabia iam eyetaybit ġu. Aġ cuy! — io'e cebe ip.

¹⁴ Waram Jesus o'jekawēn iboceayū be. Deus soat kukanap kabia muwēnuwēn o'e.

— Deus soat kukanap kabia aġokatkat cuap kabia buxim — io'e Jesus. — Ixe cucum o'e wūy ma. Wara'at eipi be cucum o'e. Cucum awap, kapikpik'ukayū o'tomuwā—jebuywatwat'ukayū. Jebubut o'ğūm cebe ip. O'ğūm imuxipanpan am.

¹⁵ Dinheiro'a o'yaūm cebe ip. Ajo-xe imuxipanpan pucat o'yaūm cebe ip. Pūg ixeyū be 5 mil iat'a o'yaūm. Wara'acat pe 2 mil iat'a o'yaūm. Warara'at pe pūg mil iat'a o'yaūm—dinheiro'a.

— Ibocewi o'ju wara'at eipi be.

¹⁶ — Gebuje 5 mil iat'a juk o'yabuiat wara'at dinheiro'a o'yabu—wara'at 5 mil iat'a. Imēnpuye 10 mil iat'a kuğ o'e. ¹⁷ Wara'at ibuywatwat'ukat ijo'i ma o'ğugē dinheiro'am—ibo 2 mil iat'am. Imēnpuye 4 mil iat'a kuğ o'e. ¹⁸ Yabi beat pit ibo pūg mil iat'a o'yamōğ ipiküyküy be. O'jokot. Batku. O'yamōğ. Pere.

¹⁹ — Ade xet kap puje, oexe. Cekariwa oexe. O'jekawēn jekapikpik'ukayū be. Jedinheiro'a muwēnuwēn o'e. ²⁰ Imēnpuye 5 mil iat'a juk o'jat iat dinheiro'a o'yadojot jekariwa be—10 mil iat'a o'yadojot.

— “Juku, Kariwa,” io'e. “Ijoce edinheiro'a—5 mil iat'a. Wara'at oyabu—wara'at 5 mil iat'a. Soat ebubut'a. Edinheiro'am ġasū—10 mil iat'a.

Wara'at 5 mil oyabu ibo 5 mil iap," io'e jekariwa be – io'e Jesus.

21 — “Xipat,” cekariwa o'e cebe. “Xipacat ën. Wedinheiro'a muxipan cīcā ën. Yopit ma o'e. Ën pit wa'õ dağ imuxipanpan cīcā owebeam.

— “Imëneju ade obubut muxipan ece owebeam,” io'e – io'e Jesus.

— “Ga'a! Peta oğugē gasū. Acekōnkōn,” io'e cekariwa.

22 — Imënpuye dak 2 mil iat'a juk o'yabuiat dinheiro'a oyadojot dojot ixe be—jekariwa be. 4 mil iat'a o'yadojot.

— “Juku, Kariwa!” io'e. “Ijoce edinheiro'a—2 mil iat'a. Wara'at'a oyabu—wara'at 2 mil iat'a. Soat edinheiro'am gasū. 4 mil iat'a oyabu ibo 2 mil iap,” io'e cebe – io'e Jesus.

23 — “Xipat,” cekariwa o'e cebe. “Xipacat ën. Wedinheiro'a muxipanpan cīcā ën. Yopit ma o'e. Wa'õ dağ imuxipanpan cīcā eğuy owebeam.

— “Imëneju ade bubut cuy eğuxipan owebeam,” io'e – io'e Jesus.

— “Ga'a! Peta oğugē gasū. Acekōnkōn,” io'e cekariwa.

24 — Gebuje püg mil iat o'yabuiat o'jekawēn ixe be—jekariwa be.

— “Kariwa!” io'e. “Kuy juk wetaybit edacup iam—warara'at ekat pewi ejat iam—etiotata'ümap kat pewi,” i napa ma o'e cebe. “Kuy juk wetaybit ekapikap'ümat pewiata etabu iam,” i napa ma o'e dak. **25** “Oparara ebuxim ibuye. Edinheiro'a oyamög ipiküküy be—mil iat'a. Juku,” io'e. “Edinheiro'am—ebubut'am.”

26 — “Ibu'u'uat ñen,” cekariwa o'e. “Ikérēat kuğ ñen. Etaybit tu warara'at ekat pewi ojat iam? Wekapikap'ümat pewiata otabu iam etaybit tu? **27** Imën etaybit pima, wedinheiro'a eyaũm cuy dinheiro'a muxipanpan'ukat pe wara'at dinheiro'a bu am owebeam,” io'e. “Wepit puje, eyaũm kuka owebe,” io'e.

28 — “Dinheiro'a juy epeyabu cebewi—pūğ mil iat'a,” cekariwa o'e warara'acayū be. “Epeyaũm cuy wara'at pe—10 mil iat'a kuğat pe,” io'e kapikpikayū be. **29** “Imën ma. Adeat kukat pe wara'at je'gūm ip. Imënpuye ade jījā ikuğ e'em. Imënpit yopīcat kukat xewi ixe yopīcat je'jat ip,” io'e cekariwa. **30** “Ite ibu'u'uat tak epejoxik cuy kabiokboğat ka be—tōtōnap ka be—tūy yeiyeiat ka be,” io'e cekariwa — io'e Jesus. Imën Jesus soat o'e iboceayū imutaybit am. Cekariwa dinheiro muxipatpan cīcāayū o'ju ip peta be ceweju. Imënpxim Deus a'õ kayayū jedop ip Deus xe soat em. Ipiküykū be cekariwa dinheiro mōğat pit o'joxik ip kabiokboğat ka be. Imënpxim Deus ipiat supi'ajoat ja'õ kay'ümayū be. Imën Jesus imutaybitbin o'e.

31 Jesus o'jekawēn waram iboceacat pe.

— Soat waço ñn. Odipap kuğ wajẽm puje, soat kukan oce'e. Deus ekawēn tojotjot'ukayū jajẽm ip oweju. Jay. Ajo xipat Deus xe iap oceğuwēn, ajo xipat gu iap tak.

32-33 — Ipi juacayū je'awero owap. Apēn ovelha kukuk'ukat ovelhayū o'taẽ bodeyū bewi, imënpxim ñn tak ipi juacayū bewi wa'õ kayayū otaẽ—kūyjobitbicayū. Kacūğcūğ'i jedop ip oba'at

kadi. Kūyjobitbit'ūmayū bit oba'ūg kadi kacūgcūg'i jedop ip.

³⁴ — Cūg'i buje, ocekawēn oba'at kadiayū be.

— “Deus kuy eymucokcok cīcā. Webay kay juy epesot! Eyka be juy epeōm—kuy osukamuxipaniap ka be. Deus kuy ipi muğēğem pima, cuk eyka muğē dak,” ioce'e cebe ip. ³⁵ “Epeōm! Xipan cīcā juk adi eyju okuk. Ore bima, puybit cuk adi epeğüm owebe. Obipuruk pima, idibi juk adi epetiüm owebe. Oka be'ūm pima, xipan cuk adi eyju okuk eyduk'a be. ³⁶ Ka'ūmgu wekamixa bima, kamixa juk epeğüm owebe. Owātaxipi bima, epajēm obuywat am. Ôn daomūnmūnap'a be bima, epajēm okay,” ioce'e cebe ip.

³⁷ — “Kariwa!” Deus xe cūg cīcāayū e'em. “Ere jekukum ejojo āgu oceju. Puybit cuk oceğüm āgu ewebe. Ebipurug jekukum tak ejojo āgu oceju. Idibi juk ocetiüm āgu ewebe,” i'e'em ip.

³⁸⁻³⁹ “Ewātaxipi āgu ejojo oceju. Cuk ocajēm āgu ekay ebuywat am, ēn daomūnmūnap'a be bima,” i. “Eduk'a'e'ūma jekukum ejojo āgu oceju. Oceju āgu xipan ekuk cuk acesop oceduk'a be. Kamixa dak cuk oceğüm āgu ewebe,” i'e'em ip.

⁴⁰ — “Owebe epeğüm āgu,” ioce'e cebe ip. “Imēnpit webekitkit pe epeğümiap owebe epeğümiap puxim. Omubuxin cīcā webekitkit. Yopīt ma ip ipi juacat etabun. Imēnpit ixeyū be epeğümiap, owebe epeğümiap puxim ma,” ioce'e. — Soat kukan oce'e — io'e.

⁴¹ — Gebuje ôn e'em cebe ip—oba'ūg kadiayū be. “Deus xe ikērēat mujugrūgrūg'ukayū eyju. Imēnpuye Deus jajēm eykay ipiat'ajoan eywebe. Epeyenapōn cuy oxewi. Ipiatpi'ajojoap pe soat em

epesop—daxaboḡ pe—ibiõgbuk kẽrẽayũ kukukat ka be. Deus o'guḡe ibiõgbuk kẽrẽayũ kukukat kam—ixe ekawẽn tojotjot'ukayũ kam tak,” ioce'e — io'e Jesus. ⁴² — “Xipan ̄gu juk adi okuk epe-sop. Ore bima, puybit cuk adi epeḡum ̄gu owebe. Obipuruk pima, idibi juk adi epetīum ̄gu owebe. ⁴³ Oka be'um pima, xipat ̄gu juk adi eyju okuk eyduk'a be. Ka'um̄gu wekamixa bima, kamixa juk adi epeḡum ̄gu owebe. Owātaxipi bima, kuy obuywatwan ̄gu epesop. Ōn daom̄nm̄nap'a be bima, epajẽm ̄gu okay,” ioce'e cebe ip — Jesus o'e.

⁴⁴ — “Kariwa!” Deus xe ikérẽat mu-jurûgrûg'ukayũ e'em. “Ere jekukum ejojo ̄gu oceju. Imēnpuye puybit cuk oceḡum ̄gu ewebe. Ebipurūg jekukum ejojo ̄gu oceju. Imēnpuye idibi juk ocetīum ̄gu ewebe. Ewātaxipi ̄gu ejojo oceju. Imēnpuye juk ocajẽm ̄gu ekay ebuywat am. Ėn daom̄nm̄nap'a be ̄gu egypt. Imēnpuye juk ocajẽm ̄gu ekay,” i. “Eduk'a'e'um̄a jekukum ejojo ̄gu oceju. Imēnpuye oceju ̄gu xipan ekuk cuk acesop oceduk'a be. Ejojo ̄gu oceju, ekamixa'um pima. Imēnpuye kamixa juk oceḡum ̄gu ewebe,” i'e'em ip.

⁴⁵ — “Webekitkit pe ̄gu epeḡum iap, owebe ̄gu epeḡum iap puxim,” ioce'e cebe ip. “Ipi juacat etabun webekitkit yop̄it ma. Imēnpit ixeyũ be ̄gu epeḡum iap, owebe ̄gu epeḡum iap puxim,” ioce'e—soat kukan oce'e — Jesus o'e. ⁴⁶ — Imēntak ixeyũ je'ju ipiatpi'ajojoap pe jedop am — io'e Jesus. — Deus xe cūg cīcāayũ acā jeedop ip Deus tēḡ ma—itait jeedop ip soat em Deus xe — io'e Jesus jewejuayũ be.

26

¹ Wuymutaybinap ekawēn mutaybitbin epere buje, Jesus o'jekawēn jewejuacat pe.

² — Eyetaybit xepxep xet kap puje, Páscoa epeta jajēm iam. Ijop Páscoa bima, ijoceat odujowat okay itakomaayū kay obamupaya am. Korosa be oba mupaya ip. Waoka ip — io'e Jesus—soat wa gó o'e.

³ Gebuje paýū kukukayū o'jeawero ip uka yabog cīcāat'a be—ibuyxi jījāat tuk'a be—Caifás tuk'a be. Judeuyū kukukayū dak o'jeawerowero.

⁴ O'jewaguyda soat ip. Jesus daomūnūnap muwēnuwēn o'e ip. Apēn oce'e iam kawēnuwēn o'e jewewebe. Yaoka ojuy ip iba'arēm.

⁵ — Páscoa bima bit Jesus ataomūn āgu, adeayū be wuyaokaap puxim — io'e ip jewewe be.

Ixe Páscoa epeta bima Judeuyū pão'a o'o'uk ip osodop—yamuyuhuhuaptōmtēm'ūmat'a. Ijop epeta muğēğēm pima, apēn Deus wuye'ajojoyū'ūm'ūm o'gūjēm Egito eipi bewi iap kay ğebum'uk ip osodop.

⁶⁻⁷ Ierep tūibit tuk'a be ayacat oajēm—Simāo duk'a be. Jesus xik'i o'e jekōnkōn jeweju itaybitbinayū xe. Tide'oati kuğ oajēm Jesus kay. Jesus'a abi be o'timōğ Betânia ka be. O'timōğ timūn'a bewi—wita'a muğēğē'a bewi—alabastro'a muğēğē'a bewi. Tideiboğ cīcā ixedi tide'oati.
⁸ Imēnpuye itakoma ip o'e ayacat kay Jesus eju etaybitbinayū.

— Te'e ma īgodi tide'oati mu'ūm teku — io'e ip.

⁹ — Tide'oati deida buje, kajuk teiboğ o'jat! Ade kuka juk dinheiro isurūğat o'jat prata muğēğē. Tadaybotbocayū be kuka juk dinheiro o'ğūm —

io'e ip. ¹⁰ Jesus itaybit apēn kawēnwēn ip iam. Imēnpuye o'jekawēn cebe ip.

— Ite mukorēmrēm ġu bit cuy epe'e — io'e cebe ip. — Xipacan ma teku o'e owebe. Apēnpuye eyetakoma ite kay? Eyetakoma ġu juy epesop cekay — io'e Jesus cebe ip. ¹¹ — Tadaybotbocayū soat em ma eyxe — io'e. — Eybikuy bima, ixeyū buywan put eywebe. Ön pit soat em ġu oğuy eyxe. Soat em ġu xipacan ey'e but owebe — io'e. ¹² — Ite ayacat ojebit o'ğude'on, oje'ū ġu buk ma'ġu. Wetabēğ pima ma kuy omude'on witabikūy be omōğ awap — io'e. ¹³ — Okay itabucayū ijop ekawēn ġuwēnuwēn soat kaka dağ—kawēn idipat. Apēn ite ayacat o'tidi wa be iap ġuwēnuwēn tak ip soat kaka dağ. Soat ka watwat ġebum je'e apēn ixe o'e iap kay. Gebum cuy epsop iboap kay — io'e cebe ip.

¹⁴ Gebuje Judas Iscariotes oajēm paīyū kukukayū kay. Pūğ 12 beayū'in ixe Judas osunuy. ¹⁵ Ixe o'jekawēn paīyu kukukayū be.

— Pebürū epeteida owebe Jesusūmap teim? — Judas o'e.

— 30 be prata'a — io'e ip.

— Xipat — Judas o'e.

O'yaūm ip. ¹⁶ Imēnpuye Judas oeku:

— Pu kabia Jesus puap kabia? — io'e jewebe ma. Imēn oekuku kudadam.

Gebuje bit ma ağu Judas oeku Jesus pu ojuy itakomaayū be iūm ām.

¹⁷ Oajēm ip Jesus kay—12 beayū. Páscoa epeta osunuy. Iboap epetam Judeuyū pāo'a o'o'uk—yamuyuhuhuaptōmtēm'ūmat'a. Ovelha dak aokaka'uk osodop ip Páscoa epeta bima—koapat kabia bima.

— Poce ovelha ocejoyoy peta ajẽm pima? — io'e ip Jesus pe.

18 — Epeju juy okay itabucat pe—aõokatkat pe — io'e. — Jerusalém ka be xeku omuy. I juy epe'e cebe: “ ‘Omuyku eduk'a kay,’ wuymutay-bitbin'ukat o'e ewebe. ‘Páscoa be i'o am omuyku, oweju etaybitbin'ukayũ dak,’ io'e ewebe,” i. “ ‘On oje'ũ  as ,’ io'e dak ewebe,” i dak. Im n cuy epe'e cebe — io'e Jesus jeweju etaybitbinay  be.

19 — Hm hm — io'e ip.
O'ju ip Jerusalém ka be.

Oaj m. Jesus kay itabucat tuk'a o m. Ap n cuk ixe o'e, Jesus kay itabucat pe o'e ip—soat ma. I g a be ovelha o'joyoy ip peta aj m pima. Soat muxipanpan o'e ip peta beam.

20 Katpuje ma Jesus oaj m. Oabik mesa koreren 12 beay  eju. O'jek nk n ip i go'a be. **21** Jek nk n pima ip, o'jekaw n 12 beay  eju.

— Ic m n  n e'em eywebe. P  g ey'in jekaw n okay itakomaay  be. Poce o guyiap  uw n ixey  be, odobuxik am. Im n o m epe'e okay itakomaay  be waoka am — io'e cebe ip.

22 I guyc  c   ip o'e.

— Kariwa!  n xe'e? — io'e'e ip p  gp  gp  .

23 — Oweju p  o'a mudirem p  g pe ma prato be cek nk nat okay itakomaay  be o m waoka am. **24** Soat wa o  n. Ap n oje'  iap tup ta g oje' —Deus ekaw ntup ta g — io'e Jesus. — Karem  u ipiat supi'ajo o mat pit. Xipat kuka adi a u ixe bit o'jebapuk' ma — io'e Jesus.

25 — Omutaybitbin'ukat! — Judas o'e—itakomaayū be Jesusūmat o'e. — Ōn tu jeūm itakomaayū be?

— Hm hm. Ėn ma — io'e Jesus jeūmat pe.

26 Jekōnkōn ip pima, Jesus pāo'a o'yabu.

— Bay! Xipat ēn — io'e Deus pe. — Ocexat'am eyaūm ocewebe — io'e.

O'yamuweka. O'yaūm jeweju etaybitbinayū be.

— Juku — io'e Jesus. — Epeya'o. Ijop'a ojebit — io'e cebe ip. — Pāo'a muwekaap puxim ip obamupaya — io'e.

27 Uva'abidi dak o'timōg tikōnkōnap pe.

— Bay! Xipat ēn — io'e Deus pe. — Ocexati etiūm ocewebe — io'e.

O'tiūm cebe ip.

— Juku — io'e. — Ijopti juy epetikōn—soat eyju juy epetikōn — io'e 12 beayū be.

28 — We'ū buje jedoyekereren oce “Adeayū bewi ikērēat oju'uk,” io'e Deus puye. Imēnpuye Deus ijop kērēat kay ġebum ġu. Adeayū ġuisun Deus ekawēn iisuat xe. Cūg ma jeedop ip cexe—Deus xe — io'e.

29 — Waram ġu otikōn uva'abidi soat ipi watwat webay a'ō kay kūyjobit'ūm pima. Soat ipi watwat ya'ō kaykūyjobin pima bit, tiisuati otikōn uva'abidi — io'e Jesus.

30 Jekōn puje, jebibododon ip o'e Deus kay. O'ju ip.

Oajēm ip—soat ip. Co'a kay oajēm—Oliveiradip'a kay. Jay. Jesus o'jekawēn cebe ip—jewejuayū be. Xīgxīg pima co'a jeje, Jesus o'jekawēn.

31 — Ijop exima eyju operem — io'e. — Epeye-napõn okay itakomaayũ buxixim. Imẽn Deus ekawẽntup omuwẽnuwẽn:

Ovelha kukuk'ukat oyaoka, i. Soat ip jepõgpõg iõhõyũ, i.

Imẽn Deus ekawẽntup omuwẽnuwẽn — io'e.

Imẽn kawẽnwẽn o'e Jesus jeweju etaybitbinayũ kukukat puye. Imẽnpuxim ovelha kukukat Jesus puxim. Jesus eju etaybitbinayũ ovelha buxim kuka ip. Ovelha jepõgpõg ip jekukukat'ũm pima. Jesus etaybitbinayũ jepõgpõg kuka ip, Jesus e'ũ buje.

32 — Imẽnpit we'ũap tomukadi Deus waram ẽtuto omutait. Oju eywap Galiléia eipi be — io'e Jesus cebe ip.

33 — Soat ip jepere—ebureyũ. Ekay itakomaayũ buxixim iparara buye, ip jepere. Õn pit jepere ẽtuo. Põg em tak ka'uma — Pedro o'e.

34 — Tapu, icẽmãñ õn e'em ewebe — io'e Jesus Pedro be. — Ijop exima ma “Obure ẽtuo teku,” i napa ma ece'e ebapõg em — io'e. — Sapokay ede awap “Obure ẽtuo teku,” i napa ma ece'e — io'e Jesus.

35 — Oce ẽtuo ma buk, “Obure ẽtuo teku,” i, eweju waokaap puxim — io'e Pedro. Soat cewejuayũ imẽn o'e'e.

36 Gebuje Jesusyũ o'ju kadaihiaptip kay—Getsêmani ka kay.

— Jocebuku epabikbik — io'e jewejuayũ be. — Bomaku buk õn cum, Deus eju jekawẽn ãm — io'e cebe ip.

Oabik ip.

37 Pedro o'tujowat, Zebedeu ipotpoyũ dak. Eba-pug o'tujowat. Iguycõg cõcã Jesus o'e.

38 — Oğuycūğap pibun je'ūmat co'i ñn — io'e ebapūğayū be. — Epabik — io'e. — Aḡ cuy epesop — io'e. — Oweju epeyeak cuy.

39 Bosusu o'ju, jebay eju jekawēn ām. O'jepo ipi ju jeğuycūğap pibun.

— Bay! — io'e. — Ewebe iba'ore'ūm pima, omuwedem ece, owebe ipiat'ajoap puxim. Wa'ōbi bit we'ū pin ğu. Ėn ebikuy bima bit oje'ū — io'e Deus pe.

40 Aripit. O'jepit. Oajēm ebapūğayū kay. Ixet ip osodop.

— Pedro — io'e Jesus. — Eywebe iba'ore du eyguy pūğ hora ma oweju jeak am? **41** Aḡ cuy epesop! — io'e cebe ip — ebapūğayū be. — Xen ğu juy epesop. Deus eju juy epeyekawēn eywebe ikērēat mujurūğap puxim—eywebe Satanas a'ō kay kūyjobicap puxim — io'e. — Eybu'u jījā ikērēat muğē ām. Imēnpit ikērēat epeğugē eya'ōbaca'ūm puye. Imēneju Deus eju juy epeyekawēn, ixe a'ōbacaap kuğ eyeku am — io'e Pedro be.

42 O'ju waram.

— Bay! — io'e waram Deus pe. — Ewebe iba'ore'ūm pima, omuwedem ece, ip owebe ipiat'ajoap puxim. Ėn ebikuy bima bit, oje'ū — io'e Deus pe.

43 Aripit. Jesus waram o'jepit ebapūğayū kay. Ixet ma'ğuto ip osodop. Itaxeebaca o'e ip, xet pibun.

44 Waram o'ju jebay kay, jekawēn ām. Kuyat ekawēn puxim waram o'jekawēn Deus eju.

45 Aripit. O'jepit ebapūğayū kay.

— Eyxet mabuk ġu du? — io'e cebe ip. — Jebojoydoy mabuk ġu du eyju? — io'e. — Soat waġo õn. We'ūap kabia kay õn ajēm — io'e. — Gasū okay itakomaayū oūm ip ikērēat mujurūgrūg'ukayū be waoka am. ⁴⁶ Epe'āy! — io'e cebe ip. — Ak'i juy epe'e! Itakomaayū be oūmat omuyku. Gā'ā okay itakomaayū atopabijuk — io'e cebe ip.

⁴⁷ Jesus kay Judas oajēm. Kawēnwēn pima, oajēm. 12 beayū'in osunuy Judas. Jesus eju jekuku'uk osunuy. Ade oajēm ip—paja kukuğayū, jeba'ip kukuğayū dak. Oajēm ip, Jesus kudadam Judeuyū kukukayū a'ōbi, paīyū kukukayū a'ōbi dak.

⁴⁸ — Oyağobukǒn'ibit cuy epejat. Ixe Jesus — Judas juk o'e cebe ip—Jesusūm cekay itakomaayū beiat.

— Ocejat cuy — i juk o'e ip—Judas ejuayū.

⁴⁹ Isum yajēm:

— Wuykat, omutaybitbin'ukat! — Judas o'e Jesus pe.

O'yağobukǒn.

⁵⁰ — Obure — io'e Jesus. — Apēn ën e'em iap, ġasū ma juy ece — io'e. Oajēm ip Jesus xe, ibu am.

⁵¹ Imēnpuye Jesus ejuat jepaja o'ju'uk iyuk pewi. O'suguybu'uk pajam paīyū kukukat ebekit ġuybu ikibi.

⁵² — Paja ejomōğ cuy iyuk pe — Jesus o'e. — Pajam wara'at o'yaokaiat ixe dak pajam yaoka ip — io'e Jesus.

⁵³ — Õn cekay bima, webay 12 mil beat o'ġuju kuka—jakawēn tojotjot'ukayū. Gaxīn ma kuka o'ġuju okay itakomaayū buxim — io'e jewejuacat pe. ⁵⁴ — Deus ekawēn tojotjot'ukayū ajēm puje bit,

iba'ore kuka o'e owebe we'ū ãm Deus a'õ dağ pit.
Imẽn put ma owebe—we'ū but ma – io'e Jesus.

⁵⁵ Ixe ehora bima, Jesus o'jekawēn yajẽmibiyū be—adeayū be.

— Ade kabia juk adi oğuy Deus eju kawēnwēnap'a be—yabogat'a be. Imukūyjojom cuk adi oğuy. Eyju bit odaomūn igo'a be ğu bit. Eyju dak epe-sot odaomūn ãm paja kukuğ, eyba'ip kukuğ tak, ibukurukat taomūğap puxim – io'e cebe ip. — Ibukurukat ğu on pit! – io'e cebe ip.

⁵⁶ — Kuy bima o'tupmubararak ip Deus ekawēntup apẽn ip odaomūniaptup – io'e. — “Ibukurukat taomūğap puxim ixe taomūn ip,” i'e'em iğodup – io'e. — Imẽn ma odaomūn ip ğasū dak – io'e Jesus.

Soat ip Jesus o'jepere ceweju etaybitinayū. Soat ip o'watwat.

⁵⁷ O'jacayū o'tujowat ip. Jesus o'tujowat ip Caifás kay—paŷū kukukat kay. Iboceayū juk o'jeawero ip Caifás tuk'a be. Judeuyū kukukayū o'jeawero ip, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū dak. ⁵⁸ Pedro bit Jesus nomuju o'ju. Wūy ma o'ju. Paŷū kukukat tuk'a naxīnōm pe oajẽm. Oabik sorarayū parakpe. Oabik, ijo am—apẽn je'bapuk Jesus pe iap co am.

⁵⁹ Paŷū kukukayū o'je'awero ip, yawēğ mukērērēn'ukayū kudadam, pūğ tağ ma Jesus muymuy am, Jesus aokam dapxi a'õ nomuju. Soat o'je'awero ip—paŷū kukukayū, Judeuyū kukukayū, Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayū dak—soat o'je'aweroiayū.

⁶⁰ Oajẽm ip je'aweroayū kay. Ade oajẽm—yawēğ mukērērēn'ukayū. Imẽnpit iba'ore o'e Jesus

awẽg mukẽrẽ ãm. **61** Xepxep oajẽm ġebuje bit—wuymuguykuku'ukayũ.

— Ite aġokatkat o'e: “Deus eju ekawẽnwẽnap'a oyamuy'um put—yabogat'a. Imẽnpit oyamuy put waram ebapūg kabiam,” i — io'e xepxepayū—dapxiyū. **62** Imẽnpuye paīyū kukukat ma o'āy, jekawẽn ãm.

— Apenpuye ecede ġu awẽg mukẽrẽnayū be? — io'e. — Icẽm tu ip e'em? — io'e Jesus pe.

63 Jesus mǖg ma osunuy.

— Deus emunaẽ ën pima, eğuwẽn cuy ocewebe — koapat paīyū kukukat o'e Jesus pe. — Deus a'ōbi—soat em itaicat a'ōbi eğuwẽn cuy. Deus emunaẽ ën tu? Deus ipot tu ën? — io'e.

64 — Hm hm. Ixe ipot ma õn — io'e. — Soat waǵo õn. Guyjom ojojom epe'e. Xik'i oğuy Deus xe ība'at kadi. Ixe Deus soat podi ma ya'ōbacaat. Cexe õn pima ojojom epe'e. Soat kukukan oce ixe eju. Guyjom ijodi waram ojot. Kabikerereat taǵwi okop — io'e Jesus.

65 Imẽneju jeekabek o'ǵuwек paīyū kukukat, jetakoma pibun.

— Deus muymuy teku — i napa ma o'e. Jesus muwẽnuwẽn o'e.

— Epeya'ijojo kuy ixe ekawẽn. Wara'acayū ġu ajokudada Jesus awẽg mukẽrẽn ãm — io'e cebe ip — o'je'aweroweroiayū be. **66** — Ajo cūg ma eyxe? Apẽn tak ace'e Jesus pe? — io'e cebe ip.

— Ikẽrẽat kuǵ teku Deus xe — i napa ma o'e ip — ibimãmãayū ekawẽn coco'ukayū. — Imẽnpuye ayaoka — io'e ip.

67 O'je'aweroweroiayū o'ǵuxiuxi Jesus dopa be — jebidi. Jetakoma pibun o'ǵuxiuxi. O'yaokaka ip.

Pūg ixeyū'in Jesus dopa o'topaoka.

68 — Cristo! — io'e ip cebe. — Abu edopaoka oce'in?

Imen o'jekawēn ip, kuy Jesus o'topamuekabek pagōm puye.

69 Pedro dak xik'i osunuy uk'a daxirōg pe. Paīyū kukukat ebuywatwat oajēm—ayacat'isuat. Oajēm Pedro kay.

— Ėn tak mo Jesus eju ejeku—Galiléia eipi bewiat eju — io'e Pedro be.

70 — Ōn āgu. Apēn ēn e'em? Ixe bure āgu ōn — i napa ma o'e Pedro, soat ya'ījojom pima.

71 O'ju yanaxīnōm pe. Wara'at ayacat'isuat ixe Pedro o'jojojo.

— Ite Jesus ejuibit — io'e iboceayū be. — Nazaré wat ejuibit — i.

72 — Ixe eju ocekuku āgu — Pedro o'e. — Ixe bure āgu ōn. Deus itaybit Jesus wetaybit āgu iam — i napa ma o'e Pedro.

73 Ibunbun pima, oajēm cekay iboceayū.

— Icēman — io'e ip. — Apēn ēn kawēnwēn, imēntak Galiléia watwat kawēnwēn ip. Imēnpuye ocetaybit Jesusyū'in ēn iam — io'e ip Pedro be.

74 — Dapxiyū eyju! — i napa ma o'e Pedro. — Ixe bure āgu ōn! Ceweju ōn pit ocekuku āgu — i napa ma o'e. — Ōn icēmān e'em'ūm pima, Deus cuy ipiat supi'ajoat owebe — Pedro o'e.
Sapokay o'jede āgebuje bit.

75 Jesus a'ō kay Pedro o'jegebu.

— Sapokay ede awap, abapūg em ece'e, “Jesus bure āgu ōn,” i — i juk o'e Jesus Pedro be.

Iboap kay o'jēgebu Pedro. O'ju uk'a naxñõm pewi. O'tõn cīcā Pedro. Iğuycūg cīcā o'e, ikērēat o'ğugẽ buye.

27

¹ Kabilia isum soat o'je'awero ip—Judeuyū kukukayū, paÿyū kukukayū dak. O'je'awero ip, Jesus aokaap muwēnuwēn ãm.

² Jesus o'jacayū o'subamukirik ip jekukukat a'ōbi. O'tujowat ip. O'ju ip Jesus eju.

Pilatos kay o'ju ip—ipi kukukat kay.

³ Judas pe itakomaayū Jesus dujowat aokam iap co buje, o'ju waram Judas paÿyū kukukayū kay. O'yadujowat dinheiro'a—prata'a—30 beat'a. Iğuycūg o'e, o'ğugẽap puye. Oajẽm cekay—paÿyū kay, Judeuyū kukukayū kay dak. Itakomaayū be Jesusūmat oajẽm. ⁴⁻⁵ O'yaxik prata'a Deus ekawēnwēnap'a be—yabogat'a be. Batku!

— Ikērēat kuğ ū Jesus. Õn ma ikērēat kuğ, Jesus omuyap oğuwlēn eywebe buye. Iğasū bit ip kuy o'tujowat yaoka am. O'tujowat, cekay itakomaayū be õn iǔm puye — io'e.

— Ën ma ikērēat kuğ a'ōbi ma—oceju ū bit. Ekipiwan ma — io'e ip.

O'jenapõn Judas. Oe'ū Judas'ūm. O'jewagobumukirik. O'jewemutoro. Oe'ū.

⁶ Gebuje: dinheiro'a o'yabu ip.

— Ijop'a yamõğ pa'ore wuywebe Deus edinheiro mün'a be — io'e paÿyū kukukayū. Jewewebe o'e ip.
— Cûğ ū kuka o'e Moisés ekawēn tağ ijop'a Jesus aokaap ma dei an puye — io'e ip.

⁷ Imẽneju o'je'awewero ip. Apẽn xe'e ace'e iap muwēnuwēn o'e ip. Imẽnpuye iğ'o'a yaũm

ip itīg'a buximat'a muğēğē'ukat pe jekat teim. Imēn iboap kat o'jat ip. O'jat ce'ū'ūayū kot am iboce—Jerusalém ka bewi'ūmayū kot am. ⁸ Jesus aokaapteim ip o'jat iapka i osunuy ika butet. Gasū dak imēn ibutet. ⁹ Imēn o'jebapuk Jeremias ekawēn tağ—Deus a'ō muwēnuwēn'ukat ekawēn tag. Kuyje Jeremias o'e:

Israel naxeğebitbit kukukayū dinheiro'a o'yadujowat ip—prata'a—30 beat'a. Ijop edinheiro juk o'guwēn ip itakomaayū be Deus emunaě ogūm iaptei o'e iap, i. ¹⁰ O'yaūm ip itīg'a buximat'a muğēğē'ukat pe ikat teim. Deus a'ōbi o'yaūm ip, i juk o'e Jeremias.

¹¹ Oajēm Pilatos kay Jesus o'jaciayū—ipi kukukat kay.

— Judeuyū kukukat tu ēn? — io'e Pilatos Jesus pe.
— Ēn ma iboam e'em — io'e Jesus.

¹² Jesus tak o'jomuymuy ip—Judeuyū kukukayū, paýū kukukayū dak. Jesus o'jede ġu bit ixeyū be.

¹³ — Soat eya'ijojo ġu du ixeyū o'e iap? — Pilatos o'e Jesus pe.

¹⁴ O'jede ġu bit. Pūg em tak ka'ūma. Pilatos yağuybabī'ūm cīcā o'e, Jesus o'jede ġu buye.

¹⁵⁻¹⁷ Gebuje soat o'je'awero ip Pilatos xe. Judeuyū o'je'awero ip.

— Abu oğujēm cuy daomūnmūnap'a bewi? — Pilatos o'e cebe ip. — Barrabás ma du? — io'e. — Jesus Cristo ġu xe'e? — io'e. — Pebicat oğujēm cuy? Cristo butetecat tu? io'e Judeuyū be—adeayū be. Imēn Pilatos o'e, imēn ibikuy buye. Páscoa epeta bima ipi kukukat Judeuyū emunaě mujēmjēm'uk osunuy daomūnmūnap'a bewi. Imujēmjēm'uk,

jekpiwan ma. Ikērēat kuğ cīcāat osunuy daomūnmūnap'a be iboap Páscoa bima. Barrabás i osunuy ibutet. Soat ma itaybit ip ixem. [18](#) Imēnpit Pilatos itaybit pañyū kukukayū itabutkarey o'e ip Jesus kay iam. Itaybit jetabutkarey pibun Jesus o'tujowat ip iam.

[19](#) Pilatos tayxi dak ja'õ dujowacat o'guju. Ja'õdaxijom o'guju jektop kay. Ipi kukukat pe iboceacat aweroroap pe o'guju. Iboce Pilatos xik'i osunuy Jesus awẽg co am. Oajẽm ya'õdujowacat.

— “Ixe Jesus cūğat,” etayxi o'e — ya'õdujowacat o'e itop pe. — “Jesus oajẽm wexeybi,” i. “Ipiat osupi'ajo jījā wexey ixe buye,” i — io'e ya'õdujowacat. — “Ikērēat cuy eğugẽ ğu cebe—Jesus pe,” i dak — ya'õdujowacat o'e Pilatos pe.

[20-21](#) — Pebicat oğujẽm cuy daomūnmūnap'a bewi? — Pilatos o'e waram o'je'aweroiayū be.

— Barrabás — io'e ip.
Imẽn o'je'aweroiayū o'e pañyū kukukat ekawẽn puye, Judeuyū kukukayū ekawẽn puye dak.

— “Barrabás,” i juy epe'e Pilatos pe — pañyū kukukayū juk o'e o'je'aweroiayū be. — “Jesus cuy esubamupaya korosa be,” i juy epe'e Pilatos pe — i juk o'e ip.

Imēnpuye o'je'aweroiayū o'jekawẽn ip Pilatos pe.

— Barrabás eğujẽm cuy daomūmūmap'a bewi — io'e o'je'aweroiayū.

[22](#) — Pam Jesus? Ite butet Cristo i. Apẽn tak oce cebe? — Pilatos o'e o'je'aweroiayū be.

— Esubamupaya juy korosa jeje, yaoka am — io'e ip.

23 — Ikērēat o'jukuk ġu teku—pūg em tak ka'ūma! — io'e Pilatos. Imēnpit biġ ma ya'ōberen o'jewāwā ip.

— Esubamupaya juy korosa be, yaoka am.

24 O'je'aweroiayū mukaba'ūm pa'ore o'e Pilatos pe. Jekaba'ūm ġu o'je'aweroiayū.

Ibuje, Pilatos idibi o'tibu. O'jeweбуwuywuy o'je'aweroiayū etabun, imutaybit am ip ḥon ġu okpiwat iam.

— Ḫon ġu okpiwat Jesus aoka am. Eyju ma epeyaokaat — io'e Pilatos.

25 — Ipiat acesupi'ajo — io'e ip. — Wuyipotpot tak, yaokaap puye — io'e ip.

26 Gebuje Pilatos Barrabás o'ğujēmat daomūnmūnap'a bewi. Jesus pit imupokupoğ ip o'e ixee muğēğēbum Pilatos a'ōbi. Ya'ōbi Jesus o'tujowat ip o'je'aweroiayū be, yaoka am, korosa be ibamupaya am.

27 Gebuje sorarayū Jesus o'tujowat iecuğap tuk'a be. Pilatos a'ōbi o'tujowat ip. O'je'awero ip warara'acayū xe—o'tomuwāayū—sorarayū—jewejuacat'in ma. O'je'awero ip iwaywayway am—Jesus waywayway am. Soat ip sorarayū oajēm.

28 Jesus esay o'ju'uk ip. Iekabek o'ğuōm ip—ipakpukat—iecuğap eekabek puximat.

29 Widaohobune o'subunemuwakēn ip yakoreren ma. O'jomōğ ip yakoreren. Imēn o'ğuğē ip Jesus pe, Judeuyū kukukat puximan imubapuk am, iwaywayway am. Iba'ip o'yopmōğ ibui be, iba'at kadi. O'jēğ'aecōğcōğ ip cewap iwaywayway am.

— Ên ma Judeuyū kukukat! — io'e ip, iwaywayway am. — Warara'acat podi ma ën a'õbuyxi — io'e ip, iwaywayway am.

³⁰ O'guxiuxi ip Jesus ceje. O'yamupāupā ip iba'im. Iwaywayway o'e ip. Pere.

³¹ Gebuje iekabek ipakpukat o'ju'uk ip. Cesay ip waram o'guõm. O'tujowat ip yaokam—iba mupaya am korosa be.

³²⁻³³ O'ju ip co'a kay—Gólgota'a kay. Gólgota'a "ce'üat aririt'a" iape. Cucum pima ip, Cirene ka wat o'topabijuk. Simão i ibutet osunuy. Ixe Simão o'guju ip ibuywat am—Jesus puywat am, korosa dujowat am. ³⁴ Vinhodi tiũm ojuy ip Jesus pe. Iboceat o'tupmuwekoy uva'abidi be wuypip-imu'üapti be. O'tikõ'ajo Jesus. Tikõn pin gu o'e.

— Ap! — io'e.

³⁵ Gebuje sorarayū Jesus o'subamupaya ip korosa be. Cesay bubum o'e ip—sorarayū. Dado xikxiğ o'e ip Jesus tiotpe.

— Abu cesay je'jat? — io'e ip jewewebe.

³⁶⁻³⁸ Tupmubararakaptup kuğ o'e ip sorarayū. Tupmubarara'ğ o'e ip Jesus puten. Tüybe ajo-ikẽrẽan ip o'e iãn tak ip o'tupmubararak: "Ibutet Jesus i. Judeuyū kukukat teku," i. Ibodup tu-parararakatup o'tupmõğ ip korosa be, Jesus abi ase.

Gebuje xepxep o'subamupaya ip wara'at korosa be. Ibukurukayū osodop ip—xepxep. Jesus pa kadi o'subamupaya ip. Pûğ ma Jesus pa'at kadi osunuy; wara'at iba'ügat kadi.

Oabik ip Jesus kay jeak am. Iwiwim o'e ip.

³⁹ Wara'acayū kapkam o'e ip korosa etako dağ. Yaaruaru. Iwaywayway o'e ip.

40 — “Deus eju kawēnwēnap'a oyamu'üm—yabogat'a,” i juk ece — io'e jewawaywayayayü Jesus pe. — “Ebapüg kabiam wara'at'a kuka oyamuy,” i juk ece — io'e ip. — Ecewe daxijo juy — io'e ip. — Deus ipot ën pima, ekop korosa ejuwi — io'e ip Jesus pe.

41 Pañyü kukukayü dak Jesus kay jewawaywayway o'e ip. Moisés ekawēn imutaybitbin'ukayü dak ixe kay jewawaywayway ip, Judeuyü kukukayü dak. Soat ip jewawaywayway o'e ip.

42 — Teku wara'acayü daxijojo'uk osunuy — io'e ip. — Imēnpit jewedaxijo ba'ore cebe je'üap puxim. Israel eipi kukukat gü du? Gaxñ ma korosa ejuwi kop puje, ocetabut oce'e cekay — io'e ip.

43 — Deus kay itabut teku. Deus cekay bima, Deus o'taxijo juy gasü — io'e ip. — O'taxijo juy teku o'e buye, “Deus ipot ñon,” i — io'e ip.

44 Ibukurukayü dak imēn o'e Jesus pe—ceweju ibamupaya'ibiyü.

45 Kaxi wuyase bima, kabiok o'e ibo kobia—Jesus e'üap kobia. Soat tağ o'e kabiok—Judeia eipi dağ. Kaxicüg pima, katpuje bima dak. Ebapüg hora bun kabiok oeku.

46 Katpuje ya'öberen o'jewäwä Jesus.

— Eli, Eli, léma sabactani? — io'e.

“Deus, apēnpuye ën opere?” iboap ekawēn iape.

47 Iboceayü Jesus ekawēn o'ya'ijojo ip.

— Elias nomuwäwäm teku — io'e ip, xipan gü ip o'jeküyjo buye.

48 Iboceat o'jedau idibi bubuap munopapüñ ãm uva'abidim—tideibog'ümatim. Ixe dak idibi bubuap o'jomög ip'abi be.

Gebuje o'yomuyu Jesus pe imutitit am.

49 — Mẽnpuk – warara'acayũ o'e. — Omuyku paxi Elias taxijo am – io'e ip.

50 Waram o'jewāwā Jesus ya'õberen. Oe'ũ gebuje. Jekpiwan ma oe'ũ. **51** (Oe'ũ bima paõo Deus eju kawēnwēnap'a be osunuy—yabogat'a be—uk'a exintabi nomudipap epaõo. Jekpiwan ma ixe paõo o'jewek, Jesus e'ũ buje. O'jewek kabi kadi wi ipi kay. Ipi o'jexixi ibo ka be. Wita'a o'je'aewekwek. Jesus oe'ũ bima, o'je'aewekwek ip.

52-53 Jesus waram ñguto itait puje, ce'ũ'ñayũ dopap o'tomudip'uk ip, ipi jexixixi buye. O'tomudip'uk ñguyjom. Oe'ñayũ itait o'e waram—Deus kay itabucayũ'ñm'ñm. O'jẽm jedopap pewi.

O'ju ip Jerusalém ka kay—Deus xe xipacat ka kay.

Adeayũ kay o'jebapuk ip—ce'ũ osodopiayũ.)

54 Sorarayũ kukukat o'jojojo, cewejuayũ dak. Soat o'jebapukiap o'jojojo ip, Jesus oe'ũ bima. Ipi jexixixim o'jojojo ip. Soat o'jojojo ip—Jesus kay jeakayũ. Iparara jijã o'e ip.

— Icẽmã̄n — io'e ip. — Ite aõokatkat'ñm Deus ipot osunuy — io'e ip.

55 Aoyũ dak o'jojojo ip wũy wi—Jesus nomuju tãibiyũ—ibuywatwat tãibiyũ. Cẽmcẽm pima Galiléia eipi bewi ibuywatwan ip o'e. Ade osodop ip. **56** Ixeyũ aoyũ parakpe ebapüg aoyũ osodop ip. Ibürũ ma ip osodop: Maria Madalena, wara'at Maria dak, Zebedeu ipotpoyũ xi dak. Wara'at Maria Tiago xi osunuy, José xi dak.

57-58 Katpuje ma Arimatéia ka wat oajẽm Pilatos kay. José i ibutet osunuy—ade ibubutbecat—Jesus kay itabucat.

— Jesus'ũm jebit mukop pin oce — io'e Pilatos pe.
— Ha'a — io'e. — Ijebit cuy eğukop — io'e.

59 O'ju José korosa ka. Ijebit o'ğukop korosa ejuwi. Jesus'ũm o'ğukabekbek pagõm—irucan—iisuan.

60 O'tujowat ce'ü'üay'ü dopap kay. Ixe'üm o'jomõg witabiküy be—jemuküymuğẽküy be. Kuy o'suküymuğẽ je'üap puxim.

Gebuje wita'a o'yamuypen witabiküy nomudip'am. Yaboğat'a o'yamõg.

Gebuje José o'jenapõn. **61** Maria Madalena dak xik'i o'e witabiküy xe, wara'at Maria dak.

62 Kuyaje paÿü kukukayü o'je'awero Pilatos wap Sábado bima. Fariseuyü dak o'je'awero.

63 — Kariwa! — io'e ip Pilatos pe. — Itait pima, Jesus cuk o'e: “Ebapüg kabia bima, waram wetait oce. Ojebapuk guto,” i — io'e ip. — Imẽn wuy-muğuykukum xeku — i napa ma o'e ip.

Itabut'üm ip. Tüye napa ma e'em iãn o'e ip.

64 — Imẽnpuye juy esuküywiat. Sorarayü eğuju juy ebapüg kabia topam ip, witabiküy wiwi am — io'e ip. — Imuju'üm pima, Jesus kay itabucayü jajẽm ip ixima dağ ijebit pu am. Gebuje ip napa ma jijā je'e: “Jesus o'je'ada,” i. Xeku juk o'e: “Deus emunaẽ oce,” i — io'e ip Pilatos pe. — Koapat podi ma je'e ip napa jijā ma — io'e ip.

65 — Ma — io'e. — Sorarayü oğuju eyweju iküy wiwi am — io'e Fariseuyü be.

— Hm hm — io'e ip. — Cum oceju.

66 O'ju ip Jesus'üm topap kay. Wita'a mudek bõrõbu o'subumupaya ip Pilatos a'õbi—iküy nomudipap'a pidase. Sorarayü o'jomõg ip. Iküy wiwiayü o'jomõg ip.

Aripit. O'jepit ip jeduk'a be—Fariseuyü, paÿü kukukayü dak.

28

1 Domingo bima Maria Madalena o'ju, wara'at Maria dak. Jesus'üm dopap kay oajëm ip. Oajëm kabia isum. **2** (Kuy o'jebapuk Deus ekawën tojotjot'ukat kabi bewi. Jesus'üm dopap pe o'jebapuk. Imënpuye ipi o'jexixi. Wita'a o'ya'uk Jesus'üm dopap pewi. Oabik ibo yabogat'a jeje.

3 Osusuy isopsep ãn. Xiririkxiririkiap puxim osunuy. Kabidiğ buximat co'i iekabek. Irut cïcä osunuy. **4** Sorarayü iparara jjä o'e ip—topap wiwimayü. Ce'ü'üayü buxim ip o'e iparara. Jexixixim ip Deus ekawën tojotjot'ukat puxixim.)

5 Oajëm ip. Maria Madalena oajëm, wara'at Maria dak. O'jekawën cebe ip. Deus ekawën tojotjot'ukat o'jekawën.

— Eypararam ğu juy epesop. Epeyepere. Wetaybit Jesus'üm kudadam eyju iam—ibamupaya'ibit kudadam iam.

6 — Ijoce ğu bit xeku. Itait waram ğuto xeku apẽn cuk o'e iap tağ — io'e. — Epesot. Epeyojojo Jesus'üm topap — io'e.

7 — Ijo buje, dao ma epeju juy Jesus eju etaybitbit topibiyü kay — io'e aoyü be. — I juy epe'e cebe ip: “Jesus waram ğuto o'jetait. Cum eywap Galileia eipi be. Iboce ixe juy epeyojojo,” i. Wekawën

kay ūebum cuy eyju – io'e cebe ip—Deus ekawēn tojotjot'ukat o'e.

— Hm hm – io'e ip.

⁸ Dao ma o'ju ip witabikūy bewi. O'ju Jesus eju imutaybitbit topibiyū kay. Iparara o'e ip. Imēnpit icokcok cīcā o'e ip. O'jedau ip, imukūyjo am.

⁹ Daudaum pima ip, Jesus aoyū o'tobede.

— Wuykabia – io'e.

O'jēgā'ecōgcōg ip Jesus wap. O'suibū ip, ibuyxim ikuk am.

¹⁰ — Eypararam ūgu juy – io'e cebe ip. — Okitpitpiyū be epeyekawēn cuy: “Epeju juy Galiléia eipi kay, ijo am,” i – io'e aoyū be.

¹¹ Cucum o'e ip imuwēn ām cebe ip.

Sorarayū dak o'ju ip Judeuyū epaiyū kukukayū kay. Pūg o'ju—iwiwim topibiyū' in. O'ju ip Jerusalém ka be. Soat o'guwēn ip paīyū kukukayū be o'jebapukiap.

¹² Gebuje paīyū kukukayū o'je'awero ip—Judeuyū kukukayū dak. Jesus awēg o'yawēgmuwēn ip.

Gebuje dinheiro o'gūm ip sorarayū be—Jesus'ūm topap wiwim topibiyū be.

¹³ — I juy epe'e Jesus awēg tobuxik pinayū be: “Jesus'ūm o'tujowat ip ixima be ma. Jesus eju jekukuk topibiyū o'tujowat ip. Ocexet pima, o'tujowat ip,” i juy epe'e – io'e ip sorarayū be.

¹⁴ — Ipi kukukat iboap co buje, ocejekawēn ceweju. “Ocecokcok cekapikap kay—sorarayū ekapikap kay,” ioce'e cebe. Imēn itakoma ūgu je'e eykay – io'e ip—paīyū kukukayū o'e sorarayū be.

¹⁵ — Ha'a – io'e ip. — Oceju dak imēn Jesus awēg oceyawēgmuwēn. Dinheiro o'jat ip

pāyū kukukayū xewi, o'gūm puye. Apēn pāyū kukukayū o'e iap tāg o'e ip. Imēnpit iboap ekawēn napaat acā o'e.

Imēneju ibo awēg te'e ma o'yawē̄gmuyypō̄gpō̄g soat Judeuyū dāg. Gasū dak o'yawē̄gmuyypō̄gpō̄g ip—ibo awēg.

¹⁶ Galiléia eipi be onze beayū o'ju ip. Jesus o'e iap tāg o'ju ip. Oajēm ip co'a kay, Jesus dobede am.

¹⁷ Iboce Jesus o'jojojo ip. O'jēga'ecō̄gcō̄g ip o'e, ibuyxin ikuk am. Pū̄gpū̄g pit o'jetabiebarēm.

¹⁸ Oajēm Jesus ixeyū tēg ma.

— Wa'ōbi soat cucum ip—soat ipi juacayū, soat kabi beayū dak — io'e Jesus cebe ip—jejojoayū be.

¹⁹ — Epeju juy soat kay—soat ipi juayū kay — io'e cebe ip. — Imutaybit am ip, epeju juy. Wawēg cuy epeyekūyo imutaybitbin ip. Imubatisasan ip epeju juy wa'ōbi, webay a'ōbi dak, Ibiō̄gbuk Xipacat a'ōbi dak—Deus biō̄gbuk a'ōbi — io'e.

²⁰ — Soat cuk adi oce eywebe iap cuy epe'e soat pe—ipi juacayū be — io'e Jesus onze beayū be. — Okay soat ip imukūyjobit am, wawēg epe'e — i dak o'e cebe ip. — Ipi opop pima, oju ġu eywebewi. Soat em oğuy eyxe. Eyxe oğuy iap kay ġebum cuy epesop — io'e Jesus.

— Xipat — io'e ip Jesus pe. — Ėn ma ejekuku oceweju soat em — io'e ip.

Ibūrū ma

**Deus ekawẽntup Kawẽn iisuat ekawẽn
New Testament in Mundurukú (BR:myu:Mundurukú)**
copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mundurukú

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Mundurukú [myu], Brazil

Copyright Information

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Mundurukú

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

cliv

2014-08-06

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files
dated 29 Jan 2022

82289dff-6b79-5335-974c-563b93a888ae